

Møte tirsdag den 8. juni kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 94):

1. Innstilling fra kommunalkomiteen om et velfungerende arbeidsmarked (Innst. S. nr. 212 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 19 (2003-2004) med unntak av kap. 5)
2. Interpellasjon fra representanten Lena Jensen til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Det er en sterk skeivfordeling i både geografisk spredning, kjønn og alder på personer som blir utnevnt av Regjeringen til statlige utvalg, styrever og råd. Den største andelen personer er bosatt i Oslo-området, 3 av 4 ledere er menn, og unge er sterkt underrepresentert. For å skape en rettferdig representasjon er det nødvendig å iverksette sterke styringsmekanismer som pålegger utnevningen en sterkere regional, kjønns- og aldersbalanse. Regjeringen har presisert at det er et mål å endre denne skeivfordelingen, men lite har skjedd. Offentlige utvalg, styrever og råd er viktige premissleverandører for både regjering og storting.

Mener statsråden at den sterke underrepresentasjonen av enkelte grupper skaper en skjevhet i den nasjonale politikken, og hvilke tiltak vil statsråden iverksette?»
3. Innstilling fra kommunalkomiteen om styringsforhold på utlendingsfeltet (Innst. S. nr. 219 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 21 (2003-2004))
4. Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Audun Bjørlo Lysbakken, Magnhild Meltveit Kleppa og Rune J. Skjælaaen om tiltak for barn som har sittet lenge i mottak (Innst. S. nr. 210 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:50 (2003-2004))
5. Referat

*Minnetale over tidlegare stortingsrepresentant og statsråd Bergfrid Fjose***Presidenten:** Vyrde medrepresentantar!

Tidlegare stortingsrepresentant og statsråd for Kristeleg Folkeparti Bergfrid Fjose sovna stille inn 13. mai. Ho vart 89 år gamal.

Fjose vart fødd i Ullensvang i Hardanger i 1915. Her vaks ho opp i ein levande og kulturopen heim. Ho fekk rike impulsar frå miljøet rundt folkehøgskulen der faren hennar var rektor, og ho vart prega av dei kulturelle verdiane som folkehøgskulen representerte.

Fjose tok sjølv pedagogisk utdanning og arbeidde som lærar fleire stader. Ho var samstundes aktiv i kommunepolitikken, og på 1950-, 1960- og 1970-talet representerte ho Kristeleg Folkeparti i kommunestyret i Kvam, Årdal og Fana.

Fjose hadde ei lang rekkje offentlege verv. Ho var m.a. medlem av kommunale skule- og kulturstyre, Vin-

monopolets råd, Det kriminalitetsforebyggende råd og Statens eldreråd. Ho var styreleiar ved Statens attføringsinstitutt i Bergen i tida 1977–1982, og ho var varaformann i Dagspresseutvalet av 1980 i to år.

Både før og etter at ho var stortingsrepresentant, var Bergfrid Fjose sterkt engasjert i ulike frivillige organisasjonar, særleg knytte til fråhaldssaka, målsaka og misjonen. Gjennom store delar av sitt vaksne liv var ho dessutan speidarleiar.

Fjose gjorde òg ein stor innsats i kampen mot atomvåpen og for fred. Ho hadde sjølv kjent følgjene av krigen på kroppen som flyktning i Sverige i åra 1943–1945.

I 1969 vart Fjose vald inn på Stortinget. Fjose var den første kvinna som vart vald inn på fast plass for Kristeleg Folkeparti. Ho var òg leiar i Kristeleg Folkepartis Kvinner. I tillegg til at ho kjempa for kvinnes plass i partiet, var ho ei inspirasjonskjelde for dei unge i Kristeleg Folkeparti, og ho opna mange dører for dei.

Bergfrid Fjose var stortingsrepresentant i to periodar. Frå 1969 til 1972 var ho medlem av protokollkomiteen. Frå 1973 til 1977 var ho leiar i administrasjonskomiteen.

Fjose var sosialminister i Korvald-regjeringa frå 1972 til 1973. Det strekte seg ei klar line frå det engasjementet som hadde forma Fjose utanfor politikken, til dei initiativa ho tok som statsråd. Mellom anna vart forbodet mot alkoholreklame gjennomført i hennar tid som sosialminister.

Åtte år på Stortinget er ikkje noko langt strekk i eit liv på 89 år, ikkje eitt år som statsråd heller. Men med sitt uredde engasjement, sitt gode humør og sitt solide politiske handverk sette Fjose markante spor etter seg.

I løpet av året som statsråd rakk ho å verte folkekjær, og breie lag av folket fekk stifte kjenskap med hennar avvæpnande sjølvironi og venlege vesen. Få hadde så mange vener i alle politiske leirar.

Kampen for kvinners plass i politikk og samfunnsliv, omsorga for dei svakaste og arbeidet mot krig hadde ei sterk talskvinne i Bergfrid Fjose.

Vi minnest henne med stor takksmed og lyser fred over hennar minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Fra representanten Henrik Rød foreligger søknad om permisjon i tiden fra og med 9. juni til og med 11. juni for å delta i en Wilton Park-konferanse i Dubrovnik, Kroatia.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

- Søknaden behandles straks og innvilges.
- Vararepresentanten, Ulf *Leirstein*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

S a k n r . 1

Innstilling fra kommunalkomiteen om et velfungerende arbeidsmarked (Innst. S. nr. 212 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 19 (2003-2004) med unntak av kap. 5)

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 25 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet og Høyre 20 minutter hver, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti 10 minutter hver, Senterpartiet, Venstre og Kystpartiet 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe, og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:08:08] (ordfører for saken): Kommunalkomiteen bad i sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 5 for 2001-2002 om en melding «om arbeidsmarkeds- og sysselsettingspolitikk i det 21. århundret». I den meldingen som nå er presentert og ligger til behandling, er det lagt opp til en slik bred drøfting.

Det må ikke være tvil: Kampen mot arbeidsledighet er denne Regjeringens kamp nr. 1. Og i denne meldingen omtales de mer langsiktige utfordringene for å fremme et velfungerende arbeidsmarked. Utfordringene knyttet til å motvirke utstøtingsprosessen i arbeidsmarkedet er tillagt stor vekt. Et velfungerende arbeidsmarked er også et fleksibelt arbeidsmarked, som raskt tilpasser seg endret etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft, uten at det oppstår høy ledighet eller stor avgang fra arbeidslivet.

Et velfungerende arbeidsmarked skal bidra til at personer som ønsker å tilby sin arbeidskraft, skal kunne ha muligheten til å få og beholde arbeid i en lang yrkeskarriere. Det forutsetter kvalitativt gode arbeidsplasser, hvor bedriftene legger til rette for en langsiktig forvaltning av bruk av arbeidskraften hos de arbeidstakere de har ansatt.

Skillelinjene i norsk politikk kommer meget godt til syne i behandlingen av denne meldingen. Regjeringspartiene finner støtte hos Fremskrittspartiet. Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet står stort sett sammen om sin forherligelse av offentlig sektor.

Arbeidsmarkedet er landets viktigste marked, og mennesker er Norges viktigste ressurs. Arbeidsledighet er sløsing med ressurser, og ledigheten må bringes ned. Det er derfor svært tilfredsstillende å se at Regjeringens politikk virker. Det er ingen ting som er så viktig som bedriftenes rammevilkår i kampen mot arbeidsledighet. Uten lønnsomme bedrifter vil heller ingen sette ledige hender i arbeid. Størstedelen av de 20 milliardene i skattelettelse under denne Regjeringen har gått til lettelse i bedriftsbeskatningen. Jeg vil utfordre Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti på om deres skatteskjerpelse ville gi flere eller færre arbeidsledige. Mitt svar er entydig: Skatteøkninger gir dårligere lønnsomhet for bedriftene, og de samme bedriftene ansetter ikke like man-

ge som tilfellet ville ha vært dersom de hadde hatt bedre resultater. I verste fall blir de ansatte sagt opp fordi bedriften skattes i hjel og ikke har lønnsomhet over tid.

Når det gjelder Norges Banks foliorente og kronekursen, er begge delvis politikerstyrt. En stram finanspolitikk, slik denne Regjeringen har ført, og fører, har bidratt til det rekordlave rentenivået vi har i Norge. Vi har med det innfridd de tre mest framtreddende kravene i sysselsettingspolitikken: Lavere skatter, lavere rente og en svake kronekurs. Det må likevel sies at sistnevnte har styrket seg i den seneste tiden, sterkt hjulpet av en skyhøy oljepris.

Alle partier, med regjeringserfaring i det minste, vet at arbeidsledigheten svinger. Det norske arbeidsmarkedet har svekket seg hvert år siden 1998. Særlig i årene 2002 og 2003 økte ledigheten kraftig. Svake internasjonale konjunkturer, høy kronekurs, et høyere rentenivå og høyere kostnadsutvikling enn hos våre handelspartnere har bidratt til denne svake utviklingen.

Jeg er tilfreds med at ledigheten synes å ha nådd et toppunkt høsten 2003 og siden har falt noe tilbake. Det er også tilfredsstillende å se at Statistisk sentralbyrå, Finansdepartementet og Norges Bank i sine prognoser viser en bedring i arbeidsmarkedet. Innledningspunktet mitt ligger likevel fast: Arbeidsledigheten er for høy, og må bringes videre ned.

Det er her svært relevant å sitere Statistisk sentralbyrå:

«Arbeidsledigheten økte mindre i denne nedgangskonjunkturen enn hva tilfellet har vært i andre nedgangskonjunkturer siden 1970-tallet. Med dette utgangspunktet kan en si at stabiliseringspolitikken har vært vellykket gjennom 2003.»

Dette er hentet fra Økonomiske analyser nr. 1 2004.

Hvert år står rundt en halv million jobber ledige. Samtidig viser tall fra 1997 at i gjennomsnitt 11 pst. skifter arbeid i løpet av året. Det er lavere i forhold til de land det er naturlig å sammenligne seg med. For regjeringspartiene er det en god arbeidsmarkedspolitikk å legge til rette for at færrest mulig er innom lediggang i forbindelse med et jobbskifte, og at langtidsledigheten motvirkes gjennom målrettede tiltak.

Når det store flertallet klarer seg selv på arbeidsmarkedet, må ikke den offentlige politikken rettes inn mot alle, men mot det mindretallet som faller utenfor. I klartekst betyr det en sterkere målretting av offentlige tiltak, som Aetat. Det ligger likevel fast at den enkelte selv er ansvarlig for å skaffe seg arbeid og for sin egen yrkeskarriere. Det må likevel erkjennes at ikke alle klarer det alene, og trenger hjelp enten av private formidlingsbedrifter eller av Aetat. Aetat er det viktigste virkemidlet i arbeidsmarkedspolitikken. Det er viktig at etaten til enhver tid fungerer på en best mulig måte for å bidra til lav ledighet, god brukerservice og en effektiv ressursbruk. Det er gledelig at det er gjort et betydelig arbeid for å utvikle arbeidsmiljøet og å redusere sykefraværet i Aetat. Aetats organisasjoner og kompetanse må gjenspeile de oppgaver etaten er stilt overfor. God samhandling med andre offentlige etater og eksterne tilbydere av arbeidsmar-

kedstjenester er viktig for at det skal ytes en best mulig og helhetlig oppfølging av brukerne.

Med denne Regjeringen bevilget Stortinget i 2003 midler til 420 årsverk i Aetat, noe som er den største tilførselen av årsverk på ti år. Aetat må videreutvikles som en moderne etat og må sammen med jobbsentre utvikles og forbedres slik at de arbeidssøkende gis mulighet til egenaktivitet, og at den forbedres. Ressurser vil dermed kunne frigjøres til ytterligere innsats overfor grupper som står overfor forsterket bistand fra Aetat.

Jeg vil også påpeke at tidligere investeringer i nye økonomi- og saksbehandlingssystemer må følges opp, slik at mer av personalressursene kan overføres til brukerrettet virksomhet. Sammen med resultat- og aktivitetsbasert finansiering for enkelte av Aetats tjenester vil dette ytterligere kunne gi en forbedring og bedre oppfølging av jobbsøkere og yrkeshemmede som trenger bistand.

Det er tydelig at en stor del av de mest utsatte arbeidssøkergruppene benytter seg av tjenester fra flere velferdsinstanser, trygdeetaten, Aetat og sosialkontoret. Oppfølging av den enkelte bruker kan bli utilfredsstillende, og det er behov for assistanse fra flere instanser samtidig. Det er viktig – og her er komiteen samlet – at hjelpeapparatet opptrer helhetlig. Det er derfor svært lite tilfredsstillende å registrere at St.meld. nr. 14 for 2002-2003 om samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten, SATS, ikke har blitt implementert.

Regjeringspartiene er tilfreds med at Norge har blant OECD-området høyeste yrkesfrekvens, og at tre fjerdedeler av befolkningen mellom 16 og 74 år er tilknyttet arbeidslivet. Sammenlignet med EU-landene har Norge også en høy yrkesdeltaking blant eldre. To tredjedeler av norske 55–64-åringer deltar i arbeidsmarkedet. Likevel bekymrer den langsiktige utviklingen i arbeidsmarkedet. Stadig færre yrkesaktive pr. pensjonist vil gi økt press på velferdsgodene og skattesystemet.

Jeg ser også rom for bekymring ved at så mange mennesker befinner seg utenfor arbeidsmarkedet. Spesielt doblingen av antall uførepensjonister, fra 160 000 i 1980 til 300 000 mennesker i 2003, er alarmende. I tillegg forsvinner rekordmange dagsverk i sykefravær, og AFP bringer ytterligere ressurser ut av arbeidsmarkedet.

Sykefraværet har en enorm samfunnsmessig og menneskelig kostnad. Det er grunn til å være bekymret over utviklingen i både det egenmeldte og det legemeldte sykefraværet. Langtidsfraværet fra arbeidsmarkedet, enten som følge av sykefravær eller av arbeidsledighet, gjør at svært mange finner det problematisk, og kanskje til og med *svært* problematisk, å komme tilbake i arbeid.

Det at 620 000 mennesker i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet, gjør at dette er en av hovedutfordringene. Denne restarbeidsevnen til alle disse menneskene må brukes. Den er en stor samfunnsmessig ressurs. Jeg er glad for at Regjeringen har igangsatt et systematisk arbeid for å endre på dette.

Til slutt vil jeg si at en generell adgang til å ansette arbeidstakere midlertidig inntil 12 måneder over en periode på tre år er et bidrag til å få flest mulig så raskt som

mulig i arbeid. Jeg håper Regjeringen tar dette med seg i arbeidet videre.

Regjeringspartiene støtter vedtakets I og vil stemme mot de resterende romertall.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:18:40]: Etter at regjeringa Bondevik II tok over regjeringsansvaret i oktober 2001 har arbeidsløysa auka kraftig. Den gongen var det i underkant av 70 000 ledige, rekna med dei som var på tiltak. Sidan oktober 2001 har over 17 000 fleire yrkeshemma blitt arbeidslause. Det totale talet på arbeidssøklarar som er registrert hos Aetat, har auka frå om lag 163 000 til vel 236 000 personar sidan oktober 2001. Det er dermed over 73 000 personar som er sette heilt eller delvis utanfor arbeidsmarknaden i den perioden som regjeringa Bondevik II har hatt regjeringsansvaret. Samtidig har me hatt ein kraftig auke i talet på uføretrygda. Med andre ord har svært mange blitt støytt ut av arbeidslivet i den tida Bondevik II-regjeringa har hatt ansvaret.

Er det slik at representanten Skovholt Gitmark meiner at regjeringa Bondevik så langt har lukkast i arbeidsmarknadspolitikken?

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:19:54]: Arbeidsledigheten er for høy. Arbeidsledigheten skal bringes videre ned. Hvis en sammenligner med tidligere perioder og ser på tall fra Statistisk sentralbyrå, ser en at denne nedgangskonjunkturen faktisk har vært håndtert på en meget god måte. I så måte vil jeg si at Regjeringens politikk virker.

Hvis vi skal få arbeidsledigheten videre ned, må vi sette bedrifter i stand til å ansette mennesker. Det gjøres ikke ved å skatte bedriftene i hjel. Det gjøres ved å gi dem skattelettelse, og det gjøres ved å forandre offentlige ordninger, slik at den enkelte som faller utenfor et selvregulerende arbeidsmarked, faktisk får hjelp. Da er Aetat den viktigste instansen, og Aetat har blitt styrket med flest årsverk på ti år under denne regjeringen. Så denne regjeringens arbeidsmarknadspolitik er offensiv, og den virker.

Torbjørn Andersen (FrP) [10:20:55]: På flere områder innenfor arbeidsmarknadspolitikken har Høyre og Fremskrittspartiet svært sammenfallende synspunkter, dog med unntak av noen områder der vi er uenige.

Regjeringspartiene har lenge hardnakkert hevdet at vi i framtiden får underskudd på arbeidskraft i Norge. I Fremskrittspartiet er vi ikke like enig med regjeringspartiene i det. Vi mener at økt teknologi og slike ting kanskje kan gjøre behovet for arbeidskraft mindre og ikke større i framtiden. Mener Høyre at eldrebølgen er hovedforklaringen på at det blir underskudd på arbeidskraft i framtiden, eller har de andre forklaringer på det?

Jeg vil også få gi en kompliment til Høyre for at de sluttet seg til Fremskrittspartiets merknad om å lovfeste retten til å være uorganisert i arbeidslivet. Jeg håper at

denne merknaden fra regjeringspartiene og Fremskrittspartiet kan føre fram til at vi får en form for lovfesting ifølge innholdet i merknaden. Jeg ber om en kommentar fra Høyre når det gjelder dette.

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:22:13]: Flertallet i denne sal består stort sett av Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet. Jeg vil rose Fremskrittspartiet både for samarbeidsvilje og for at vi har funnet fram til gode kompromisser på en rekke områder. Politikken må ligge fast. Jeg er glad for den tilslutning som Fremskrittspartiet har vist.

Så til yrkesaktive pr. pensjonist. En ser det urovekkende i at man har gått fra 3,6 yrkesaktive pr. pensjonist på slutten av 1960-tallet til dagens rundt 2,6 yrkesaktive pr. pensjonist. Prognosene viser at fram mot 2050, som rett nok er det verste året, vil man få 1,6 yrkesaktive pr. pensjonist. Det vil gi et unødvendig stort press på både skattesystem og velferdsgoder dersom ikke vi gjør noe. Denne regjeringen har satt fram en rekke punkter for å bringe flere ut i arbeidslivet, men vi må også ta innover oss at vi trenger en viss arbeidsinnvandring.

Karin Andersen (SV) [10:23:34]: Jeg er litt forundret over at representanten Gitmark i innlegget sitt overhodet ikke kommer inn på hvor viktig velferdsstaten er for den viktigste ressursen, nemlig arbeidskraften. Måten vi håndterer den på, slik at de ansatte kan bruke alle sine ressurser til beste for seg sjøl og samfunnet, er utrolig vesentlig. Men isteden bruker man alle kreftene på et angrep på velferdsstaten, som om den skulle være unyttig for næringslivet. Det synes jeg er direkte oppsiktsvekkende.

Så til det Regjeringen sier de er mest opptatt av, nemlig å hjelpe dem som har det verst. Hva gjør Regjeringen? Jo, den går løs på det vi vet virker, nemlig attføring og et individtilpasset attføringsløp. Regjeringen har fremmet forslag som har gjort at ordningen blir regelstyrt framfor målstyrt. Det blir begrensninger i hvem som skal få den, med hensyn til lengde, osv.

Kan representanten Gitmark forklare hvorfor det er fornuftig med flere regler, men ikke med mer målstyring?

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:25:00]: Det har vært lang tradisjon i norsk politikk for at velferdsstaten ligger fast, uavhengig av parti. Velferdsstaten står for en rekke goder som vi alle tar del i, og som vi alle til en gitt tid vil ha bruk for. Det sikkerhetsnettet ligger fast.

Likevel vil jeg til målretting av offentlige tiltak si: Det er ingen vits i å sløse bort penger på mennesker som i utgangspunktet klarer seg selv i arbeidsmarkedet eller i andre henseender. Offentlige tjenester og goder må rettes inn mot alle dem som ikke klarer seg selv, mot dem som faller utenfor. Det er i så måte svært gledelig å se at denne regjeringen har hatt den største satsingen på Aetat på ti år, nettopp fordi det er så mange som faller utenfor, og som trenger hjelp. Den målrettingen vil fortsette. Vi ser

den samme målrettingen på en rekke andre felt også, f.eks. på boligfeltet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:26:15]: Stortingsmeldinga om ein velfungerande arbeidsmarknad i det 21. århundret har ein raud tråd i seg, nemleg at Regjeringa vil ha ein arbeidsmarknadspolitikkk som gjev auka privatisering, dårlegare og færre tiltaksplassar, lågare ytingar for dei arbeidslause og ei svekking av faglege rettar for arbeidstakarane.

Denne marknadsliberalistiske tenkinga skal demme opp for det faktumet at stadig fleire fell ut av arbeidslivet, at talet på attføringssaker stig, og at talet på uføretrygda stig. Vidare er talet på arbeidslause høgt etter norske forhold, og sist, men ikkje minst: Sjukefråværet er stabilt høgt, noko som samtidig gjev ein indikasjon på at den negative utviklinga på dette området ikkje vil stoppe opp med det første.

Min påstand er at Regjeringas medisin i for stor grad er prega av tiltak som vil gje meir fattigdom, dårlegare oppfølging av dei ledige og truleg endå fleire sjuke menneske enn me har i dag. Eg skal kome tilbake til dette.

I meldinga seier Regjeringa at dei ønskjer ei styrking av arbeidslinja i forhold til trygdelinja for dei yrkeshemma – og mogleg òg for andre grupper. Dette er det ikkje vanskeleg å vere einig i, men eg kan ikkje sjå at Regjeringa tek opp i seg denne utfordringa og slik sett tek denne utfordringa alvorleg nok. Omgrepet «arbeidslinja» kan fort bli ein floskel, og er i mange tilfelle blitt det. Det er ikkje nok å uttrykkje eit ønske om at folk skal arbeide og gjennom det forsørge seg sjølv, og slik sett seie at ein satsar på arbeidslinja. Omgrepet må få eit innhald og vere eit soleklart alternativ til passivitet. Arbeidarpartiet meiner at det i stortingsmeldinga blir lagt opp til ein politikk som består av fleire element som vil gje meir utstøying frå arbeidsmarknaden.

Aetat sit på mykje kompetanse knytt til det å få folk i arbeid. Det handlar om kompetanse i avklaring av behov, rettleiing, kunnskap om arbeidsmarknaden, arbeidsgjevarkontakt, tiltakstilbod, kunnskap om yrke og utdanning og om regelverk knytt til ytingar for livsopphald. Den samla kompetansen er ein støttefunksjon og ein føresetnad for å gjennomføre arbeidslinja, men sjølv innhaldet blir gjeve gjennom den politikk som til kvar tid blir ført. Dei arbeidslause må sikrast rask og god bistand til avklaring, rettleiing, tiltak og formidling samt ein økonomisk tryggleik for hus og heim, medan dei førebur seg på å tre inn att i arbeidslivet. Derfor er det viktig at arbeidslivet blir meir inkluderande, og sjukefråværet må førebyggjast i langt sterkare grad enn i dag. Ei slik plattform er etter vår meining eit mykje betre utgangspunkt for å seie at ein er reelt oppteken av arbeidslinja.

Tidleg på 1990-talet gav OECD medlemslanda sine ei anbefaling om å organisere sin arbeidsmarknadspolitikkk slik ein gjorde det i Noreg. OECD framheva at den norske arbeidsmarknadsetaten var svært effektiv, fordi han hadde full kontroll over dei fire viktige funksjonane:

dagpengar, tiltak, formidling og attføring. Argumentasjonen var m.a. at ein slik kunnskap gav både oversikt og full kontroll, men òg ein god effektivitet. Eg har grunn til å tru at desse forholda ikkje har endra seg i særleg grad.

Regjeringa og stortingsfleirtalet har ein visjon om å gjere arbeidsmarknaden mest mogleg sjølvregulerande. Det vil seie at arbeidsmarknaden sjølv skal ordne opp utan at styresmaktene skal medverke så mykje. Dette er eit uttrykk for eit ønske om å la marknaden få styre heilt fritt, med dei konsekvensane dette vil ha. Likeins hevdar Regjeringa og stortingsfleirtalet at i ein velfungerande arbeidsmarknad vil arbeidssøjarar og arbeidssøkjjarar finne kvarandre utan at det offentlege skal medverke til sjølv koplinga. Dette må oppfattast som eit ønske om at alle skal vere snille og greie mot kvarandre – og at det skal vere fred på jorda. Det kan ikkje tolkast på annan måte.

Ein av dei viktigaste faktorane som gjer Noreg til ein velferdsstat, er den innsatsen som styresmaktene legg ned for å sikre låg arbeidsløyse. I tillegg har den norske fagrørsla sett kampen mot arbeidsløyse sterkt i fokus. Det har dei vist gjennom solidaritetsalternativet og gjennom bidrag til å sikre at den politiske viljen har vore til stades for å ta aktive grep i tider med høg arbeidsløyse. Min påstand er at styresmaktene vilje til å gripe inn i arbeidsmarknaden har vore og framleis bør vere ein føresetnad for ei høg yrkesdeltaking, låg arbeidsløyse og lite fattigdom.

Ingen skal fortelje meg at ein sjølvregulert arbeidsmarknad tek sosiale omsyn. Marknadskreftene vil tvert imot bruke og kaste arbeidskrafta etter folk sin kompetanse og si yteevne. Dermed er det stor fare for at eldre arbeidstakarar, sjuke menneske, funksjonshemma, unge utan utdanning, innvandrarar og kanskje endå fleire grupper vil kunne få problem med å kome i arbeid, eller med å behalde sitt arbeid. Ein skal vere klar over at desse gruppene utgjer ei stor mengd med menneske, og dersom regjeringa og Framstegspartiet for alvor meiner at arbeidsmarknaden skal få regulere seg fritt, vil nok resultatet bli ei kraftig forverring av dagens situasjon.

Alle parti bør ha som mål at alle som ønskjer det, skal ha eit arbeid å gå til, og at alle som ønskjer å gjere seg nytte av nødvendige verkemiddel for å oppnå dette målet, må få moglegheit til det.

Arbeidarpartiet og venstresida blir av sine politiske motstandarar skulda for å vere mot fornying, mot reformer og mot forandring. Eg synest det er oppsiktsvekkjande at statsråd Meyer i dagens VG har eit lesarinnlegg der han går til åtak på venstresida i norsk politikk:

«Mer av det som ikke har virket, er svaret fra opposisjonssiden når de systematisk stemmer mot alle forslag som skal få folk i jobb, framfor å være passive mottakere av trykdeordninger.»

Og vidare:

«Kompleksiteten i de utfordringer vi står overfor, tilsier behov for nytenkning. Denne evne til nytenkning har både Jens Stoltenberg og Kristin Halvorsen manglet hittil.»

Eg må seie at dette er ganske friske utsegner no rett i kjølvatnet av revidert budsjett og det forslaget Regjerin-

ga la fram, der ein hadde kutt i forskning og utvikling, på nyskaping, på Innovasjon Noreg, på tiltaksplassar, endringar i permitteringsregelverket til det verre, osv. Så har me altså ein næringsminister som seier at kofferten er tom.

Dette er historielaut! Visjonen og nytenkinga må vere at samfunnet må medverke til å støtte dei som ikkje klarar seg sjølve – og til dei som treng det mest. Regjeringa og Framstegspartiet ønskjer seg reformer for å gå fleire tiår tilbake, tilbake til den tida før arbeidarrørsla slost for ein velferdsstat for alle. Alle som har lest historia, veit kva som då var politikken. Då rådde nemleg marknadskreftene, og forsorga var svaret for dei som ikkje greidde seg sjølve. Nytenking og fornying er ikkje å reversere utviklinga.

Dei same partia demonstrerte den same haldninga då dei kutta i dagpengane til dei som gjekk arbeidslause. Det er nemleg ikkje tvil om at kutt i dagpengar har ført til at mange har fått ein vanskelegare økonomisk situasjon, der dei blir klientar i staden for å vere arbeidssøkjjarar. Det er ein dårleg argumentasjon å seie at ein har stor omsorg for dei svakaste, og samtidig føre ein politikk som skaper fleire av dei.

Det er inga usemje om at me treng reformer og tilpassingar til dagens verkelegheit. Mange reformer er gjennomførte, og fleire må takast, men Arbeidarpartiet sine svar kan aldri bli dei same som Regjeringa sine svar. Det å øydeleggje velferdsstaten i staden for å reformere han får bli andre sitt prosjekt – ikkje vårt.

Regjeringa og stortingsfleirtalet ønskjer å gjere Aetat til ein bestillaretat og overlata til marknaden å produsere dei aktuelle tenestene. Dette er ein trend me har sett sidan regjeringa Bondevik II overtok. Stadig fleire oppgaver blir lagde ut på anbod. Ein slik politikk inneber at den kompetansen som Aetat innehar, forvitrar. Aetat vil dermed etter ei tid ikkje lenger ha den opphavlege kompetansen, og evna til å gjere kvalitativt gode bestillingar vil bli svekt. Dette er etter vår meining tilsvarende det å øydeleggje eit godt og solid fagmiljø, og sjølvsagt i harmoni med stortingsmeldinga om ein meir sjølvregulerande arbeidsmarknad.

Dette og heile innretninga i stortingsmeldinga seier Arbeidarpartiet nei til. Me ønskjer å styrkje Aetat som kompetansebase for arbeidsmarknadspolitikken, etablere fleire tiltaksplassar og betre dagpengeyttingane. Vidare vil me innføre ein ungdomsgaranti for alle under 25 år og etablere ein tiltaksgaranti for langtidsledige som har vore ledige i to år, auka det statlege tilskotet til lærlingplassar, etablere fleire opplæringsjobbar i offentleg sektor og ikkje minst styrkje den yrkesretta attføringa og følgje opp IA-avtala.

Eg skal vidare i innlegget mitt ta opp forholdet til arbeidsmarknadsbedriftene. Regjeringa seier i meldinga at dei ønskjer å leggje til rette for ein auke i talet på varig tilrettelagde arbeidsplassar i åra framover. Dette dreier seg om tiltaket VTA, der deltakarane er uføretrygda og mottek ei symbolsk løn. Bruk av AMB, altså arbeidsmarknadsbedrift, er etter alt å dømme meir omstridt i dag, og her står me kanskje framfor store endringar og

utfordringer. Eg veit at det går føre seg ein debatt om ein skal ha AMB som system, eller om oppgåvene dei utfører, skal ut på anbod. Eg vil presisere at desse bedriftene yter tilbod til om lag 20 000 yrkeshemma kvart år.

Ein stor del av midlane til attføringstiltak blir i dag bruka på skjerma tiltak, og mykje av dette går til AMB. Eg forstår det slik at dette blir oppfatta som eit strukturelt problem i Aetat, ved at delen til skjerma tiltak blir for tung i høve til såkalla integrerande tiltak. Sjølv om AMB-bedriftene har gjort eit godt stykke arbeid ved å effektivisere og fornye seg dei siste åra, så er dette tydelegvis ikkje nok. Det blir påstått at kostnadene er for høge. Men her skal ein òg vere merksam på at løn for tiltaksdeltakarane i fase 2 blir finansiert over kap. 1594, medan livsopphaldsyttingar elles går over andre budsjett. Det kan då ikkje vere dette som er problemet for Aetat når dei gjev uttrykk for eit ønske om noko friare bruk av midlar?

AMB byr på eit konsept som neppe kan erstattast, dersom det blir lagt ned. Dei har ein solid praktisk attføringsfagleg kompetanse. Dei har tilsett mange medarbeidarar som berre jobbar med attføring. Dei har tilsett ein medarbeidar pr. femte tiltaksdeltakar, og dei betalar tariff-løn til tiltaksdeltakarane i fase 2 og 3.

Eg har høyrte mange bruke argumentasjonen om at ein blir låst fast i tiltaket dersom ein tener for mykje. Dette er kjende argument, både frå Regjeringa og frå Aetat. Til det er å seie at dette nok kan diskuteras, men det er òg viktig å ha ei avlønning som fører til at tiltaksdeltakarane kan klare seg økonomisk i tiltaksperioden, slik at dei ikkje blir sosialklientar også.

Å leggje ut AMB sine oppgåver på anbod kan kanskje gje kortsiktige økonomiske innsparingar på Aetat sine budsjett, men dette vil jo samtidig føre til auka utgifter for folketrygda når bedrifta ikkje lenger skal gje løn til dei yrkeshemma. Innsparinga kan gje rom for auka tal på tiltaksplassar, lønstilskotet forsvinn, og den enkelte blir truleg kortare i tiltak. Men det er heller ikkje den minste tvil om at med på kjøpet får me eit svært mykje dårlegare tilbod til brukarane. Leverandørar av meir eller mindre seriøse tiltak vil sprette opp som paddehattar, og dei vil ikkje ha dei føresetnadene for å medverke med sterk attføringskompetanse. Vidare vil slike private tilbydarar jakte på overskot som dei kan føre tilbake til eiga lomme, i motsetnad til AMB, som styrer alle overskota inn att i bedrifta.

Sjølvsagt kan det vere behov for å utvikle og effektivisere òg arbeidsmarknadsbedriftene, men å fjerne AMB som system vil vere å skyte seg i foten når det gjeld det praktiske og målretta attføringsarbeidet som desse bedriftene utfører. Eg vil òg minne om at desse bedriftene driv med mange andre tiltak òg for yrkeshemma, der hovudmålet for dei fleste er å få folk over i det vanlege arbeidslivet.

Heilt til slutt vil eg seie nokre ord om prosjektet Arbeidslivstelefonen. Mental Helse og Arbeidstilsynet er i ferd med å avslutte samarbeidsprosjektet Telefon for Arbeidslivet. Eg er kjend med at departementet har fått ein ny søknad om å forlengje ordninga for tre nye år. Eit

stort fleirtal i komiteen meiner at denne telefonenesta er viktig i dagens arbeidsliv, og ber Regjeringa sørgje for at Arbeidslivstelefonen kan drivast vidare, slik det er søkt om. Eg vil be om at statsråden i sitt innlegg seinare i debatten gjer greie for korleis departementet har tenkt å handtere denne søknaden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Kristian Hogsnes (H) [10:42:01]: Jeg er opptatt av økt brukerorientering i offentlige tjenester. Regjeringspartiene sier i en merknad at de er enige i at brukermidvirkingen styrkes gjennom at brukerne av arbeidsmarkedstjenester får lovfestet rett til å medvirke i planlegging og evaluering av Aetat's tjenester. Det vil innebære en styrking av brukernes stilling i Aetat og vil gi mer rom for lokale tilpasninger ut fra brukernes behov. Det innebærer at organisering og oppgaveløsning vil kunne variere fra kontor til kontor. Det vil gi bedre individuell service og kan øke muligheten for raskere overgang til jobb for den enkelte.

Arbeiderpartiet er i en merknad mer bekymret over behovet for å iverksette brukermidvirking på systemnivå i Aetat. Hvordan ser representanten Oppebøen Hansen for seg at brukermidvirking på systemnivå best kan ivaretas? Og hvem er det som etter representantens mening skal ivareta brukernes mangfoldige behov på systemnivå?

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:43:14]: Eg trur ingen her i denne salen er imot at brukarane får medverke i ein demokratisk prosess for å gjere forholda for seg og sine betre.

Når det gjeld brukarmedverknad, vil påstanden min vere at det partiet som eg representerer, og òg andre parti på venstresida, har vore ein pådrivar for å få dette til.

No behandlar me ei stortingsmelding om arbeidsmarknaden i det 21. hundreåret. Det betyr at ein skal ha vyar, tankar og idéar om korleis arbeidsmarknaden skal fungere til beste for alle, både for dei som er i arbeidsmarknaden, og for menneske som søkjer arbeidsmarknaden. På den bakgrunnen er det òg viktig å gå nærare inn i diskusjonen om korleis ein kan gjere brukarmedverknaden betre.

Torbjørn Andersen (FrP) [10:44:35]: Representanten Oppebøen Hansen var i sitt innlegg opptatt av velferdsordninger, reguleringer i arbeidslivet og høy grad av yrkesdeltakelse. Det er slik at stadig flere faller utenfor det ordinære arbeidsmarkedet gjennom at sykefraværet øker og uføretilgangen øker. Alle partier er selvsagt opptatt av å bremse og reversere den utviklingen.

I 2001 inngikk Stoltenberg-regjeringen en avtale med partene i arbeidslivet om et mer inkluderende arbeidsliv, denne IA-avtalen, som skal vare ut 2005. Så ser vi nå at sykefraværet ikke har gått ned. Intensjonene i IA-avtalen er ikke innfridd.

Da kunne en kanskje spørre: Hvorfor fungerer ikke IA-avtalen etter intensjonene, etter Arbeiderpartiets syn,

og hva vil Arbeiderpartiet eventuelt gjøre om sykefraværet fortsetter å øke ytterligere etter at IA-avtalens tid utløper i 2005? Vil Arbeiderpartiet bare stikke hodet i sanden, eller hva vil man gjøre?

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:46:00]: Representanten Torbjørn Andersen representerer eit parti som ønskjer å svekkje arbeidstakarane sine rettar. Framstegspartiet ønskjer å gjere arbeidsmarknaden meir sjølvregulerande, og dei ønskjer å utvide bruken av mellombels tilsetjing, altså ein marknadsliberalistisk arbeidsmarknad. I den samanhengen er eg likevel einig med representanten i at det er viktig å få ned sjukefraværet. Det var intensjonen da IA-avtala blei undertekna 3. oktober 2001.

Eg trur at Regjeringa kanskje har vore for slapp i forhold til å setje inn tiltak for å få ned sjukefraværet. Me har ein kommunalminister som kallar IA-avtala for «voodoo», og slik sett oppfattar eg det frå Regjeringa si side at dei ikkje vil ta denne avtala alvorleg nok.

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:47:16]: Arbeiderpartiet har en lang og stolt tradisjon for å innføre politikerstyrte garantier. Garantier i helsevesenet, som bl.a. behandlingsgarantier, har vist seg å være alt annet enn en suksess. Denne gangen prøver Arbeiderpartiet, vel å merke nå i opposisjon, å innføre en ungdomsgaranti, den samme ungdomsgarantien som deres egen finansminister på midten av 1990-tallet sa var en dårlig idé. Arbeiderpartiet fremmet dette som et Dokument nr. 8- forslag i fjor.

Nå har det seg slik at erfaringene fra den forsterkede innsatsen for ungdom mellom 20 og 24 i forrige lavkonjunktur førte til redusert geografisk mobilitet og redusert mobilitet i den aldersgruppen. Forventningene blant de ledige i denne gruppen om at de ville få tilbud etter seks måneder, førte også trolig til at arbeidsmarkedstiltak i en del tilfeller forsinket deltakerens overgang til ordinær utdanning eller ordinært arbeid. Ser ikke Arbeiderpartiet disse problemene?

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:48:37]: Veldig mange ungdommar i dag møter ei lukka dør når dei skal møte arbeidslivet. Den andre sanninga er at arbeidsløysa aukar ganske monaleg blant ungdommar mellom 20 og 24 år. Det er viktig at arbeidsløysa ikkje får feste seg blant unge menneske, og derfor tar Arbeidarpartiet eit initiativ overfor denne gruppa: Har du gått ledig i meir enn seks månader utan å få eit oppfølgingstilbod, skal du vere garantert å få anten utdanning, lærlingplass, arbeidsplass eller tiltak. Det må ein sjå i samanheng, som ei kompetanseheving der ungdomen sjølv kan bli motivert til på eige initiativ, gjennom kurs og opplæring, å søkje arbeidslivet.

Arbeidarpartiet håpar at me på sikt kan få gjennomslag for eit slikt forslag.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Torbjørn Andersen (FrP) [10:50:04]: Veien til høy grad av offentlig og privat velferd og velstand i Norge vil alltid gå gjennom folkets evne til innsats i arbeidslivet. Vi er av den grunn svært avhengige av at vi klarer å opprettholde et effektivt og velfungerende nasjonalt arbeidsmarked for framtiden. Det faktum at rundt 85 pst. av landets nasjonalformue består i vår samlede arbeidskraftstyrke, synliggjør meget klart viktigheten av å ha en bevisst politikk for et velfungerende arbeidsmarked.

Arbeidskraftens verdi er anslagsvis 15 ganger høyere enn oljeformuen, og arbeidskraften er følgelig av helt vital og avgjørende betydning for mange viktige samfunnsområder, som velferdsytelser, allmenn trivsel, enkeltmenneskets livskvalitet og muligheter for å realisere seg selv gjennom utdanning og yrkesvalg. Men vi vet også at mange av de arbeidsplassene vi skal basere vår fremtidige velstand og velferd på, faktisk ennå ikke er skapt, og her ligger det store utfordringer.

Det norske arbeidsmarkedet og næringslivet er inne i en kontinuerlig endringsprosess der gamle, tradisjonelle arbeidsplasser forsvinner og nye næringer og arbeidsplasser etableres. Denne evigvarende naturlige omstillingsprosessen innen næringslivet og arbeidsmarkedet er viktig, og den vil fortsette også inn i framtiden. Sett i dette perspektiv blir det svært viktig å utforme nasjonale rammevilkår som stimulerer til og gir rom for omstilling, nyskaping og innovasjon, kompetanseutvikling, produktivitet og verdiskaping i det norske næringsliv og arbeidsmarked.

Vi må innse at vi ikke kan låse oss fast i en forestilling om at det er mulig å bevare alt som det alltid har vært, med hensyn til offentlige velferdsytelser og faglige rettigheter i det norske arbeidsmarkedet. Det er liten tvil om at alt fra faglige rettigheter og skattepolitikk til offentlige velferdsytelser vil måtte settes under lupen og granskes i tiden framover, og at enkelte justeringer på disse områdene kan bli aktuelt.

I dag må vi konstatere at enkelte utviklingstrekk i det norske arbeidsmarkedet de siste årene har vært til dels meget urovekkende. Ingen politiske partier eller parter i arbeidslivet kan stille seg likegyldige til økningen i uføretilgangen, den dramatiske økningen i sykefraværet og den vedvarende høye ledigheten. Det er bekymringsfullt å konstatere at det totale antall personer som står utenfor arbeidslivet, stadig er økende. Slik kan det ikke fortsette framover. Dette vil få store negative samfunnsmessige konsekvenser om vi ikke klarer å snu denne utviklingen. Å forhindre utstøting fra arbeidslivet representerer en viktig, framtidig utfordring for det norske arbeidsmarkedet.

Norge har en arbeidsstyrke på 2,4 millioner. I forhold til innbyggertallet og i forhold til yrkesdeltakelsesfrekvensen ligger Norge likevel noenlunde godt an for øyeblikket. Men her vil det som nevnt bli store utfordringer i framtiden, noe vi ikke på noen måte kan ignorere.

Framtidens arbeidsmarked vil mye handle om at det hele tiden må skapes et tilstrekkelig antall nye arbeidsplasser til erstatning for dem som forsvinner. Siden 1970 er Norge blitt sterkt avindustrialisert. I dag har vi flere

uføretrygdene enn vi har industriarbeidere i Norge. I 2001 var industriens andel av BNP under 10 pst. Få andre land har hatt en tilsvarende sterk avindustrialisering. Vi har altså så langt ikke lyktes godt nok, slik vi burde, med å kompensere bortfallet av industriarbeidsplasser med nye vekstnæringer. Mye av veksten i sysselsettingen de siste årene har kommet i offentlig sektor, ikke i privat sektor.

På tross av store statlige kapitaloverskudd har vi ikke maktet å utvikle noen effektive finansieringssystemer som støtter nyskapende virksomhet, og heller ikke utviklet nye, store vekstnæringer som erstatning for bortfallet av industriarbeidsplasser i Norge. I dag plasseres store deler av vår oljeformue i utenlandske bedrifter og skaper vekst i andre land, mens vår nasjonalformue ikke kan brukes til innenlandske investeringer for å skape nye vekstnæringer og arbeidsplasser i Norge. Forstå det den som kan! Denne manglende evne landet har til bedre å utnytte den finansielle styrke ved å skape nye arbeidsplasser i Norge, gir altså mindre grunnlag for optimisme når det gjelder vår nasjons framtidige evne til å oppnå full sysselsetting og høy verdiskaping.

En annen, svært viktig forutsetning for et velfungerende arbeidsmarked er god infrastruktur. Norge trenger bedre infrastruktur i form av et langt bedre veinett for å redusere de geografiske avstandsulempene som finnes. Å bruke større andeler av statens finansielle overskudd til å investere i et bedre veinett er et meget effektivt tiltak for å tilrettelegge for et velfungerende næringsliv og arbeidsmarked i Norge. I så måte stiller Fremskrittspartiet seg helt uforstående til at det satses så lite på et mer effektivt transportsystem i form av et bedre veinett i Norge. Her gjenstår det å ta et stort nasjonalt løft. Et godt utbygd transportsystem er et viktig rammevilkår for et velfungerende arbeidsmarked.

Fremskrittspartiet mener vi må ha en strategi for hva arbeidskraften praktisk skal være sysselsatt med. Fremskrittspartiet mener at sysselsettingen i hovedsak må konsentreres om å bidra med lønnsomt, produktivt og verdiskapende arbeid. Å skape kunstige arbeidsplasser i offentlig sektor, eller å subsidiere bestemte næringer på en måte som skaper overproduksjon og oversysselsetting, er en svært uheldig bruk av arbeidskraftstyrken.

I en stadig mer globalisert verden preget av markedsorientering, internasjonalisering og liberalisering vil vårt nasjonale arbeidsmarked være kontinuerlig preget av omstilling og internasjonalt konkurransepress. De land som kan skilte med de beste vilkårene for kapitalinvesteringer og produksjon, vil bli framtidens vinnere i konkurransen om etablering av arbeidsplasser. Norge vil i framtiden ikke ha råd til å ha et særnorsk, høyt skatte- og avgiftsnivå eller særnorske, strenge miljøbestemmelser som fjerner grunnlaget for arbeidsplasser og produksjon i Norge. Norsk lønns- og kostnadsnivå vil imidlertid ikke bli noe konkurransefortrinn for Norge i uoverskuelig framtid, men for store forskjeller i kostnadsnivået i forhold til våre handelspartnere må heller ikke bli en for stor konkurranseulemp. Landets hovedstrategi for å beholde nasjonal verdiskaping og høy sysselsetting i framtiden

ligger i å satse målrettet på forskning, utvikling og utdanning, med fokus på kvalitet og kompetanse.

De gamle industrinasjonene i den vestlige verden er i dag i ferd med å utkonkurreres av folkerike lavkostland som Kina og India. Dette er land som har en formidabel økonomisk vekst, og som satses målrettet på skole, utdanning, utvikling og forskning. I tillegg har disse landene nærmest ubegrenset tilgang på billig arbeidskraft. Disse landene har også i liten grad utbygd kostbare velferdsordninger. Folketallet øker sterkt, befolkningen er relativt sett meget ung, og det er en lav andel eldre.

I Vesten er det motsatt. Befolkningsøkningen har stagneret i de vestlige land, samtidig som eldrebølgen er i ferd med å skylde innover landene, inkludert Norge. Det er liten tvil om at vi som nasjon står overfor meget omfattende problemer når det gjelder å møte alle disse utfordringene vi nå ser gjør seg stadig mer gjeldende globalt. Fra 1972 til i dag har sysselsettingen i Norge økt med hele 650 000, mens antall pensjonister økte med bare 280 000. Men i de neste 50 årene blir det motsatt. Da fordobles antall alderspensjonister, til ca. 1,3 millioner, mens arbeidsstyrken forventes å øke med bare 300 000.

Vi ser altså store strukturelle endringer i den demografiske og sysselsettingsmessige utviklingen i tiden framover. Derfor må det tilrettelegges for bruk av høyteknologi og produktive bedrifter, med arbeidsplasser som står for verdiskaping, ved å bremse veksten og sysselsettingen i offentlig sektor.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:59:13]: Framstegspartiet står saman med Høgre og Kristeleg Folkeparti i ønsket om ein mest mogleg fleksibel og sjølvregulerande arbeidsmarknad. Samtidig ser me aukande konkurranse og marknadspress som gjer at arbeidsmarknaden blir stadig tøffare. Fleire blir utstøytte, og vi ser ein kraftig auke i talet på uføretrygda. I mange yrkesgrupper er no uføretrygding og førtidspensjonering den mest vanlege måten å gå ut av arbeidslivet på.

Kva for konsekvensar trur representanten Andersen det vil få for sjukefråværet og uførepensjoneringa når arbeidsmarknaden i størst mogleg grad skal vere sjølvregulerande? Trur representanten at arbeidsmarknaden blir meir eller mindre inkluderande når han skal vere ein sjølvregulerande arbeidsmarknad?

Torbjørn Andersen (FrP) [11:00:31]: Det er nok slik at Fremskrittspartiet er sterkt uenig med Arbeiderpartiet, som synes å tro at det er best å regulere, styre og kontrollere næringsliv og arbeidsmarked mest mulig. Her er det en vesensforskjell i hvordan vi ser på en moderne arbeidsmarkedspolitik.

Etter å ha hørt innlegget til Oppebøen Hansen tidligere i dag, er det klart at jeg oppfatter mye av det Arbeiderpartiet står for, som fortidens arbeidsmarkedspolitik og ikke framtidens arbeidsmarkedspolitik. Vi står sammen med Høyre og de andre regjeringspartiene når det gjelder det synet at et selvregulerende arbeidsmarked uten for

mange offentlige inngrep vil være det mest fleksible alternativet når det gjelder det framtidige arbeidsmarkedet, og det som best vil fange opp omstillingsbehov som vi stadig ser kommer i det norske arbeidsmarkedet og næringslivet på grunn av globalisering, internasjonalisering og konkurranse fra andre land. Jeg tror faktisk ikke det er noen vei utenom å ha og tilrettelegge for et fleksibelt, selvregulerende og dynamisk arbeidsmarked i Norge.

Karin Andersen (SV) [11:01:52]: Jeg skal for så vidt la det ligge at Fremskrittspartiet tydeligvis tror at både velferdsstaten og ordnede lønns- og arbeidsforhold i Norge alltid har vært der. Slik historieløshet er det sjelden å møte. De forstår heller ikke at den pengepolitikken som de står for, og som i lang tid ble ført i Norge, med ensidig fokus på prisstigningen og ikke på arbeidsledighet og kronekurs, kverket tusenvis av industriarbeidsplasser i Norge. Jeg skal la det ligge, men fokusere på det som Fremskrittspartiet av og til er på rett spor på, og det er når det gjelder å hjelpe de såkalte verdig trengende.

Når det gjelder yrkeshemmede, vet vi at det er større sjanse for at de kommer i jobb jo lengre perioden med yrkesrettet attføring er. Det viser Aetats egne undersøkelser. Hvis man har gått på tiltak i tre til fem år, er sjansen for å få jobb 61 pst., mens for dem som ikke har gått på tiltak så lenge, er andelen 31 pst. Kan Fremskrittspartiet gi én fornuftig forklaring på hvorfor de har vært med på å stramme inn på disse reglene?

Torbjørn Andersen (FrP) [11:03:15]: Det er ikke tvil om at det er store forskjeller mellom SV og Fremskrittspartiet når det gjelder viktige områder i arbeidsmarkedspolitikken. Men for all del, når det gjelder yrkeshemmede, er Fremskrittspartiet absolutt en støttespiller for å sette inn tiltak som kan hjelpe disse inn i arbeidslivet.

Jeg setter ikke noe særlig pris på denne replikken, for jeg mener at er det et parti som har stått på barrikadene for å hjelpe de yrkeshemmede og tilbakeføre dem gjerne til ordinært arbeidsliv eller andre mer tilrettelagte arbeidsplasser, så er det Fremskrittspartiet, i fremste rekke. Jeg skjønner faktisk ikke helt hva representanten mener med sin replikk på dette området.

Jeg tror at det er viktigere å tilrettelegge for et arbeidsmarked som har og kan tilby arbeidsplasser, slik at alle får et reelt alternativ i det ordinære arbeidsmarkedet, og slik at vi unngår den høye graden av ledighet vi har i dag.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:04:39]: Framstegspartiet er som Senterpartiet bekymra for det aukande sjukefråværet. Alle rapportar viser at innsatsen for å sikra færre sjuke fyrst og fremst må gjerast på arbeidsplassen. Berre 23 pst. av dei private bedriftene har inngått IA-avtale. Ein rapport viser at bedriftene er meir opptekne av omstilling og nedbemanning enn av å inkludera fleire.

Det same skjer no i kommunane og på sjukehusa, der stadig fleire må gjera meir arbeid. Det er ikkje høve til å fokusera så mykje på tiltak for den enkelte. Det presset

som no er i retning av privatisering og konkurranseutsetting, forsterkar ei slik utvikling. Er det ikkje eigentleg å stikka hovudet i sanden å fokusera einssidig på sjukelønsordninga?

Torbjørn Andersen (FrP) [11:06:01]: Representanten Meltveit Kleppa fra Senterpartiet hevdet at privatisering og konkurranseutsetting forsterker sykefraværet. Jeg må si at jeg er absolutt ikke enig med representanten på det området. Det er verdt å minne om at vi har en aktiv konkurransepolitikk og en konkurranselovgivning for hele det private næringsliv, og det skulle bare mangle om ikke også offentlig sektor burde tåle den samme konkurranseutsetting som man må tåle og har måttet tåle i alle år i privat sektor. Så det som ble sagt her fra representanten fra Senterpartiet, er jeg faktisk fullstendig uenig i. Jeg tror egentlig ikke at konkurranse og kanskje en form for privatisering er hovedforklaringen på at vi ser det til dels meget høye sykefraværet som vi har i kommunene og i offentlig sektor i dag. Jeg tror absolutt ikke forklaringen ligger der. Den ligger andre steder.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Karin Andersen (SV) [11:07:09]: Først vil jeg ta opp de forslagene som står i innstillingen.

Et velfungerende arbeidsmarked eller et godt og bærekraftig samfunn er jo to ulike innfallsvinkler til den store saken vi behandler i dag. For SV er det viktig å understreke at vi ønsker at målsettingen skal være et godt og bærekraftig samfunn. Et marked er bra til å skaffe oss varer og tjenester, men det kan ikke løse store samfunnsmessige oppgaver. Velferdsstaten er ny, den er et helt moderne fenomen. Den rene markedsstyringen og merkantilismen som høyresida flagger så høyt, er faktisk de gammeldagse løsningene som ble forlatt, fordi de ikke gav et godt resultat verken for folk flest eller for næringslivet. Derfor trengs det nytenkning fra høyresida i norsk politikk der en er villig til å ta innover seg det faktum at Norge faktisk er et av de land som går aller best, og som har en meget høy produktivitet, takket være at man har hatt et velfungerende velferdssamfunn, som har satt en stor del av den viktigste ressursen vi har, nemlig arbeidskraften, i stand til å bidra til beste både for seg sjøl og for flertallet.

Regjeringen viser med sitt framlegg med all tydelighet at den ønsker f.eks. et mye større strekk i laget når det gjelder lønnsforskjeller, den ønsker mer makt til dem som har stor kapital i ryggen, de velutdannede og de friske, og den ønsker tøffere kår for ufaglærte og mindre mulighet til å stå sammen med andre i samme situasjon og dermed få litt mer maktbalanse. Resultatet av dette vil jo være et langt mer todelt arbeidsmarked, et arbeidsmarked der en har alle muligheter, selvfølgelig, og fantastiske muligheter for dem som har god helse og har høy utdanning, men der det vil bli atskillig tøffere for veldig mange andre. Det

mener SV er en feil strategi. Vi mener at samfunnet som helhet vil bli fattigere av det, og at det er mye klokere å satse på en strategi der alle blir løftet med.

Kutt i ytelser, flere regler, mindre muligheter til individtilpassing er Regjeringens oppskrift. Folk skal altså jobbe mer for lavere lønn, i mer utrygge ansettelse, til mer ubekvemme tider og med mindre støtte fra fagbevegelsen. Og folk blir altså etter SVs syn verken friske eller får jobb av å få det mer utrygt og bli fattige.

Det er riktig at vi lever i en globalisert tid, og at vi blir utsatt for et press på alle disse områdene. Da er jo spørsmålet om vi skal legge oss flate for dette, eller om vi skal slåss for det vi mener er rett, og det vi mener er bra for landet. Hvordan skape og fordele verdier i en global og markedsliberalistisk turboøkonomi, er et stort spørsmål. Finnes det motstrategier, og er det politisk vilje til å bruke dem? Globalisering er ikke noe nytt og slett ikke bare negativt. Det nye er den massive dereguleringen av finansmarkedene og den enorme styrkingen av finanskapitalen på bekostning av industri- og handelskapital og på bekostning av lands muligheter til å ta egne valg. Konsekvensen av dette er sterkt endrede markedsforhold. Vår strategi mot dette må jo være å holde oppe verdiene, at alle er like mye verdt og derfor har like mye rett til å delta både i samfunnslivet og i velferden. Det rent fornuftmessige i det er at en slik strategi også vil gi oss flest mulig ressurser når vi skal produsere. Vår strategi må være å satse steinhardt på mer utdanning og forskning. Det er et hovedbidrag vi kan gi som ikke rammes av regler om konkurransevridning, men som det kan bli vanskelig å finansiere dersom en tvinges til å redusere skattene ytterligere.

Mennesket er langt viktigere enn oljen, og vi vet ikke hvilke arbeidsplasser som skal gi oss levebrød om 20 år. Derfor har SV ment at satsing på barn og unge er viktigst. Skolen skal være så god at ikke et eneste talent går tapt, ikke én lærelyst blir drept, og at en går ut av skolen med tro på seg sjøl og lyst til å lære mer. Elevene skal gå ut av skolen mer likestilt med hensyn til å kunne lykkes i egne liv enn da de kom inn. Slik er det ikke alltid i dag, fordi skolen reproducerer ulikhet, og det er et uakseptabelt tap både for den enkelte og for samfunnet.

Forskning og utvikling vil være helt avgjørende for om vi lykkes i framtida. Privat sektor må bidra mer, men det må også staten. I verdensmålestokk vil jo Norge alltid være et lite land, der de fleste bedrifter er små. Derfor må staten påta seg et langt større ansvar for å bidra til forskning enn det den gjør i dag. SV har i flere år vært en sterk forkjemper for å bidra både til forskning og nyskaping. Høyresida drar dessverre i den andre retningen.

Det er flere forslag og merknader i innstillingen som det kunne være grunn til å komme tilbake til. Jeg har i et par replikker vært inne på punktet om attføring, og jeg skal si litt mer om det. Et av de virkelig triste forslagene som denne regjeringen har fått inn, er å stramme inn på reglene som hindrer individtilpassing av attføringsløpet. En setter f.eks. denne meningsløse grensen på tre år og et bitte lite trangt nåløyne, som vi ut fra praksis nå vet det nesten er umulig å komme igjennom for å få et lengre løp. Vi vet jo at det er tilpassing som virker. Alle under-

søkelser viser at dette virker, og hvorfor i all verden stoler ikke denne regjeringen på at Aetat sjøl, som skal godkjenne attføringsløpene, er i stand til å foreta denne individuelle vurderingen, men må lage noen regler slik at det blir vanskelig for dem som har det vanskeligst? Det kan da ikke være noen fornuft i å ha slike regler, i og med at det virker når vi greier å tilpasse utdannings- og kompetanseløpene til det enkelte menneske.

SV har også i denne innstillingen vært veldig opptatt av spørsmål som likelønn og arbeidstid. Likelønn er svært viktig. Vi ser fremdeles i Norge at det er stor forskjell på kvinnelønn og mannlønn. Det er det ingen grunn til at det skal være. Det er et tema som vi tror at ikke markedet alene greier å regulere bort. Og det er et rettferdighetsspørsmål. Problemet er at høyresida tydeligvis synes at dette er helt greit. Det synes ikke SV. Det er helt åpenbart at offentlig sektors egne lønns- og arbeidsvilkår vil være veldig avgjørende for om vi skal kunne lykkes med det.

Når det gjelder inkluderende arbeidsliv, har SV sammen med andre partier på venstresida tatt til orde for at offentlig sektor må ta et sjølstendig ansvar for å ansette folk som har helseproblemer. Det har ikke Regjeringen villet være med på. Vi må sette en målsetting, for et eller annet sted må jo folk jobbe. Hvis man har 30 pst. arbeidsevne, må det jo være noen som har vilje til å ansette deg. Hvis det offentlige i stat og kommune ikke har det, hvem i all verden er det da som skal gjøre det? Det er helt umulig å forstå. Den eneste beskjeden denne regjeringen har gitt f.eks. til kommunesektoren, er: Finn noen å si opp, effektiviser, rasjonaliser, kutt bort alt daukjøttet. Det betyr jo at det er ingen jobber igjen til dem som har litt å slite med. Det er ingen i kommunesektoren nå som kan ta på seg jobben med å sørge for at noen av dem som står utenfor arbeidslivet, får en plass der igjen.

Når det gjelder spørsmålet om 6-timersdag, har jeg bare lyst til å henvise til at Toyotas gigantverksted i Göteborg har forsøkt dette med 6-timersdag. De fikk sykefraværet ned med 10 pst., produktiviteten økte med 40 pst., og fortjenesten økte med 23 pst. Jeg har ringt og sjekket det, for jeg stoler ikke alltid på det som står i VG. De kunne bekrefte at slik var det. I Sverige valfarter nå f.eks. sykehusforetakene til denne fabrikken for å se på dette, for det kan da ikke være noe som man kan avvise slik uten videre, når man ser at presset på arbeidstakerne gjør at folk blir syke og uføretrygdete av det. Jeg må si at jeg er veldig forundret over at det ikke er større interesse for å gjennomføre noen slike forsøk, som kunne ha gjort at alle tjente mer, at folk var mindre syke og kanskje kunne stå til pensjonsalderen. Det er veldig vanskelig å forstå at det skal være så dramatisk farlig, når resultatene taler sitt tydelige språk.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:17:59]: Det er få eksempler på at politikerstyrte markeder fungerer i virke-

ligheten. Når man tilpasser offentlige støtteordninger til alle, bruker man ekstra penger på dem som klarer seg selv. Når man målretter ordningene til dem som ikke klarer seg selv, får man mer penger til dem som behøver hjelp.

Denne regjeringen velger løsninger som fungerer. Hovedfokus er å få mennesker i arbeid. Når det gjelder midlertidige ansettelser, er det en selvfølge at det er bedre med fast ansettelse enn midlertidig ansettelse, men midlertidig ansettelse er et virkemiddel for å få mennesker inn i arbeidsmarkedet, mennesker som i utgangspunktet hadde stått utenfor arbeidsmarkedet. Det vil alltid være bedre å være midlertidig ansatt enn ikke ansatt.

Skattelettelser gir lønnsomme bedrifter. Lønnsomme bedrifter ansetter mennesker, ulønnsomme bedrifter gjør det ikke. SkatteFUNN-ordningen er en av de ordninger denne regjeringen har innført som gir forskning en sjanse i bedriftene.

Karin Andersen (SV) [11:19:18]: Nei, denne regjeringen satser ikke på målrettede tiltak til dem som trenger det mest. Denne regjeringen har satt norgesrekord i skattelette til dem som trenger det minst. Denne regjeringen har gitt fem ganger så mye i skattelette til f.eks. folk som representanten Gitmark og meg selv og til dem som tjener enda mye mer, enn det den har gitt til dem som trenger det mest.

Et av de eksemplene som jeg har fortalt om flere ganger i dag, er et kutt der 260 mill. kr ble tatt fra yrkesrettet attføring. Dette er folk uten jobb, og som er friske. Det er vel dette da som skal være de generelle brede ordningene til dem som kan greie seg sjøl. Nei, dette blir rett og slett for dumt. Det er altså slik at det er mange av de ordningene som er målrettet mot dem som trenger det mest som bl.a. SV har fremmet forslag om, som denne regjeringen går helt konsekvent imot fordi de aller helst vil ha enda mer penger til skattelette.

Torbjørn Andersen (FrP) [11:20:37]: I sitt innlegg angrep representanten Karin Andersen fra SV høyresiden for manglende nytenkning. Det gjør hun, som representerer et parti som absolutt selv står for manglende nytenkning. Jeg synes det er sensasjonelt at hun sier at høyresiden i norsk politikk står for manglende nytenkning når det gjelder arbeidsmarkedspolitikken og når det gjelder næringspolitikk.

Nok en gang drar SV opp av hatten dette gamle forslaget om 6-timers arbeidsdag. Det ble vist til et eksempel fra representanten fra talerstolen her på at dette visstnok skal være meget vellykket.

Jeg har et par spørsmål: Mener SV at det blir underskudd på arbeidskraft i framtiden? Hva vil det eventuelt bety hvis alle skulle ned i 6-timersdag? Har SV regnet på hva 6-timers arbeidsdag vil koste og påføre av kostnader for norsk næringsliv og norsk arbeidsmarked?

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [11:21:59]: Arbeidstida i Norge har blitt kuttet vesentlig gjennom de siste hundre år. Samtidig med det har produktiviteten økt vesentlig. Det er en svært viktig erkjennelse, som jeg mener Fremskrittspartiet bør ta innover seg.

Ja, det er riktig at når vi framskriver, vil det være et underskudd på arbeidskraft i Norge. Det er en av grunnene til at vi mener at vi må ha et arbeidsliv som i mindre grad tar helsa fra folk og gjør at folk blir syke og uføretrygdet lenge før pensjonsalderen. Derfor tar vi fram disse eksemplene fra denne meget store fabrikken i Sverige som viser at fortjenesten økte og sykefraværet gikk ned. Alle pilene pekte i positiv og riktig retning. Det betyr at man faktisk ikke taper på det, men at man vinner, og det betyr at vi har mange flere som kan utnytte arbeidskrafta hele livet sitt.

I tillegg er SV mye mindre angstfylt i forhold til arbeidsinnvandring enn det Fremskrittspartiet er.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:23:23]: SV er ofte bekymret for norske arbeidsplasser på norske hender. Norske bedrifter på norske hender fordrer norsk kapital. Betyr ikke det da at hvis man ikke skal ha et fullstendig statlig arbeidsmarked, med andre ord at samtlige bedrifter er på statlige hender, så må man gjøre noe også med kapitalbeskatningen, formuesskatten og utbytteskatten i så måte? Regjeringen sier sitt: Vi ønsker norske arbeidsplasser på norske hender, og vi legger opp til en kapitalbeskatning som i større grad gjør det mulig.

Så over til mitt hovedspørsmål, nemlig: Kan SV svare på om deres skatteøkninger isolert sett vil gi færre eller flere arbeidsledige?

Når det gjelder 6-timersdagen – jeg skjønner at jeg hopper litt fra tema til tema – er det vel ingen formelle hindringer i Norge for at enkeltbedrifter kan lønne sine ansatte for å jobbe seks timer som om de hadde jobbet åtte timer pr. dag. Hvis dette er så lønnsomt, bør norske bedrifter følge etter.

Karin Andersen (SV) [11:24:41]: Det siste representanten Skovholt Gitmark sa nå, syntes jeg var oppmuntrende. Det betyr at også Høyre kan være villig til å se på dette – og ikke ha en slags type ideologisk motstand mot dette som de har hatt til nå, der de har satt opp noen regnestykker for å skremme – rett og slett fordi det bør være fornuftig når man ser på disse resultatene! Derfor bør også offentlig sektor kunne være med på dette.

SV har ved flere anledninger tatt opp forslag om at man skal sette av en pott for å prøve noen forsøk med dette, for å se om det lykkes. For det er ikke noen tvil om at dette er utgifter som er tyngende, og ikke noen tvil om at det er dårlig politikk som tar helsa fra folk. Det bør vi være enige om.

Jeg har ikke tid til å gå igjennom alle disse skattereglene nå, men jeg har lyst til å peke på at SV har fremmet forslag om bedre avskrivingsregler i næringslivet som ville betydd vesentlig for næringslivet, for noe av det som er aller viktigst for dem, nemlig at de kan investere i moderne utstyr. I tillegg har SV gått inn for en tilskudds-

ordning når det gjelder forskning, som har vært helt parallell til SkatteFUNN-ordningen, bare at den også treffer de bedriftene som tjener lite.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Anita Apelthun Sæle (KrF) [11:26:09]: Noreg er eitt av landa i verda med minst forskjellar mellom fattige og rike. Vi har relativt høg sysselsetjing og relativt låg arbeidsløyse. Noreg er faktisk av verdssamfunnet kåra til verdas beste land å leva i.

Slik høyrest det ikkje ut når opposisjonen uttrykkjer seg. Det synest eg er ganske trist, for det spreier ei slags holdning blant folk flest slik at sjølv studentar ved universiteta våre – har eg opplevd – oppfattar at no er alt ille, no går mykje gale, og arbeidsløysa overstig dei landa vi normalt samanliknar oss med. Det er jo ikkje verkelegheita, og Kristeleg Folkeparti vil arbeida for, og er trygge på, at det heller ikkje skal verta slik.

Kampen mot arbeidsløysa er Kristeleg Folkeparti og Regjeringa sin prioritet nummer éin. I tillegg vil vi fremja ein arbeidsmarknad der utstøyttingsprosessane vert reduserte. Det er viktig for oss at vi tek i bruk den arbeids-evna som befolkninga, inkludert dei yrkeshemma, har, og ikkje minst må seniorkunnskap skattast høgare i framtida. Då må vi ha rom for større fleksibilitet både mellom trygd og jobb, og mellom omsorgsarbeid og lønnsarbeid.

Mange ordningar er for firkanta, eller vert forvalta for firkanta i dag. Eg har motteke tallause historier der deltidjobben eller korttidsengasjementet ikkje kunne kombinerast med trygdeyttingane. Ein må satsa på det eine eller det andre, og då vel ein sjølv sagt trygggleik i trygda når ein ikkje er heilt sterk og heilt arbeidsfør.

Arbeidsplassar kan vi ikkje vedta. Dei vert skapte av gründerar og folk med pågangsmot og evne til å skapa. Samfunnet må leggja forholda til rette for at slike får gode moglegheiter til å konsentrera seg om å skapa ein arbeidsplass for seg og andre. At politikarane skal inn og detaljregulera arbeidsmarknaden, er ei avsporing, sjølv om det forunderleg nok synest som om venstresida her, inkludert Senterpartiet, meiner det. Samfunnets ansvar er å ta ansvar for dei som ikkje automatisk vert inkluderte, og laga inngangsportar for dei. Det er ei formidabel oppgåve, og har alltid vore det.

Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet argumenterer på underleg vis. Dei legg breisida imot og beskriv etter mi meining ein karikatur av eit samfunn som liksom skal vera det Regjeringa teiknar, eit samfunn som etter mitt syn liknar på England under «laissez faire»-perioden. Det får stå for deira rekning.

Kristeleg Folkeparti ser at prioritet nr. 1 for å få ein velfungerande arbeidsmarknad er at det faktisk finst velfungerande bedrifter. Eg vil framheva at i Noreg er sær mange sysselsette i små, lokale bedrifter. Kvardagen og skjebnen for små bedrifter og familiebedrifter engasjerer oss.

Det fremste kjenneteiknet ved den lokale småbedrifta er faktisk ikkje at ho tyner ut medarbeidarane. Men det er viktig at kronekursen er til å leva med, at renta er låg, og

at lønnsnivået er konkurransedyktig. Vidare må byråkratiet og skjemaveldet reduserast og vera på lag med næringslivet. Mellombels tilsetjing eller meir fleksibel arbeidstid vil slett ikkje vera til ein-sidedig ugunst for teamet som jobbar for ein felles arbeidsplass i ei av våre over 100 000 små bedrifter.

Menneska er Noregs viktigaste ressurs. Det veit òg bedriftseigarane. Dyktige, kunnskapsrike og erfarne medarbeidarar vil vera gull verde òg i framtida. Derfor vil mellombels tilsetjing vera ei moglegheit for å komma inn i eit arbeid, og neppe noko som vil breia seg til store delar av arbeidsstokken.

Den demografiske utviklinga er elles så eintydig i Vesten, og òg mange andre stader i verda, at arbeidsevne og arbeidsvilje vil vera høgt skatta i framtida. På mange plassar ser vi konturane av det som vert kalla 1-2-4-samfunnet, der eitt barn skal ta seg av to foreldre og fire besteforeldre. Og det kan verta rimeleg tøft når arbeidslivet og barn også krev sitt.

Intensjonsavtalen om eit inkluderande arbeidsliv og pensjonsreforma har som intensjon å få fleire eldre til å jobba lenger, og det er det sanneleg bruk for.

Det er naturlegvis Kristeleg Folkeparti og Regjeringas mål at alle arbeidsføre menneske skal kunna tena til livets opphald. Arbeidsløyse er ressursløsning, og Kristeleg Folkeparti er svært glade for at arbeidsløysa no viser ein nedgang. Det tok Bondevik II-regjeringa mindre enn tre år å snu trenden, og det er faktisk bra.

Verdsøkonomien er også inne i ein vekstperiode som lovar bra for dei neste åra. Likevel er det ikkje til å undervurdsla at talet på uføretrygda er urovekkjande høgt, og at det er lita hjelp i at dei arbeidsledige forsvinn inn i dei uføretrygda sine rekkjer. Vi treng rett og slett fleire i arbeid for å skapa inntekt til landet, for å gje trygggleik til den enkelte og velferd for dei som treng det. Først må vi skapa, sidan kan vi dela.

Eg synest det er drygt når Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet påstår at Bondevik II-regjeringa har stilt seg passive til utviklinga på arbeidsmarknaden. Etter at Bondevik II-regjeringa overtok, og medan ein endå i hovudsak styrte etter Stoltenberg-regjeringa sitt budsjett, steig faktisk arbeidsløysa formidabelt. Bondevik II-regjeringa har fått ned den øydeleggjande høge renta. I mi tid som vaksen har ho aldri vore lågare. Regjeringa har fått kontroll på kronekursen, og ho har skapt ny optimisme i næringslivet, også ved ein næringsretta skattelette, for det er ein vesentleg del av dei 20 milliardar kr som er gjevne. Og så går altså arbeidsløysa ned.

Kristeleg Folkeparti er uroa over den høge ungdomsarbeidsløysa, og ikkje minst over at arbeidsløysa er høg hos innvandrarungdom. Også funksjonshemma er sterkt råka av arbeidsløysa. Det er alltid svake grupper som vert ramma når arbeidsløysa stig. Derfor er det på høg tid at det no vert laga ein handlingsplan for å rekruttera funksjonshemma inn i det offentlege. Og det er Bondevik II-regjeringa som gjer det, sjølv om behovet vel har vore der før òg. Samtidig er det rundt 500 000 jobbar som vert ledige i løpet av eit år. Utdanning og kvalifisering er viktig for at fleire skal komma seg inn i arbeidsmarknaden.

Aetat er det viktigaste verkemidlet vi har for å gjennomføra arbeidsmarknadspolitikken, som altså ikkje heilt og fullt er overlata til marknaden. Aetat er styrkt formidabelt under denne regjeringa, f.eks. med 420 nye årsverk i 2003. For meg er det uforståeleg at dette vert beskrive som passivitet.

Kristeleg Folkeparti er også oppteke av at vi må samordna tenestene som mange av dei arbeidslause er avhengige av. Fleire mindre forsøk er no i gang for at trygdeetat, sosialetat og Aetat skal samordnast i førstelinja, og Regjeringa vil komma tilbake med ei sak i løpet av neste år. Regjeringa krev også at Aetat satsar sterkare på individuell oppfølging. Det er heilt nødvendig for at fleire skal formidlast til jobb fortare. Gjennom kjennskap til enkeltsaker undrar det meg korleis Aetat har overlata mange til arbeidsløysetrygd for lange tider, også folk som absolutt skulle vera attraktive på arbeidsmarknaden, og faktisk er det.

Det er viktig for både den enkelte og for samfunnet at arbeidsløyseperioden eller attføringsperioden vert så kort som mogleg, og Kristeleg Folkeparti meiner det er positivt at ansvaret for attføringa vert flytta til Aetat i desse dagar.

Til slutt vil eg understreka at Kristeleg Folkeparti er oppteke av tilrettelagde arbeidsplassar – at dei fungerer, og at dei vert bygde ut i samsvar med opptrappingsplanen. Også dei som alltid vil trenga bistand i arbeidssituasjonen, er menneske med behov for å vera til nytte, og jobbdeltaking aukar livskvaliteten. Derfor er det positivt at budsjettet la til rette for fleire VTA-bedrifter. Kristeleg Folkeparti ser også klart verdien av at budsjettet auka tallet på tiltaksplassar i 2004, ja sjølv med Arbeidarpartiet si hjelp var det positivt.

Likevel er det ikkje til å halda attende at også folk med lang utdanning kan oppleve å vera utan jobbtilbod, og derfor ber ein Regjeringa om å vurdere fleire «trainee»-stillingar i det offentlege. I det heile må det offentlege ta ansvar for sin del av lærlingplassane. Tilskotta er bra. Det som det dreiar seg om, er holdning og ansvar.

Vi har utfordringar på arbeidsmarknaden. Dei tek vi på alvor. Målet er heile folket i arbeid, og reiskapane er dei som verkar, dei som fører til målet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [11:35:25]: Det er ein lang og god tradisjon her i landet for sentralt framforhandla avtaler om løn. Avtalene er minstelønsavtaler som byggjer på lokale ordningar og tilpassingar. Dette er eit system som har ført til både rettferdig fordeling og produktivitetsvekst. Det er derfor med undring eg registrerer at Kristeleg Folkeparti no meiner at ansvaret skal flyttast ned på den enkelte arbeidsplassen når det gjeld løn, når det gjeld arbeidsordningar, når det gjeld samarbeidsformer, og når det gjeld tilsetjingsmåtar. Dette må tolkast slik at Kristeleg Folkeparti meiner at arbeidstakarane skal forhandle kvar for seg. Det vil føre til at det blir kasta vrak på dei sentrale forhandlingane.

Spørsmålet mitt til representanten Apelthun Sæle blir derfor: Kva slags fordelar ser representanten med ei slik endring av lov- og avtaleverket?

Anita Apelthun Sæle (KrF) [11:36:52]: Eg er ikkje så redd for at LO og dei andre arbeidstakarorganisasjonane skal leggja inn årene, og at alt no skal gå føre seg på den enkelte arbeidsplassen. Nesten same kva slags lover som vi måtte laga her, har eg inga tru på at alt vert lagt flatt frå dei store organisasjonane si side. Den fordelene ein har ved at ein på den enkelte arbeidsplassen også kan verta einige om lønn og arbeidsvilkår osv., er at den som har skoen på, veit kvar han trykkjer. Eg har erfaring og bakgrunn frå dei små bedriftene i dei små samfunna der ein fungerer meir som team – det er ikkje vi og dei, det er oss. Då er det viktig, og ein stor fordel – når ein har eit lønnsnivå i Noreg som faktisk ligg 35 pst. over lønnsnivået i Sverige, og skyhøgt over dei landa som no har fått fri eller større tilgang til EU – at ein kan verta einige på den enkelte arbeidsplass i større grad enn det ein vert i dag.

Torbjørn Andersen (FrP) [11:38:12]: Bare en liten replikk fra min side. Jeg kunne være enig i mye av det som representanten Apelthun Sæle sa.

Kampen mot arbeidsledighet er prioritet nr. 1 for Regjeringen. Ja, det er noe det har vært for alle regjeringer opp igjennom så lenge jeg kan huske! Hun sa også at arbeidsplasser ikke kan vedtas, og det er helt riktig. Så sa hun at vi er avhengige av velfungerende bedrifter, at små bedrifter på små steder er viktige. Det er også helt riktig.

Så vil jeg gjerne spørre: Hva er det mange av bedriftslederne i disse små, lokale bedriftene etterspør? Jo, de etterspør bedre infrastruktur, bedre veier, fordi dette ofte utgjør en vesentlig konkurranse- og avstandssulempe som svekker deres konkurransevne. Og ser ikke Kristelig Folkeparti, som et regjeringsparti, at man burde satsset mer nettopp på bedre infrastruktur i form av bedre veier her i landet nettopp for å styrke norske bedrifter og styrke det norske arbeidsmarkedet?

Anita Apelthun Sæle (KrF) [11:39:31]: Det var hyggeleg å høyra at Framstegspartiet er så einig med Kristeleg Folkeparti. Det er alltid hyggeleg å få tilslutning til det ein meiner.

Det er viktig at vi legg rammevilkåra til rette for den næringsstrukturen som Noreg har, i stor grad ein konkurranseutsett næringsstruktur, langs kysten vår. Det er han vi skal leva av etter at olja og gassen er oppbrukte.

Så spør representanten om det er nokon hos Kristeleg Folkeparti som etterspør betre vegar og betre infrastruktur. Det kan eg bekrefte utan vidare, at det er svært mange som synest at vi skal byggja ut Noreg på vegsida, på infrastruktur, på breiband. Det er slett ikkje slik at vi ingen ting gjer på dette feltet. Vi brukar meir pengar enn nokosinne på å byggja desse vegane, og fellesskap mellom private og offentleg sektor får også løyst ein heil del vegar. Det er eventyrleg å køyra på Vestlandet i dag i forhold til for ti år sidan!

Karin Andersen (SV) [11:40:51]: I forrige stortingsperiode la Bondevik I-regjeringen fram et veldig viktig og stort dokument, utjamningsmeldingen. Da var Kristelig Folkeparti med på å si at det var uheldig og uriktig at man skulle øke forskjellene i landet.

Nå har Kristelig Folkeparti snudd og går inn for en politikk som øker forskjellene, som ønsker større lønnsforskjeller og mer utrygghet i ansettelsesforhold. Det er også slik at Regjeringens politikk nå er at folk som har lite, skal oppmuntres gjennom å få kutt i ytelser og mye trangere muligheter til å få ytelser, mens de som har mye fra før, skal få enda mer, for da – etter sigende – yter de enda mer! Jeg savner en god forklaring på denne store snuoperasjonen som Kristelig Folkeparti har vært med på, og som gjør at samfunnet går i en helt annen retning enn det regjeringen Bondevik I pekte på i utjamningsmeldingen.

Anita Apelthun Sæle (KrF) [11:42:11]: Ja, Kristelig Folkeparti var med og laga utjamningsmeldinga. Vi var stolte av det. Vi såg at i kjølvatnet av Gro var det større forskjellar mellom fattige og rike. Derfor har også Bondevik II følgt opp med ei fattigdomspakke der fleire hundre millionar kroner vert brukte for å nå akkurat dei som vert ramma – ikkje det breie lag av folket, men dei som vert ramma av fattigdommen.

Eg er ikkje einig med representanten frå SV i at vi går i ei heilt anna retning i vår tid. Vi har også sett, som eg sa i innlegget mitt, at om ein skal kjempa mot fattigdom, må ein sørgja for arbeidsplassar, for det er gjennom arbeid at folk kjem seg ut av fattigdommen. Då må vi òg leggja til rette for bedriftene. Vi skal ikkje ha bedrifter med raude tal, men bedrifter som kan skapa nye arbeidsplassar og ny sikkerheit for dei dei har tilsett. Dette bør vera slik overalt i landet, også i Distrikts-Noreg.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:43:38] (leiar for komiteen): Retten til arbeid er grunnlovfesta. Arbeidslivet består av sjølvstendig næringsdrivande og arbeidstakarar. For begge desse gruppene er den økonomiske politikken avgjerande for moglegheita til å skaffa seg tilstrekkeleg inntekt og trygge arbeidsforhold.

Sjølvstendig næringsdrivande er avhengige av utforminga av næringspolitikken for sin bransje. Konkurransesforholda blir stadig tøffare, marknadskonsentrasjonen sterkare. Senterpartiet vil ha ein offensiv næringspolitikk. Vi vil dyrka dei fortrinna der Noreg er god. Vi tek sterk avstand frå Regjeringa sin næringsnøytralitet.

Ei stadig aukande nasjonal og internasjonal kapitalmakt og omfattande samfunnsendringar gjer det nødvendig å vurdere lover og regelverk for lønsmottakarar. Lover, regelverk og avtalar mellom partane i arbeidslivet har stor betydning for arbeidstakarane sine livsvilkår og moglegheitene til å utfolda seg. I motsetning til Regjeringa er Senterpartiet oppteke av å ha ei sterk fagrørse som medverkar til eit godt organisert arbeidsliv i ein slik endringsprosess.

Senterpartiet er bekymra for at aukande konkurranse og press frå marknaden gjer arbeidsmarknaden stadig hardare. Utstøying frå arbeidslivet er eit aukande problem. Det er ille at det no for mange er uføretrygging og førtidspensjonering som er vegen ut av arbeidslivet. Vi engasjerer oss mot ei utvikling der arbeidsmarknaden blir spalta i eit A-lag med trygge tilsetjingsforhold, eit B-lag med kronisk utrygg tilknytning til arbeidslivet og eit C-lag som i beste fall har sporadisk tilknytning.

Den tradisjonelle faglege solidariteten blir undergraven. Det blir vanskelegare for arbeidstakarane å samla kreftene når arbeidsgivaren er eit fleirnasjonalt konsern. Det skulle vera kjent at Senterpartiet er oppteke av lokal og nasjonal eigarskap. Vi er kritisk til politiske vedtak og offentlege budsjett som legg opp til auka bruk av konkurranseutsetjing og privatisering. Dessverre står Regjeringa òg her for ei heilt anna utvikling. Vi er redde for at særleg det offentlege her bidreg til ytterlegare å støyta svake grupper ut av arbeidslivet.

Den raske utviklinga innanfor informasjonsteknologi opnar for nye moglegheiter for organisering av verksemd, både innan industri, tenesteyting og primærnæringer. Det fører òg til framvekst av nye yrke. Forholdet mellom individuell fridom og utvikling, livsorganisering, kollektiv tryggleik og solidaritet blir sett på prøve.

Kravet til effektivitet og omstilling aukar. Det stiller større krav til den enkelte arbeidstakers evne til å utvikla seg, læra og styra seg sjølv. Det kan vera stimulerande og utviklande, men samtidig føra til at folk blir tidleg utbrende, og det skapar større grad av stress, utryggleik og fare for utestenging frå arbeidslivet.

Ein velfungerande arbeidsmarknad må ta vare på ei god samankopling mellom arbeid og kvile. Faren er no at den uregulerte arbeidsmarknaden får leggja premissane for arbeidsorganiseringa i framtida og dermed trua etablerte rettar og vern. Høgre viser gjennom denne stortingsmeldinga at dei ynskjer ei utvikling der lover og avtalar får mindre betydning. Senterpartiet vil arbeida mot ei slik utvikling. Marknaden tek ikkje sosiale omsyn. Det viser IA-avtalen og manglande resultat der. Vi er òg djupt urolege over Regjeringa sitt manglande engasjement for tiltak mot sosial dumping.

Ein kan sjå eit fleirtal og eit mindretal i denne innstillinga. For Senterpartiet er det viktig med ein offensiv næringspolitikk, med satsing på utdanning og forskning, med eit inkluderande arbeidsliv, der både ungdom, eldre, funksjonshemma og innvandrarak får innpass, der vi har gode sikringsnett når det gjeld attføring og permittering, der vi har arbeidsmarknadsbedrifter, ein velfungerande Aetat, der det er plass for gründerar som får auka merksemd, og der det er ein god balanse mellom offentleg og privat sektor.

Det vart sagt av Torbjørn Andersen at fleirtalet i komiteen stod saman om ein «forherligelse» av offentleg sektor. Senterpartiet står for eit syn der det skal vera ein balanse, men vi synest at kommunane og staten tek hand om svært viktige oppgåver, som vi òg ynskjer å styrkja framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anita Apelthun Sæle (KrF) [11:48:59]: Senterpartiet er eit parti med historisk tilknytning til Distrikts-Noreg og dermed til dei titusenvis av småbedrifter som er skapte langs land og strand.

Eg lurar på når Senterpartiet fekk eit så eintydig negativt syn på desse bedriftene. Det kjem til uttrykk når dei f.eks. seier at marknadskreftene vil bruka og kasta arbeidskrafta, og at det å overlata noko til arbeidsmarknaden, altså til friske menneske og desse nemnde bedriftene, vil vera ein trussel mot velferdsmodellen vår.

No har velferdsstaten vakse opp i ein blandingsøkonomi, med stor fridom bl.a. på arbeidsmarknaden. Velferdsmodellen står slett ikkje framfor ei avvikling. Korleis har Senterpartiet vorte så negativt til at etikk og samfunnsansvar kan bety noko bl.a. også for våre ca. 130 000 småbedrifter? Mi erfaring er at arbeidar og arbeidsgjevar oftast er eit team som jobbar saman. Har ikkje representanten Meltveit Kleppa slik erfaring?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:50:22]: Svaret på det er ja. Senterpartiet har absolutt den erfaringa at det er mange gode lokale bedrifter der arbeidstakarar og arbeidsgivarar står for ein felles innsats og tek vare på kvarandre. Men det er faktisk stor forskjell på det som var den tradisjonelle lokale bedrifta, der overskotet vart pløgt tilbake til gode velferdsordningar og andre ordningar for dei tilsette og for lokalsamfunnet, og den rå utbyttepolitikken som vi i dag ser, særleg frå eigarar som er langt vekk.

Eg synest faktisk at det er kjempemodig av Anita Apeltun Sæle å stå her og lovprisa små og mellomstore bedrifter i distrikta, ho som er i ei regjering som har renonsert på Stortinget sitt vedtak når det gjeld samferdsel, som har kutta i distriktpolitikken og nærast radert ut Innovasjons-Noreg, som har teke vekk kommunale næringsfond, og som òg no sørgjer for ein kommuneøkonomi der faktisk ikkje alle som tok vare på god lokal politikk, har moglegheit til det lenger.

Torbjørn Andersen (FrP) [11:51:45]: Representanten Magnhild Meltveit Kleppa og Senterpartiet sier at konkurranse og press i arbeidslivet stadig presser flere ut av arbeidsmarkedet. Det er sikkert riktig. Men jeg vil si at mye av presset i arbeidslivet står faktisk det offentlige selv for. For å kompensere f.eks. for et meget høyt skatte- og avgiftstrykk presses det fram et høyt tempo i mange bransjer for at bedriftene skal overleve. Dessuten er det også slik at både næringslivet og ansatte sliter med å tilfredsstille alskens krav om kontroll fra det offentlige – innrapporteringskrav, å etterleve detaljerte lover og regler og ikke minst å overholde frister om innrapportering som det offentlige krever. Ser ikke Senterpartiet at det er behov for forenklinger i Norge, nettopp for å lette forholdene for bedriftene og deres ansatte? Eller er det slik at Senterpartiet ikke ser at det ligger noe som helst i at det er behov for forenklinger for å lette presset i arbeidsmarkedet?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:53:05]:

Skiftande regjeringar har arbeidd med prosjekt innanfor «Et enklere Norge». Senterpartiet er einig i det. Vi har bidrege, og vi ynskjer å bidra til forenkling av noko av det som heiter kontroll og tilsyn.

Så må eg imøtegå Torbjørn Andersen, for det fyrste på det som gjeld skattetrykk. Det er ikkje spesielt høgt i Noreg. Dersom han vil bidra når det gjeld bedriftsskattlegging, kan han stø Senterpartiet sitt forslag om fritak for arbeidande kapital, altså dei som pløyer utbyttet sitt tilbake til bedriftene.

Så må eg òg gjera merksam på det som skjedde i Trondheim då dei konkurranseutsette reinholdstenesta. Dersom han ikkje veit kva som skjedde, bør han setja seg inn i den rapporten, som fortel om ein formidabel auke i sjukefråværet, nettopp på grunn av konkurranseutsetjing og privatisering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Steinar Bastesen (Kp) [11:54:36]: Globalisering og internasjonalisering har medført at konkurranseutsatte næringer er mer sårbare enn før. Fri flyt av tjenester som innebærer arbeidsoppdrag, har ført til at flere bransjer enn før er konkurranseutsatt. Til tross for store underskudd i statsbudsjettene gjør andre land det de kan for å beskytte sitt næringsliv, men ikke Norge. Her er vi så rike at arbeidsplasser, det har vi ikke råd til.

Jeg har lurt litt på hvordan denne galskapen begynte. Var det i 1997, da Stoltenberg påstod at sykepleiere ikke kom opp av borehullene, og at det derfor var nødvendig å frigi arbeidskraft fra andre sektorer for å få nok i helsesektoren? Hvis vi går tilbake til spørretimen den 24. mars 1999, fulgte daværende finansminister Restad opp ved å hevde at den strukturelle arbeidsledigheten i verftsindustrien isolert sett ikke var negativ, for det manglet hender i omsorgsyrkene. Våren 2001 var det daværende statsråd Kosmo som ville omskolere 6 000 ledige ingeniører og vegarbeidere til syke- og hjelpepleiere, heller enn å sette ledige hender og maskiner i arbeid med nødvendig vedlikehold og utbygging av vegnettet, som alt da hadde et veldlikeholdsgap på ca. 10 milliarder kr.

Når Regjeringen sier at de er opptatt av full sysselsetting, har det liten troverdighet, for å si det forsiktig. Høyre gikk jo til valg på å frigi arbeidskraft gjennom målrettede tiltak. Dette skulle i privat sektor skje gjennom endringer fra bransjerelaterte til bransjenøytrale konkurranserammer, og i offentlig sektor gjennom konkurranseutsetting, omorganisering og effektivisering. Men i motsetning til andre politikere hadde ikke Høyre noen visjon om hva den frigitte arbeidskraften skulle brukes til. Høyre har nådd sine program mål. 17 000–20 000 industriarbeidsplasser er lagt ned, lærere og sykepleiere sies opp og kommunale fagetater legges ned, og samtidig som utenlandske kontraktører inntar norske byggeplasser, legger Arbeidstilsynet ned flere kontorer i sentrale områder, til tross for at det er påvist at utenlandske arbeidere, f.eks. i byggebransjen, har et avslappet forhold til norsk arbeidsmiljølov, for å si det slik. Ifølge tall

fra Handikapforbundet har konkurranseutsetting, omstilling og effektivisering ført til at mellom 20 000 og 30 000 yrkesvalgshemmede som var i arbeid i 2001, nå er faset ut av yrkeslivet og er over på trygd. I omorganiseringsprosessene søkes det i størst mulig utstrekning å unngå oppsigelser. I stedet får friske og arbeidslystne mennesker tilbud om sluttpakker og førtidspensjonering. Hvis Regjeringen har et reelt ønske om forlenget yrkesaktivitet og å få flere yrkesvalgshemmede i arbeid, er det et paradoks at planlagte rammestyrt omorganiseringer gir stikk motsatt virkning, nemlig lavere og lavere pensjonsalder og flere på uføretrygd.

Fremskrittspartiet vil, som Høyre, ha et fritt og uregulert markedsstyrt arbeidsmarked, men er også bekymret for at Norge skal bli sittende fast i den såkalte råvareklemmen. Som en forsikring mot dette vil de selge det fornybare verdiskapingsgrunnlaget til høgstbydende. Det gjelder både kraftverk, fiskekvoter og oppdrettsanlegg – grunnlaget for våre viktigste verdiskapingsområder utenfor oljesektoren, og områder der bruk av høy norsk kompetanse så langt har gitt arbeidstakere, bedrifter og samfunn stor avkastning. Kristelig Folkeparti og Venstre følger opp, så lenge Kristelig Folkeparti får bruke statskassen som om den var misjonsmenighetens kollektbøsse, og Venstre får innfridd sine ønsker om høyere strømpris og høyere transportkostnader gjennom en stadig tettere skog av bompengestasjoner.

Alle partier, inkludert Kystpartiet, er enige om at de menneskelige ressursene er de mest verdifulle ressursene vi har. Vi kan imidlertid ikke bruke denne ressursen etter politisk forgodtbefinnende, gjennom rammestyrt omorganiseringer av arbeidslivet. Det gir høy avskalling av mennesker som av ulike årsaker ikke kan omplasseres uten videre, og det gir store tap av verdifulle arbeidsplasser. Fra Regjeringen har vi i det siste hørt at trenden med utflugging av norske arbeidsplasser er i ferd med å snu. Økt lønnsomhet og optimisme vil føre til nyansettelser. Men Hydros varsel om utfasing av 800 arbeidsplasser i aluminiumsindustrien viser motsatt tendens. Til tross for at aksjonærene gjennom de siste årene har kunnet ta ut skattefrie aksjeavkastninger, og til tross for at bedriftens overskudd er svært godt, investeres det ikke i Norge. Usikkerheten om norsk vilje til å sikre langsiktige rammebetingelser, som nok kraft til fornuftig pris, veier tyngre. Nedbemanningen skal så langt det er mulig ... (Presidenten klubber.) – Jeg tegner meg til et 3 minuttersinnlegg for å fortsette senere.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [12:00:03]: I mange land pågår en diskusjon om hvordan arbeidsmarkedet skal fungere. Vi ser at høyresiden gjennomgående vil at arbeidsmarkedet skal fungere mer som andre marked, med friere kjøp og salg av tjenester, eller et «selvregulerende arbeidsmarked», som det heter i meldingen, mens partiene på venstresiden og i sentrum mener at myndigheter og fagforeninger må ha virkemidler for å sikre arbeidstakernes rettigheter. I mer rendyrket form blir dette et skille mellom en nordisk arbeidslivs- og velferdsmodell og en mer amerikanisert arbeidslivs- og velferdsmodell,

med større forskjeller og et mindre inkluderende arbeidsliv.

Jeg konstaterer at vårt norske oppsigelsesvern gjør at arbeidstakerne ikke kan behandles tilfeldig og urimelig av arbeidsgiverne. Jeg konstaterer også at vårt overtidsregelverk har satt opp grenser for å hindre urimelig påtrykk fra arbeidsgiverne. Men denne regjeringen har gjort det lettere for arbeidsgiverne å presse på arbeidstakerne for å jobbe overtid. Overtidsreglene er som kjent endret. Og denne regjeringen vil svekke oppsigelsesvernet. Det vil gradvis føre til en brutalisering av norsk arbeidsliv. Etter mitt syn er det viktigste eksemplet diskusjonen om midlertidige ansettelser. Dette dreier seg ikke om et spørsmål om hvorvidt noen arbeidsledige ungdommer får jobb. Det dreier seg om strukturen i det norske arbeidslivet.

Dersom vi åpner for økt bruk av midlertidige ansettelser, kan vi se en strukturell endring, som man f.eks. har sett i Spania, hvor bedriftene reduserer antallet fast ansatte ned til et minimum og så dekker behovet utover det med midlertidig ansatte. Da er det viktig å huske at i Norge er om lag 90 pst. av arbeidstakerne fast ansatt. Det betyr ikke at de ikke kan sies opp, men arbeidsgiver må ha en saklig grunn for å gjøre det. Situasjonen for en midlertidig ansatt er en ganske annen. Hvis man er redd for ikke å få forlenget ansettelsen, står man selvfølgelig svakere i forhold til arbeidsgiver. Det blir lettere å bli utnyttet. Man vil i mindre grad få opplæringstilbud. Det blir vanskeligere å opptjene grunnlag for sykelønn, fødselspenger og dagpenger, og man har selvfølgelig mindre økonomisk trygghet, både direkte ved at man ikke vet når ansettelsesforholdet går ut, og indirekte ved at det f.eks. kan være vanskelig å få lån når man ønsker å etablere seg. Slik vil ikke Arbeiderpartiet at Norge skal utvikle seg. Derfor sier vi nei til åpning for økt bruk av midlertidige ansettelser.

Et annet viktig trekk ved den norske og nordiske modellen er en aktiv offentlig politikk for å sikre arbeid for alle. Også her ser vi tydelige forskjeller. Siden Bondevik og Foss tok over regjeringkontorene, har det blitt 80 000 nye i køen utenfor arbeidskontorene – 80 000 flere som bekymrer seg for om de klarer å betale neste avdrag på huslånet, og som spør hvorfor ingen har bruk for dem. Regjeringens svar har vært å kutte arbeidsledighetstrygden med opptil 25 000 kr pr. år.

Det er en klar fare for at arbeidsledigheten kan bite seg fast på et høyere nivå. Jeg konstaterer at Regjeringen slår seg til ro med at ledigheten er på det nivået den er, og ønsker å svekke virkemidlene for å få den ned.

Arbeiderpartiet mener at vi trenger en langt mer offensiv politikk for å sikre utsatte arbeidsplasser, for å skape nye arbeidsplasser og for å hjelpe ledige tilbake i jobb. Regjeringens svar i denne meldingen er at markedet i større grad skal ta den jobben.

Vi ønsker en offensiv politikk for å skape nye arbeidsplasser. Vi vil styrke virkemiddelapparatet. Vi vil styrke forsknings- og utviklingsinnsatsen, men vi ønsker også en offensiv politikk for å få de som er arbeidsledige, over i fast arbeid. Forrige gang Norge hadde høy ledighet, sat-

te Arbeiderpartiet inn tiltak, slik at nesten annenhver arbeidsledig fikk tilbud om aktive arbeidsmarkedstiltak. Nå er det et fåtall ledige som gis et slikt tilbud. Derfor har Arbeiderpartiet foreslått en kraftig økning i antallet tiltaksplasser.

Arbeiderpartiet ønsker, som representanten Oppebøen Hansen var inne på, en sterk, en kvalifisert og en helhetlig arbeidsmarkedsetat med tilgang til de ressurser som er nødvendige for å kunne fylle sin rolle. Vårt viktigste mål for den økonomiske politikken er jo nettopp å sikre arbeid for alle. Da ønsker vi en mer aktiv næringspolitikk, og vi ønsker en mer aktiv arbeidsmarkedspolitik. Det har vi sett illustrert i dagens innstilling, men vi har også sett det illustrert gjennom avtalen om årets budsjett og i avtalen om revidert nasjonalbudsjett.

Til slutt: Vi ser i dag nok et område hvor skillelinjene i politikken er klare. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet ønsker en aktiv arbeidsmarkeds- og arbeidslivspolitik. Høyre og Fremskrittspartiet ønsker en markedsstyrt og selvregulerende arbeidsmarkedspolitik. Igjen må vi forundre oss over at Kristelig Folkeparti velger det siste alternativet. Man blir overrasket over å høre representanten Apelthun Sæles sterke forsvar for et system med mer lokal lønnsdannelse og mindre betydning for de nasjonale organisasjonene, noe som er stikk i strid med alt Kristelig Folkeparti så langt har hevdet.

Eirin Falde hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Morten Andreas Meyer [12:05:29]: Arbeid gir velferd. Arbeid tar vare på noen av de sterkeste behovene vi har i oss, muligheten til å ta vare på oss selv og våre nærmeste gjennom egen inntekt og gjennom å kunne bidra til fellesskapet. Arbeid gir velferd gjennom økt verdiskaping. Økt verdiskaping trykker velferden for framtiden.

Vi har i dag en debatt om de store linjene i arbeidsmarkedspolitikken. Initiativet til meldingen kom fra kommunalkomiteen, og komiteen var særlig opptatt av grupper som har problemer med å komme inn i eller å bli værende i arbeidslivet. Dette er problemer som heller har økt enn blitt mindre siden komiteen bad om meldingen. Regjeringen deler komiteens bekymringer og har underveis tatt mange initiativ for å motvirke de uheldige tendensene vi ser.

Norge har en av de høyeste yrkesfrekvensene i OECD-området. Den langsiktige trenden er at en stadig mindre del av befolkningen står utenfor arbeidsmarkedet. I løpet av de siste 20 årene har arbeidsstyrken økt med 360 000 personer, og yrkesdeltakelsen har vokst fra 68 til 73 pst. Andelen personer utenfor arbeidsstyrken, eksklusiv alderspensjonister, har gått ned fra 27 til 22 pst. de 20 siste årene. Samtidig har andelen som mottar stønader ved å stå utenfor det ordinære arbeidslivet, vokst kraftig. Antallet uførepensjonister har økt sterkt. I tillegg har antallet som mottar sykepengene, rehabiliterings- eller attføringspengene, også vært økende. I 2003 var det vel 530 000 stønadsmottakere i yrkesaktiv alder innenfor de

sykdomsrelaterte trygde- og stønadsordningene. I tillegg kommer nesten 90 000 dagpengemottakere. Samlet var om lag 620 000 personer i trygdefinansierte ordninger utenfor det ordinære arbeidslivet av kortere eller lengre varighet.

Utfordringene vi står overfor, synes det å være bred enighet om. Behandlingen av stortingsmeldingen om et velfungerende arbeidsmarked har allikevel bidratt til å få fram klare skillelinjer i norsk politikk og i norsk arbeidsmarkedspolitik. Det betyr at dette er en viktig debatt.

I flertallsmerknaene fra venstresiden er Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet opptatt av å markere uenighet med Regjeringens arbeidsmarkedspolitik. Jeg synes allikevel det er på sin plass å peke på at jeg i merknaene ikke har funnet prinsipielt nye forslag for å motvirke utviklingsrekk på arbeidsmarkedet som vi alle finner uheldige. Også komiteflertallet bør innse at den uønskede utviklingen knyttet til at for mange i yrkesbefolkningen i dag er trygdet, har pågått i lang tid. Å snu utviklingen krever nye grep, ikke bare mer av den politikk som er ført av forskjellige regjeringer over lengre tid, og som ikke har virket godt nok. Venstresidens svar på utfordringene er fortsatt å videreføre kjente tiltak tilpasset gårsdagens arbeidsmarked. Men kompleksiteten i de utfordringene vi står overfor, tilsier behov for nytenkning og nye løsninger.

Regjeringen setter i meldingen fokus på strategier og tiltak for å møte utfordringene vi står overfor. Det presenteres et bredt sett av virkemidler som tar hensyn til totaliteten i de faktorer som påvirker arbeidsmarkedet, både de som kan og bør gjøres til gjenstand for offentlige inngrep, og de som ikke bør det. Arbeidsmarkedet er langt på vei selvregulerende. Dette ser Fremskrittspartiet også, og jeg er derfor glad for den støtte partiet gir til hovedtrekkene i Regjeringens arbeidsmarkedspolitik.

Regjeringens og meldingens utgangspunkt er at altfor mange er uføretrygdet, selv om de gjerne skulle vært i arbeid. Det er en fare for en ytterligere økning som følge av et høyt og økende sykefravær. I et langsiktig perspektiv er dette særlig bekymringsfullt. Vi forventer at arbeidsstyrken vil vokse lite, samtidig som den eldste delen av befolkningen vil øke betydelig. I samme tidsperspektiv forventes det at oljeinntektene vil vise en fallende tendens.

Meldingen trekker fram mange faktorer som bidrar til resultater på arbeidsmarkedet. Enkeltindividene har sterke ønsker knyttet til sin deltakelse i arbeidsmarkedet. De fleste er i god stand til å finne en tilpassning de er fornøyd med, og verken behøver eller ønsker innblanding fra Aetat. Meldingen løfter derfor fram et selvregulerende arbeidsmarked som en visjon. I dette ligger også at vi ønsker at flere aktører som vil og kan bidra til et velfungerende arbeidsmarked, skal gis mulighet til dette. Delvis vil dette skje gjennom at Aetat kjøper tjenester på vegne av arbeidssøkerne. Departementet har satt i verk flere forsøk med bruk av private til oppfølging av arbeidsledige og yrkeshemmede, med grunnlag i vedtak i Stortinget. Aetat har et særlig ansvar for å avklare den enkeltes behov for tjenester og for å sikre at tjenestene er

tilgjengelige. Mens opposisjonen motsetter seg endringer, er Regjeringen opptatt av resultater for de arbeidssøkende.

Regjeringens politikk har basis i kunnskap fra forskning og praktiske erfaringer. Denne kunnskapen tilsier at det er nødvendig å styrke de tiltakene som bidrar til å fremme jobbsøkingen. Stønadsystemet skal være slik at det lønner seg å gå fra offentlige støtteordninger og over i jobb. I tillegg må Aetat, som skal følge opp individene, ha riktig fokus og være effektiv. Arbeidsgiverne må også motiveres gjennom målrettede støtteordninger.

Varigheten av arbeidsledigheten er en indikasjon på vanskene enkelte har for å komme tilbake i arbeid, og er derfor en viktig indikator for når Aetat skal sette inn ulike typer tiltak. Dagpengeperioden er gjort kortere. En kortere dagpengeperiode setter også et press på Aetat til en ekstra innsats overfor dem som nærmer seg utløpet av dagpengeperioden. Mange arbeidsledige har behov for hjelp og kunnskap om hvordan de skal søke etter jobb på en god måte. Slik kunnskap vil bidra til at folk går kortere arbeidsledig. Aetats tiltak er derfor dreid mot mer jobbsøking.

En del av brukerne av velferdssystemene våre har i dag behov for tjenester fra flere etater. Særlig gjelder det fellesbrukere av Aetat, trygdeetat og sosialtjeneste. Organiseringen av disse tjenestene er derfor en viktig sak for å sikre god og effektiv oppfølging av langvarig syke, midlertidig uføre, yrkeshemmede og arbeidsledige med sikte på raskest mulig overgang til ordinært arbeid.

Organisering av velferdstjenestene og de ulike virkemidlene vi tar i bruk, må stimulere arbeidslinjen. Vi må mestre å finne løsninger der en ser større sammenheng i bruken av de ulike virkemidlene for alle i aldersgruppen 18 til 67 år, løsninger for alle dem som i utgangspunktet burde vært en del av arbeidslivet.

Gjennom IA-avtalen har arbeidsgivere og arbeidstakernes organisasjoner sammen med myndighetene forpliktet seg til å arbeide for viktige målsettinger knyttet til økt arbeidsdeltakelse. Dette arbeidet er viktig som ledd i å fremme felles forståelse for utfordringene samfunnet står overfor. Myndighetene har lagt betydelige virkemidler og betydelige pengesummer inn i arbeidet med et inkluderende arbeidsliv. Nå har vi tillit til at partene i arbeidslivet følger opp, at resultater bringes ut i den enkelte bedrift, og at samarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstakere gir betydelig bedre resultater enn vi har opplevd til nå. Jeg har tillit til at flere arbeidsgivere ser verdien i aktivt forebyggende arbeid som en investering som innebærer betydelig god avkastning.

Representanten Oppebøen Hansen stilte meg et direkte spørsmål. Det er knyttet til Telefon for arbeidslivet. Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Arbeidstilsynet har vært hovedbidragsytere til prosjektet. Departementet forlenget støtten ut dette året i påvente av at en evaluering av prosjektet skulle ferdigstilles. Evalueringen er gjennomført av ECON Analyse for Mental Helse og foreligger nå.

Statsministeren har, som Stortinget er kjent med, tatt til orde for en offensiv mot psykososiale problemer og spesielt mobbing i arbeidslivet. En skisse til satsingen ble presentert på en kick-off-konferanse 1. juni. Den endelige utformingen pågår i disse dager i regi av samarbeidspartene i IA-avtalen. Som vi har meddelt Mental Helse i vårt møte 22. april i år, er jeg innstilt på å drøfte med partene i IA-sammenhengen hvordan Telefon for arbeidslivet eventuelt kan inngå som et tiltak i arbeidet mot mobbing i arbeidslivet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [12:15:59]: Det er eit faktum at kunnskap som ikkje er i bruk, forvitrar. Ved å gjere Aetat om til ein bestillaretat og ved å la marknaden produsere aktuelle tenester vil Aetat etter ei tid ikkje ha den opphavlege kompetansen sin. I kjølvatnet av dette vil Aetat få redusert evna til å gjere kvalitativt gode bestillingar og forsvinne som eit bindeledd og ein kompetansebase mellom arbeidssøklar og næringsliv.

Private firma kan sikkert levere gode produkt på ein del område, men eg er overbevist om at det aldri vil vere mogleg å byggje opp ein kompetansebase slik Aetat er i dag. Spørsmålet mitt blir: Meiner statsråden at landet treng ein slik kompetansebase? Dersom svaret er nei, er det ikkje lenger eit ønske frå Regjeringa si side å ha politisk styring og kontroll over arbeidsmarknaden?

Statsråd Morten Andreas Meyer [12:17:11]: Jeg deler ikke den frykten representanten Sigvald Oppebøen Hansen har for å samarbeide med private om gode løsninger, gode løsninger for de menneskene dette angår, gode løsninger for de arbeidssøkende. Mitt mål er å bringe arbeidsløse raskest mulig ut i arbeidslivet igjen, og jeg synes det er et godt forslag å samarbeide med dem som best kan få arbeidssøkere ut i arbeidslivet, uavhengig av om det er offentlig tilsatte eller tilsatte i en privat bedrift som bistår dem med dette. Vår satsing på Aetat skulle være kjent. I løpet av vår regjeringstid har vi styrket etaten med 900 nye stillinger. Vi er ikke redd for at dette over tid svekker Aetat. Snarere tvert imot vil vi gjøre Aetat bedre i stand til å ta i bruk virkemidler som er tilpasset situasjonen i arbeidsmarkedet her og nå.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:18:25]: Ansatte i offentlig sektor utgjør en stor andel av det norske arbeidsmarkedet. Et velfungerende arbeidsmarked inkluderer selvsagt også en velfungerende offentlig sektor. Konkurransopolitikk er en etter mitt syn vesentlig forutsetning for et velfungerende næringsliv og arbeidsmarked bl.a. for å fremme kvalitet, produktivitet og verdiskaping. Men i den siste tiden har det etter mitt syn vært litt stille omkring konkurranseutsetting som et positivt virkemiddel for offentlig sektor.

Nå har Regjeringen sittet siden 2001 og har sammen med Fremskrittspartiet hatt flertall for å kunne oppnå vesentlige ting på det området som konkurranseutsetting representerer. Mitt spørsmål til statsråden blir da: Er

statsråden så langt fornøyd med det som Regjeringen har oppnådd av konkurranseutsetting i offentlig sektor, og vil man eventuelt jobbe aktivt langs spisse linjer videre framover?

Statsråd Morten Andreas Meyer [12:19:39]: I likhet med Torbjørn Andersen og Fremskrittspartiet er jeg opptatt av en moderne, brukerrettet, effektiv offentlig sektor. Konkurranseutsetting er ett av flere virkemidler for å stimulere til økt effektivitet, bedre kvalitet og større omfang av de tjenestene vi skal levere til innbyggerne. Vi har gjennomført en rekke reformer på dette området. Vi har bidratt til økt fristilling av statlig virksomhet, som innebærer at fristilt statlig virksomhet konkurrerer med privat. Men det er også slik at svært mye av den offentlig finansierte tjenesteproduksjonen foregår i norske kommuner. Vi har tillit til et sterkt lokaldemokrati. Vi ønsker at lokaldemokratiet skal ha stor grad av frihet til selv å beslutte hvordan tjenester skal frambringes. Da vil det være ulike politiske flertall som i noen grad vil avgjøre hvilke virkemidler som tas i bruk. Men slik er lokaldemokratiet, og jeg ønsker mer lokaldemokrati, ikke mindre.

Karin Andersen (SV) [12:21:04]: Er det et stort problem i norsk arbeidsliv i dag at mange blir syke og uføre av jobben, eller er det et stort problem at mange får en trygd eller en sykelønn det går an å leve av? Jeg har lyst til å stille statsråden det spørsmålet, for jeg mener at Regjeringens tilnærming til hvordan man skal få til et inkluderende arbeidsliv, er veldig mangelfull.

Det er sånn nå at det er en ensidig fokusering på effektivisering og kutt, særlig i offentlig sektor, og offentlig sektor bidrar nå veldig sterkt til økningen i uføretrygd og sykelønn. Når alle nå skal være så effektive, ned til siste minutt, sånn at de små pustehullene en før hadde i hverdagen, blir borte, så blir folk syke. Det er for få sykepleiere på jobb når tunge løft skal tas, og folk blir syke av det.

Forhold på arbeidsplassen er det viktigste når det gjelder utstøting og uføretrygding, sa statsråden i en avisartikkel for noen uker siden. Hva vil statsråden gjøre for at offentlig sektor sjøl ikke skal skape så mye sykdom og uførhet?

Statsråd Morten Andreas Meyer [12:22:28]: Regjeringen tar et stort ansvar i arbeidet med avtalen om inkluderende arbeidsliv. Vi har lagt et betydelig sett av virkemidler på bordet, og vi har gjort ca. 1,2 milliarder kr tilgjengelig for partene. Nå må det være arbeidsgivere og arbeidstakere ved den enkelte bedrift som skaper resultater.

Det er ikke slik som Karin Andersen sier, at denne regjeringen har en ensidig fokusering på kutt i offentlige tjenester. Aldri har inntektsrammene til norske kommuner vært større enn i dag. Aldri har det vært ansatt flere mennesker som yter velferd for publikum, som i dag. Ulempen og utfordringen offentlig sektor har, er at til tross for en betydelig vekst i tilgangen på ressurser er det

ikke påvist særlig stor produktivitetsvekst. At det løpes fortere i dag, kan man jo stille spørsmål om hva skyldes. Årsaken er ikke at produktivitets- og effektivitetskrav er blitt innfridd, og at det løpes særlig mye fortere fordi man skal gjøre jobben raskere.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [12:23:59]: I forhold til førre replikk svar har eg berre lyst til å anbefala statsråden å gå på besøk, f.eks. på ein sjukeheim, og sjå kva press der er no. For i svært mange kommunar er det færre og ikkje fleire tilsette til å gjera dei same oppgåvene.

Eg vil fokusera på eit tema som komiteen vier stor merksemd, nemleg situasjonen for ungdom. Komiteen deler seg i spørsmålet om det er nødvendig med ein garanti. Eg hadde gjerne sett at det hadde blitt fleirtal for ein eigen ungdomsgaranti, slik at ungdom under 25 år er sikra rett til arbeid, utdanning eller tiltaksplass.

Men det er eitt tema der heile komiteen står samla, og det gjeld betydninga av å satsa på unge gründerar. I samband med eit Dokument nr. 8-forslag i fjor som gjaldt ungdom, var komiteen einige, etter initiativ frå Senterpartiet, om eit eige etablerarkurs i entreprenørskap som eit supplerande element for ungdom. Mitt spørsmål er: Kva er status når det gjeld eit slikt opplegg?

Statsråd Morten Andreas Meyer [12:25:22]: Denne regjeringen er svært opptatt av å bedre klimaet for etablering av nye bedrifter. Det aller viktigste vi gjør på det området, er gjennom skatte-, avgifts- og finanspolitikken å gjøre det lønnsomt å skape ny virksomhet i Norge. I samarbeid med Ungt Entreprenørskap har vi en betydelig satsing på elevbedrifter, og vi ser også de gode resultatene av det langsiktige holdningsskapende arbeid Ungt Entreprenørskap skaper. Vi vet at ungdom som gjennom Ungt Entreprenørskap etablerer bedrifter i skole- og studietiden, vil være overrepresentert blant gründere.

Jeg må medgi at jeg ikke fullt ut har et godt svar på representantens direkte spørsmål, men skal sørge for å bringe kunnskap om det.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [12:26:35]: Statsråden sa at å snu utviklingen med økt uførepensjonering mv. krever nye grep. Og Regjeringen tar grep. Problemet er at de grep Regjeringen tar, forsterker problemene, ikke reduserer dem.

Vi trenger en politikk som gjør flere i stand til å stå lenger og til å kunne bruke den restarbeidsevne man har, mens Regjeringens politikk med utvikling mot et hardere arbeidsliv, illustrert ved overtidsregelverket, illustrert ved midlertidig bruk og senere kast, jo bidrar til et mindre inkluderende arbeidsliv, og med det skyves flere ut i uføretrygd eller tidlig avgang. Problemet her er at Regjeringen tar de gale grep.

Det andre er at statsråden svarte på spørsmålet fra Oppebøen Hansen at det ikke er problem med samarbeid om gode løsninger. Men Oppebøen Hansens hovedspørsmål er jo: Er det slik at kompetansen i Aetat har en selvstendig verdi? Vil ikke den kompetansen reduseres når

man reduserer Aetats rolle til bestiller istedenfor å være den som innehar kjernekompetansen?

Statsråd Morten Andreas Meyer [12:27:50]: Det er ikke riktig at Regjeringen brutaliserer arbeidslivet. Det er en grov påstand, som representanten ikke kan dokumentere. Faktum er at vi i Norge har en av de høyeste yrkesdeltakelsene i verden. Undersøkelser dokumenterer at norske arbeidstakere i all hovedsak har det bra på jobb. Vi har en privat kapital, og den viktigste ressursen i den enkelte bedrift er medarbeideren, og man tar ansvar for at medarbeidere i Norge i all hovedsak har det bra.

Jeg er opptatt av en sterk arbeidsmarkedsetat, en arbeidsmarkedsetat som særlig er i stand til å bistå dem som trenger hjelp til å komme ut i arbeidslivet. Det er også et faktum at de aller fleste klarer seg selv. Jeg er ikke opptatt av ordninger i seg selv, men jeg er opptatt av å skape resultater. Jeg har tillit til at Aetat i samarbeid med private velger løsninger som innebærer at flest mulig kommer ut i varig jobb, og at tiden man går ledig, blir kortest mulig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [12:29:31]: Arbeidarpartiet meiner at for å nå målet om eit arbeidsliv med plass til alle må det først ein aktiv politikk der det blir teke i bruk eit breitt spekter av verkemiddel. Derfor meiner me at det er eit feilgrep når Regjeringa ønskjer ein arbeidsmarknad som i størst mogleg grad er sjølvregulerande. Arbeidarpartiet saknar konkrete verkemiddel som gjev mindre utstøying frå arbeidslivet.

Det har i løpet av debatten vore ein del fokus på sjukefråværet og avtala om eit inkluderande arbeidsliv. Arbeidarpartiet meiner at innsatsen for eit inkluderande arbeidsliv må aukast, m.a. ved å auke innsatsen gjennom arbeidslivssentra. Vidare er det behov for å setje inn tiltak overfor funksjonshemma. Tilbod om yrkesmessig attføring må bli meir skreddarsydd og tilpassa den enkelte sitt behov og sine moglegheiter. Kven var det som sa at Arbeidarpartiet ikkje er fleksibelt? Me ønskjer meir og større fleksibilitet i handteringa av regelverket for lengda på og innhaldet i ein attføringsprosess.

Arbeidarpartiet meiner at Regjeringa i for liten grad fokuserer på tiltaksplassar som ei bru tilbake til arbeidslivet. Tiltaksplassar kan vere så mangt. Det viktigaste er at dei arbeidsledige får tilbod om eit differensiert opplegg. Det kan vere yrkespraksis, lønstilskott, vikarordningar og kvalifiserande opplæringstiltak.

Når det gjeld dei yrkeshemma, viser undersøkingar frå Aetat at yrkeshemma har størst sjansar til å kome i jobb etter eit lengre attføringsprogram. Det kan derfor kanskje vere viktig å prioritere lengre og individtilpassa attføringsløp. Men uansett meiner Arbeidarpartiet at Regjeringa må kome tilbake til Stortinget med ei brei og fagleg attføringsmelding, der ein samla kan drøfte kva

for tiltak som er nødvendige for å realisere arbeidslinja. Eg inviterer til ein felles, tverrpolitisk dugnad omkring desse spørsmåla. Eg minner om at den viktigaste ressursen me har, er menneska. Folk fortener ikkje meir utstøying og fattigdom. Hovudmålet må vere sikre inntekter, eit sosialt nettverk og ikkje minst moglegheita til å bruke sine evner og ressursar.

Steinar Bastesen (Kp) [12:32:59]: Jeg skal fortsette der jeg slapp, om millionoverføringer fra statskassen til nødvendig omstilling i de berørte kommunene.

Det er stor forskjell på den industrielle omstruktureringen vi hadde for et par tiår siden da ulønnsomme bedrifter ble lagt ned, og den rammestyrte omstruktureringen som skjer i dag, når lønnsomme industrier flytter ut fordi Regjeringens primære mål er å frigi arbeidskraft.

Ingen land i Europa har bedre forutsetninger enn Norge for kunnskapsbasert innovasjon innenfor verdiskapningsområder, der vi fra før var i verdenstoppen og fremdeles er det. Det gjelder maritime næringer, fiskeri og energi. Da er det et paradoks at Regjeringen, heller enn å gi disse næringene konkurransedyktige rammevilkår, vil selge det fornybare verdiskapningsgrunnlaget gjennom omsettelige fiskekvoter og vannkraft på børs, samtidig som store deler av maritim virksomhet, ikke minst vår nærskipfart, rammestyrtes og flagger ut av landet.

I dag avgir næringskomiteen sin innstilling til en skipsfartsmelding som etter stortingsvedtaket i juni 2000 skulle ha vært lagt fram for tre år siden. Hvis ikke også fraktestartøy og nasjonale ferger får internasjonalt konkurransedyktige rammer for både skip og mannskap, vil Regjeringen lykkes med å sette mer enn tusen norske sjøfolk i land. Det vil redusere arbeidsstyrken og øke trykdeutgiftene ytterligere.

Ingen land i Europa har en mer spektakulær natur for turisme, men det legges ikke til rette for turisme gjennom utbygging av samferdselsnett. Veiene forfaller, kirkebygg og andre kulturbygg utenfor storbyene forfaller, og mens skattelettene så langt i all hovedsak har gått til rike mennesker i Oslo, Asker og Bærum, har skattetrykket gjennom bompengesystemet økt ute i landet. Det virker sentraliserende. Det rammer både turistnæringen og all annen næringsvirksomhet i distriktene.

Det hevdes at vi må ta grep nå for å motvirke mangel på arbeidskraft i framtiden. De som rammestyrtes over fra aktivt arbeid til passivitet gjennom førtids- og uførepensjoner, er ikke framtidens arbeidskraft. Med tilgang til arbeidskraft fra et Europa der arbeidsledigheten ser ut til å bli vedvarende høy, er det ingen grunn til å tro at det blir problemer med å hente inn den arbeidskraften vi vil ha behov for. Erfaringer viser at Stoltenberg tok feil. Det er fullt mulig å få sykepleiere opp av borehullene, hvis det er sykepleiere vi har behov for.

Salg av verdiskapningsgrunnlaget gir framtidens generasjoner mindre mulighet for verdiskapning enn generasjonene før har hatt. Når landets infrastruktur forfaller, blir etterslepet stort og er nå oppe i minst 11 milliarder kr. Det stimulerer ikke til transportavhengig næringsetablering, og eksportvarer må transporteres.

Når landet gror igjen fordi elleve gårdsbruk legges ned hver dag, kan våre etterkommere få en strid jobb med å rydde nytt land hvis matvareforsyningene fra utlandet skulle stoppe opp. I en verden som trues av terrorisme, er det uansvarlig ikke å sørge for at vi har en egenforsyning av matvarer.

Karin Andersen (SV) [12:36:32]: Jeg fikk ikke noe svar på spørsmålet mitt til statsråden i stad: Er det et problem at det er mange som blir syke og uføre av jobben, eller er det store problemet at folk da har en ytelse som gjør at de kan leve av den? Det virker som om Regjeringen tror at det er det siste som er det store problemet, for de sier at de hele tiden skal fokusere på de økonomiske incitamentene til å få jobb. Det betyr på norsk at en skal kutte ytelsene. Men jeg mener å se lite av det som går på hvordan vi skal legge til rette et arbeidsliv som gjør at folk ikke blir slitne og uføre av jobben.

Ebba Wergeland, som er spesialist i arbeidsmedisin ved Institutt for samfunnsmedisin i Oslo, uttrykker seg ganske skarpt når det gjelder dette. Hun sier at det er naivt å tro at et mer inkluderende arbeidsliv lar seg kombinere med mer markedsstyring og økt konkurranse. Det er f.eks. innlysende at om man skal vinne anbud, er man avhengig av alltid å ha de friskeste, de raskeste og de mest overtidsvrigte arbeidstakerne. Da blir det mindre plass til dem som har noen skavanker, og som ikke kan yte maksimalt hver dag. Slik er det f.eks. i offentlig sektor i dag, både i sykehusene og i omsorgstjenesten. De blir heller ikke spesielt mer effektive av til stadighet å måtte drive med nye omorganiseringsprosjekter ut fra en eller annen teori om effektivitet istedenfor å gjøre den jobben som de egentlig er ansatt for, nemlig å gi omsorg og pleie til dem som trenger det.

Veldig mange av dem som ringer til meg, forteller at de blir syke av at de ikke har nok tid til å snakke med folk som trenger dem. Det er et alvorlig problem for veldig mange, og det er sjølsagt et kjempestort problem fordi det brukerne av disse tjenestene virkelig trenger, er noen som av og til har tid til å holde dem i hånden, snakke med dem og gi dem mat.

Jeg spør statsråden om han ikke ser at det er noe i f.eks. den tilnærmingen som denne regjeringen har til kommuneøkonomi, der man etter mitt syn bare fokuserer på effektivitetsmålene og kronemålene. Sparer man en krone, er det en god krone. Vi mener faktisk at noen av disse kronene kunne blitt brukt bedre hvis vi i hvert fall i offentlig sektor hadde hatt et arbeidsliv som ikke i så stor grad hadde gjort folk syke av det. Vi tror – vi ikke bare tror, men vi vet – at også de brukerne av offentlig sektor som trenger disse tjenestene, hadde hatt veldig godt av det, og at vi da hadde fått et arbeidsliv som både hadde hatt plass til flere og hadde gitt et mye bedre tilbud til brukerne. Jeg savner at statsråden gir et godt svar på det. Hvilke forhold på arbeidsplassen er det som kan gjøre folk mindre syke og mindre uføre?

Statsråd Morten Andreas Meyer [12:39:54]: Det er jo nettopp fordi vi ønsker mer tid til det som betyr noe

for folk, vi mener at omstilling av offentlig sektor er nødvendig. Det er jo nettopp for å frigjøre tid til mer pleie og få større voksentetthet i grunnskolen vi mener det er nødvendig å snu hver stein og se hvordan vi kan arbeide smartere.

Til det løpet Karin Andersen og SV vil kjøre: Vi vil ikke ha arbeidskraft nok i dette landet dersom vi ikke er villig til å løse oppgaver annerledes. Vi skal ikke spare oss i førstelinjen. Vi skal snarere tvert imot gjøre endringer i hvordan vi løser oppgavene våre innenfor rammen av offentlig sektor på en måte som gjør at vi får mer ressurser til det folk flest i dette landet er opptatt av.

Det er et stort problem at folk blir syke i jobben, sier representanten Karin Andersen. Jeg tar den utfordringen, og den utfordringen må i særlig grad dreie seg om hvordan vi gjør en bedre jobb fra folk blir sykmeldt og til de er ute i arbeidslivet igjen. Jeg er opptatt av å finne løsninger i skjæringspunktet mellom trygd og arbeid som gjør at vi prioriterer arbeidslinjen og bidrar til at folk blir ledige i en kortest mulig tidsperiode og raskest mulig kommer ut i arbeid. Det er den beste garantien for at folk ikke blir værende i ledighet. Når vi nå kommer tilbake til Stortinget med en sak om hvordan vi skal løse velferdsordningene for dem som er i arbeidsfør alder, på en bedre måte enn vi har gjort til nå, er jeg opptatt av at Stortinget er i stand til å fatte en beslutning som bistår oss i å få flere av dem som er utenfor arbeidslivet, ut i arbeidslivet igjen.

Jeg møter hver eneste uke arbeidsgivere som tar dette ansvaret på alvor, som har sett avtalen om et inkluderende arbeidsliv ikke som et åk, men som en mulighet til sammen med arbeidstakere å investere i virkemidler som gjør at egen arbeidsplass blir et bedre sted å være. Jeg er ganske trygg på at det kommer til å øke disse bedriftenes konkurransekraft. Det kommer til å innebære at de bedriftene som tør å satse, framstår som arbeidsgivere som vil tiltrekke seg ressurser, arbeidskraftressurser og kompetanse som er nødvendig for fremtiden.

Så vil jeg benytte anledningen til å rette opp noe jeg tror jeg kom i skade for å si feil i sted. Jeg tror jeg brukte tallet 900 når det gjelder styrkingen av Aetat. Det riktige tallet er 700.

Per Sandberg (FrP) [12:42:52]: Det er ikke så mye å tilføye i en debatt som har vart i snart to og en halv time, men det er allikevel interessant å merke seg debatten.

Det jeg ønsker å si noen ord om, er at jeg finner det litt merkelig at det i slike viktige spørsmål som sysselsetting og næringsutvikling skal være et skille i norsk politikk. Alle gir vi jo uttrykk for at vi er interessert i å skape arbeidsplasser og legge til rette for dem som er i arbeid, for dem som måtte falle utenfor arbeidslivet, og ikke minst for dem som kanskje blir betraktet som å ha størst problemer med å komme inn i arbeidslivet. Da blir det på den ene siden snakket om hvor hardt arbeidslivet er, at de svake gruppene skilles ut, at vi danner A-, B- og C-grupperinger innenfor arbeidslivet, og at kravene i norsk arbeidsliv har blitt så store at det er årsaken til det. Det må gå an å føre en slik debatt og samtidig ha to tanker i hodet og finne positive konklusjoner og tiltak i fellesskap.

Det er altså slik at én side i norsk politikk ikke bare er veldig opptatt av å legge til rette for de svake gruppene, men de betrakter alle arbeidstakere som svake. Det er ikke slik at vi bruker så voldsomt mye ressurser på dem som måtte ha store problemer med å komme seg inn i arbeidslivet. Vi bruker mye større ressurser, vesentlig større ressurser, på friske og arbeidsføre mennesker i Norge. Også den debatten tror jeg det må fokuseres mer på.

Det er klart at usikkerheten rundt omkring i det ganske land er blitt større på grunn av at vi har en politikk som sørger for at vi taper arbeidsplasser, at vi har en politikk som sørger for at vi har manko på arbeidsplasser, og at vi ikke skaper nye arbeidsplasser. Dette skaper usikkerhet både hos dem som er i arbeid, og hos dem som er nye og skal inn i arbeidslivet. Dette er fellestrekk, og da er det klart at det store sykefraværet som vi har, og det at vi har så mange uføre og så mange friske arbeidsføre som står utenfor arbeidslivet, burde være et paradoks for flere, hvis vi sammenlikner oss med land rundt oss.

Oppi alt dette har venstresiden i norsk politikk gått i spissen for å kjøpe ut friske arbeidstakere, gjennom avtalefestet pensjon, etterlønn, garantilønn, arbeidsmarkeds tiltak osv., og sagt at det er ikke så farlig at du ikke tar noe initiativ selv, for vi skal sørge for at det er et nettverk som tar vare på deg likevel og sidestiller deg med dem som eventuelt måtte være i arbeid.

Den debatten har mange sider, og jeg synes det skulle gå an å ta den debatten i fellesskap og finne fram til enstemmige tiltak i forhold til å gjøre noe både med dem som faller utenfor, og dem som er i arbeidslivet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 3065)

S a k n r . 2

Interpellasjon fra representanten Lena Jensen til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Det er en sterk skeivfordeling i både geografisk spredning, kjønn og alder på personer som blir utnevnt av Regjeringen til statlige utvalg, styrer og råd. Den største andelen personer er bosatt i Oslo-området, 3 av 4 ledere er menn, og unge er sterkt underrepresentert. For å skape en rettferdig representasjon er det nødvendig å iverksette sterke styringsmekanismer som pålegger utnevningen en sterkere regional, kjønns- og aldersbalanse. Regjeringen har presisert at det er et mål å endre denne skeivfordelingen, men lite har skjedd. Offentlige utvalg, styrer og råd er viktige premissleverandører for både regjering og storting.

Mener statsråden at den sterke underrepresentasjonen av enkelte grupper skaper en skjevhet i den nasjonale politikken, og hvilke tiltak vil statsråden iverksette?»

Lena Jensen (SV) [12:47:47]: Det er et politisk ansvar å fordele innflytelse og makt i samfunnet. Hvordan en fordele makt og innflytelse og hvem som er deltakere i politiske prosesser før og når en beslutning tas, er avgjørende for å kunne opprettholde et demokrati. For å

kunne skape tillit, lojalitet og forståelse for en beslutning er det viktig å ha en bred forankring, og at allmennheten føler at alle aspekter i en sak kommer fram.

I et skriftlig svar på et spørsmål fra undertegnede skriver statsråd Meyer:

«Styrer, råd og utvalg er viktige elementer i statsforvaltningen. De bidrar til å supplere og styrke kompetansen i forvaltningen, avlaste forvaltningen for oppgaver og skape bedre rollefordeling, samt å få fram og avveie ulike gruppers syn og interesser. Sammensetningen skal gjenspeile behovet for faglig kompetanse, ekspertise og for representativitet der det er relevant. Omfanget og sammensetningen av styrer, råd og utvalg må ses i sammenheng med behovet for en effektiv og smidig statlig forvaltning.»

Dette er jeg enig i. Offentlige utvalg, styrer og råd er viktige premissleverandører for både regjering og storting. Utvalgene er viktige politiske arenaer. Her legges mye av grunnlaget for den politiske utformingen av forslag Regjeringen legger fram, og som Stortinget behandler og vedtar. Derfor mener jeg at det er nødvendig å ha en god og bred representasjon både geografisk og kjønns- og aldersmessig. Det handler om å ta i bruk ressurser fra hele landet, sette sammen folk med ulike bakgrunn, alder og kjønn og med erfaringer fra ulike miljøer. Dette bør også inkludere representanter for etniske minoriteter i Norge. Sammensetningen skaper dynamikk. Mangfold av meninger gir et bedre resultat. En bred representasjon er fornuftig, og det tjener landet og framtiden på alle måter!

I dag er det et sted mellom 500 og 600 utvalg, styrer og råd. Om lag 6 000 personer har verv. Det er en sterk skeivfordeling både når det gjelder geografisk spredning, kjønn og alder på personene som blir utnevnt av Regjeringen til statlige utvalg, styrer og råd. Den største andelen personer er bosatt i Oslo-området. Tallene viser at Oslo og Akershus har om lag 43 pst. av medlemmene i statlige styrer, råd og utvalg, mens det er 23 pst. av befolkningen som bor i regionen.

Selv om det er en akseptabel andel kvinner i slike organer, om lag 42 pst., er det imidlertid stor variasjon mellom departementene. Forsvarsdepartementet har lavest kvinneandel, og Barne- og Familiedepartementet har om lag 50 pst. Bare drøyt ¼ av disse styrene ledes av kvinner, og halvparten av nestlederne er menn. I svar til meg på et skriftlig spørsmål sier statsråden:

«Det er ... ønskelig å øke kvinneandelen i ledende posisjoner i styrer, råd og utvalg.»

Dessuten er gjennomsnittsalderen veldig høy, og det er stort rom for og en nødvendighet å få unge i disse styrene.

Dette er tall som viser at vi har en lang vei å gå.

Min utfordring er da: Med hvilke virkemidler og når skal målsettingen nås?

I St.meld. nr. 15 for 2002-2003 har Regjeringen presentert noen mål for den kommende fireårsperioden, hvor det heter:

«1. Regjeringa har som mål at det skal vere minst 40 pst. representasjon av kvart kjønn i statlege utval,

styre og råd. Dette skal gjelde for alle departementsområde. Regjeringa har som mål å auke kvinnedelen i leiarposisjonar i statlege utval, styre og råd i fireårsperioden.

2. Regjeringa har som mål å betre den geografiske spreinga i rekrutteringa til statlege utval, styre og råd, og elles styrke rekrutteringa frå dei yngre aldersgruppene.
3. Regjeringa vil vere med på å sikre at personar med innvandrarakgrunn også blir rekrutterte».

Jeg konstaterer at det etter tre år fortsatt er lang vei igjen før disse målene er nådd.

Statsråden sier i sitt skriftlig svar til meg:

«Siden mange statlige institusjoner, bl.a. forskningsinstitusjoner og private organisasjoner, er lokalisert til Oslo-regionen, er det naturlig at mange medlemmer av styrer, råd og utvalg også er bosatt i det sentrale østlandsområdet.»

Jeg mener at dette ikke er et godt argument for en skeivfordeling av verv. Det er muligens et argument for å få fortgang i utflyttingen av statlig administrasjon og statlige arbeidsplasser, men ikke for rekruttering til styrer, utvalg og råd.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har gitt Statskonsult i oppdrag å lage en veiledning for oppnevning og bruk av styrer, råd og utvalg hvor målene i stortingsmeldingen vil bli presisert. Veiledningen vil være rettet mot departementene. Hensikten er bl.a. å påvirke sammensetningen av styrer, råd og utvalg i ønsket retning. Dette er bra, en veiledning er et stykke på vei, men dette gir ingen klare og konsise mål. Kanskje er det på tide å vurdere et pålegg i en overgangsperiode, slik det er gjort i forhold til styrer i private bedrifter.

Som jeg sa tidligere, har lite skjedd. Det trengs politisk vilje. Vettet er jevnt fordelt over hele landet! Jeg tror at en slik skeivfordeling fører til at fokuset blir lagt mer på Oslo og det indre østland enn det som er absolutt nødvendig.

Men det som jeg sterkest vil beklage, er at vi sløser bort mye ressurser, vi sløser bort en unik kompetanse som vi har. Som vi vet, har personer fra ulike ståsteder ulik kompetanse og ulik referanseramme. Det igjen vil føre til ulike perspektiver og løsninger på ting. En slik skeivfordeling av statlige verv som vi har i dag, er med på å innsnevre synet på landet vårt, kompetansen vår og ressursene våre.

Jeg mener alvorlig at endringene i statlig oppnevnte råd går for tregt. Det er nødvendig å ha politisk fokus på dette – som Regjeringen har – men handling er nøkkelen, og den nøkkelen er vi nødt til å bruke.

La meg ta et eksempel, nemlig telemedisin. Det ville aldri ha blitt utviklet om en ikke kjente behovet for dette, om man ikke hadde opplevd de lange reiseavstandene og hvor dyrt det er å reise mellom stedene og flytte på personer. Telemedisin var et resultat av at leger i Finnmark tok i bruk video for å filme pasientene sine, og det igjen har ført til en satsing på telemedisin.

For å skape en rettferdig representasjon er det nødvendig å iverksette sterke styringsmekanismer som pålegger

en sterkere regional og kjønns- og aldersmessig balanse ved utnevningen. Jeg mener at den offentlige styresammensetningen er beklagelig, ut fra at store deler av landet og befolkningen er underrepresentert, og jeg tror at dette har stor innvirkning på de beslutninger både Regjeringen og Stortinget fatter. Derfor krever SV både handling og klare mål, på kort og på lang sikt. Det trengs en bevisstgjøring, en klar strategi og et klart mål.

Jeg vil i dag utfordre statsråden: Regjeringen har presisert at det er et mål å endre denne skeivfordelingen, men lite har skjedd. Mener statsråden at den sterke underrepresentasjonen av enkelte grupper skaper en skeivhet i den nasjonale politikken, og hvilke konkrete tiltak vil statsråden iverksette?

Statsråd Morten Andreas Meyer [12:55:49]: Styrer, råd og utvalg, gjerne kalt kollegiale organer, er viktige elementer i statsforvaltningen vår. Bruken av slike organer har lange historiske tradisjoner, men det store antall permanente råd og utvalg i forvaltningen og interesse-representasjonen i disse organene er av relativt ny dato.

De kollegiale organene er en viktig ressurs innenfor forvaltningen, en ressurs Regjeringen ønsker å videreutvikle. De bidrar til å supplere og styrke kompetansen i forvaltningen, avlaste den for oppgaver og skape en bedre rollefordeling. Kollegiale organer er med på å garantere grundige og allsidige overveielser ved at de trekker inn folk utenfra med særlig faglig kunnskap eller praktisk erfaring. De bidrar også til å opprettholde samarbeid på tvers av fagskiller og yrkesgrenser. Samtidig er de nyttige for å få fram og avveie ulike gruppers syn og interesser. Kollegiale organer utgjør dermed et viktig demokratisk element i forvaltningen, også ved at de sikrer innsyn i det offentlige virksomhet. På den annen side kan partssammensatte organer bidra til å forsinke avgjørelsesprosessene og føre til kompromisspregede vedtak.

Kollegiale organer er svært forskjelligartede virksomheter med et meget vidt spenn av oppgaver. De kan være styrer for statlig forretningsvirksomhet eller institusjoner, de kan ha utredningsoppgaver, eller de kan være klagenemnder. Kollegiale organer kan deles inn i følgende kategorier:

- domstolslignende organer
- organer med ansvar for regulering, bevilgning og fordeling
- organer med ansvar for interessefremming og informasjonsspredning
- fag- og ekspertråd, kontakt- og samarbeidsutvalg
- permanente råd og utvalg med utredningsoppgaver
- permanente kommisjoner med granskningsoppgaver

Staten rekrutterer årlig medlemmer til et stort antall styrer, råd og utvalg. I 2002 var det i alt registrert ca. 5 500 medlemmer i nærmere 450 kollegiale organer. Omfanget og sammensetningen av styrer, råd og utvalg må ses i sammenheng med behovet for en effektiv og smidig statlig forvaltning.

Det har gjennom mange år vært arbeidet med å redusere antallet kollegiale organer og gi dem en sammensetning og størrelse i samsvar med de behovene de skal dek-

ke. Fra 2001 til 2002 ble antallet organer redusert med 18 pst., fra 533 i 2001 til 437 i 2002. Det er positivt, og det er med på å innfri Regjeringens ønske om å få ned antall styrer, råd og utvalg som et ledd i det moderniserings- og effektiviseringsarbeidet den har høyt oppe på sin dagsorden.

Regjeringen la i 2002 fram St.meld. nr. 15 for 2002-2003 Statlege utval, styre og råd mv. 1. januar–31. desember 2001. Et av målene for inneværende fireårsperiode var å øke kvinneandelen. Andre mål var å bedre den geografiske spredningen og å gjøre alderssammensetningen i kollegiale organer mer lik aldersfordelingen i befolkningen. Selv om det i dag er en akseptabel andel kvinner i disse kollegiale organene, ca. 42 pst., er det dessverre bare drøyt en fjerdedel av dem som ledes av kvinner. Regjeringen ønsker derfor å øke kvinneandelen når det gjelder ledende posisjoner. Regjeringen har gitt klart uttrykk for at vi ønsker flere kvinner i styrene i næringslivet, og tilsvarende krav setter vi til de styrer, råd og utvalg departementene selv oppnevner.

Når det gjelder geografisk spredning av medlemmene, er det slik at en stor andel av de kollegiale organene er lokalisert i Oslo/Akershus-området. Det bidrar til at det sentrale østlandsområdet blir overrepresentert i forhold til befolkningsandelen. Oslo og Akershus har 43 pst. av medlemmene, men bare 22 pst. av befolkningsmengden. Trøndelag og Nord-Norge, representantens egen region, har 18 pst. av medlemmene og 19 pst. av befolkningen. Sør- og Vestlandet er underrepresentert i kollegiale organer, med 18 pst. av medlemmene og 32 pst. av befolkningen. Østlandet for øvrig er også underrepresentert, med 27 pst. av befolkningen, men bare 13 pst. av medlemmene i de kollegiale organene.

Jeg vil understreke at det kan reises spørsmål om hvilke kvalifikasjoner man faktisk skal ha for å være vestlending eller nordlending. Det er jo ikke slik at identitet og forståelse for egen landsdel og egen regions utfordringer stopper opp når man flytter på seg. Vi lever i en stadig mer åpen verden. Jeg advarer mot å tro at adresse alene skulle være en kvalifikasjon ikke bare for å være en god representant i de kollegiale organer vi snakker om, men også representant for den interessen, interessegruppen eller regionen man skal ivareta. Jeg vil anta at flere enn meg under et opphold i Oslo mestrer å ivareta engasjement, interesse, forståelse og kunnskap om den regionen man faktisk kommer fra.

De kravene som bør stilles til medlemmer av de forskjellige styrer, råd og utvalg, vil variere alt etter hvilke oppgaver organene har. Sammensetningen av de kollegiale organene må gjenspeile behovet for faglig kompetanse og ekspertise, i tillegg til representativitet, når det er relevant.

I mange tilfeller skal medlemmer i kollegiale organer først og fremst representere en organisasjon, institusjon eller gruppe, slik som i partssammensatte utvalg. Her vil det være naturlig å vektlegge bredest mulig representasjon. Men mange styrer, råd og utvalg bærer preg av å være rene ekspertorganer, hvor hensikten er å samle spisskompetansen innenfor bestemte fagfelt. Det

betyr at det i mange tilfeller primært vil være behov for å rekruttere personer med en spesifikk faglig kompetanse. Dette gjelder f.eks. beregningsutvalg, ulykkeskommisjoner og forskningstekniske utvalg og også styrer for mange statlige selskaper. Det er også aktuelt å bruke folk fra andre land for å fylle disse postene, slik man i enkelte tilfeller har valgt i høyskolestyrer. I slike tilfeller bør en ikke sette et strengt krav om representativitet, fordi rekrutteringsgrunnlaget er så smalt. Regjeringen ønsker en god geografisk og aldersmessig spredning når det gjelder rekrutteringen til statlige styrer, råd og utvalg, og har fulgt opp dette ved utnevnelser. Ikke minst er det viktig å trekke veksler på den kompetansen som finnes innenfor bl.a. næringsliv og forskningsmiljøer landet rundt.

Som et ledd i dette arbeidet tar Regjeringen i løpet av året sikte på å lage en veileder for oppnevning og bruk av styrer, råd og utvalg. Hensikten er bl.a. å få en mer balansert sammensetning og å tydeliggjøre Regjeringens målsettinger overfor de instanser som oppnevner.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet om jeg mener den sterke underrepresentasjonen av enkelte grupper skaper skjevhet i den nasjonale politikken, mener jeg at så ikke er tilfellet. Som nevnt er mange av de organene vi her snakker om, nedsatt for å gi forvaltningen og politiske organer gjennomtenkte, faglige råd, ofte på ganske spesialiserte områder.

Skal de politiske organene som tar beslutningene, få gode beslutningsgrunnlag, er det viktig at en først og fremst søker etter de mest kompetente personene, uavhengig av andre faktorer. Men det er viktig å tilstrebe tilstrekkelig bredde, ikke minst faglig, i råd og utvalg, slik at ulike argumenter og hensyn kommer fram. Når beslutningsgrunnlaget holder høy kvalitet, legger en også det beste grunnlaget for de beslutningene som senere skal tas av politiske organer.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Lena Jensen (SV) [13:04:49]: Jeg fulgte godt med mens statsråden kom med sitt svar. Jeg hørte ingen gode argumenter for denne skeivfordelingen. Jeg ser kun argumenter for å gjøre noe med den skeivfordelingen som eksisterer i dag. Når det er slik at 50 pst. av dem som sitter i råd og utvalg, kommer fra Oslo/Akershus-området, er dette en kraftig skjevfordeling.

Statsråden og jeg er enige om at råd og utvalg er viktige premissleverandører for den politikken vi fører. Det sa statsråden i sitt innlegg. Og for en statsråd som i den forrige saken bedyret at han ønsket «mer lokaldemokrati og ikke mindre», må dette være et av de aller viktigste grepene å ta: å sørge for at offentlig oppnevnte styrer og utvalg får en bred representasjon både geografisk, aldersmessig og kjønnsmessig.

Jeg er helt enig i det statsråden sier, at bostedsadresse ikke skal være et godkjenningstempel. Men da vil jeg på nytt utfordre statsråden: Er det slik at kompetansen er jevnt fordelt over landet? Er det slik at vi har gode

miljøer og gode institusjoner over hele Norge som burde vært tatt i bruk?

Og når statsråden også har sagt at han har som mål å få en bredere representasjon: Betyr ikke dette at utvalgenes rolle og hvor man kommer fra, har en betydning?

Statsråd Morten Andreas Meyer [13:06:53]: Jeg understreket i mitt innlegg nå og har sagt også fra denne talerstol i andre innlegg at det å ha styrer, råd og utvalg som bredt speiler Norges land, er viktig i seg selv. Samtidig er det nødvendig å understreke at vi ikke rent sjelden nedsetter råd, utvalg og styrer som har en stor faglig utfordring, og hvor kompetansemiljøene vi kan hente disse menneskene fra, er ganske begrenset. Jeg kan nevne ett eksempel, siden vi var inne på lokaldemokrati i denne debatten. Når Regjeringen nedsetter et utvalg som skal vurdere endringer i kommuneøkonomisystemet, altså i inntektssystemet for norske kommuner, er det slik at vi har et begrenset antall miljøer vi kan hente den kompetansen fra. Det vil jo nødvendigvis være slik at denne kompetansen i særlig grad vil være konsentrert om noen få store universitetsbyer i Norge. Slik er det, og det må vi altså ta hensyn til.

Jeg understreker videre at når representasjonen fra Oslo og Akershus blir slik den blir, er det et resultat av at vi faktisk har valgt denne byen som hovedstad, og det er her statsadministrasjonen i særlig grad har sitt sete. Men det er jo fortsatt ikke slik – og jeg understreker hva jeg sa i mitt forrige innlegg – at det å være vestlandsk innebærer at man må gå i bunad og snakke sognedialekt. Jeg vil anta at mange vestlendinger godt bosatt i Oslo er fullt ut i stand til å representere kultur, forståelse av problemstillinger og lokal identitet selv om bostedsadressen i kortere eller lengre tid ligger utenfor det området der de kanskje strengt tatt geografisk hører hjemme. I mine øyne må vi utvise en viss grad av forsiktighet, slik at vi ikke ødelegger hensikten med disse kollegiale organene, nemlig å gi de rådene som fører fram til de beste politiske beslutningene.

Torny Pedersen (A) [13:09:46]: Denne interpellasjonen har et viktig innhold når det gjelder både å bruke hele befolkningen og å ta hele landet i bruk.

Det er ikke lenge siden vi hadde en interpellasjon som dreide seg om kvinnelige toppledere i staten. Det er heller ikke lenge siden vi hadde en sak i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lovfesting av minst 40 pst. kvinnelig representasjon i allmennaksjeselskap.

Under behandlingen i komiteen fikk ikke Arbeiderpartiet flertall for å lovfeste dette fra 1. januar 2004, da flertallet ønsket å vente og se dette an til høsten 2005. Slik som situasjonen er i dag, vil jeg tro at også statsråden ser at det hadde vært viktig å lovfeste dette så fort som mulig. Vi hadde ca. 8 pst. kvinnelig representasjon da vi holdt på med behandlingen av saken, og vi er ikke kommet lenger i dag enn til 11 pst. Hvordan mener da statsråden at Regjeringen skal greie å oppfylle lovnaden til statsråd Gabrielsen om 30 pst. representasjon i allmennaksjeselskap i 2005?

Vi har en maktelite av menn i samfunnet i dag. Verstingen er Forsvaret, med veldig få kvinner i ledelsen. Lederne i næringslivet er representert med 96 pst. menn, i Kirken er det 94 pst. menn, og i politi og justisvesen er det 93 pst. menn. Dette er mange offentlige arbeidsplasser. Hvordan vil statsråden rydde opp i eget reir, som det heter?

Det går for sakte med likestillingsarbeidet når tre av fire norske aksjeselskap ikke har en eneste kvinne i styret. Fortsetter dette, vil vi komme til 2040 før vi har bekledd styrerommene med nok kvinner. Kanskje har vi også til da fått en jevnere aldersfordeling?

Dessverre er det riktig at fordelingen av oppnevnte representanter til offentlige styrer og utvalg er geografisk skjev. Nord-Norge har slitt med dette i en årrekke, og faktisk har vi hørt at de geografiske avstandene er for store. Det medfører for store reiseutgifter å trekke med folk fra Nord-Norge. Vi har ikke lov til å stenge nesten halvparten av befolkningen ute på grunn av kjønn, og vi har ikke lov til å stenge deler av Norges befolkning ute på grunn av geografiske avstander.

Jeg håper at statsråden tar med seg alt som er sagt til nå i denne interpellasjonen, og også det som videre blir sagt, og tar i bruk de redskapene og ressursene vi vet vi har. Hele Norge består av kloke kvinner og menn.

Sonja Irene Sjøli (H) [13:13:26]: Det er et viktig mål for Høyre og for Regjeringen å øke kvinners deltakelse i besluttede organer og i ledelsen både i offentlig sektor og i næringslivet. To andre mål er å bedre den geografiske spredningen og å gjøre alderssammensetningen mer lik aldersfordelingen i samfunnet ellers.

Det er et viktig demokratisk prinsipp at begge kjønn er godt representert i de organer der beslutninger tas, og også i de organer hvor beslutningsgrunnlaget legges. Jeg er overbevist om at en jevn kjønnsbalanse vil bidra til økt kunnskap og et bredere erfaringsgrunnlag i dette arbeidet. I et moderne, likestilt samfunn skal begge kjønn ha like muligheter til å bidra, og det er selvsagt nok kvalifiserte personer av begge kjønn – og jeg vil understreke spesielt kvinner – for å kunne delta i dette arbeidet.

Som statsråden understreket i sitt innlegg, er kollegiale organer viktige elementer i statsforvaltningen, og jeg er tilfreds med at han også klart understreket at Regjeringen ønsker å videreutvikle denne ressursen. Sammensetningen av ulike styrer, råd og utvalg må gjenspeile behovet for faglig kompetanse og ekspertise som det til enhver tid er behov for, i tillegg til en geografisk fordeling. Mange av disse organene er rene ekspertorganer, som statsråden var inne på, hvor det nettopp er spisskompetansen som er viktig.

Jeg deler ikke interpellantens ønske om å kvotere inn folk fra distriktene, slik det framgikk av et TV 2-oppslag i dag tidlig. Det må være kunnskap, kompetanse og erfaring innenfor det aktuelle området som må være det avgjørende, ikke hvor folk bor. Det finnes andre virkemidler enn kvotering for å få den nødvendige geografiske representasjon. Og når det gjelder alderssammensetning, er det viktig å få en god spredning. Begrunnelsen er så opp-

lagt at det ikke er nødvendig å argumentere ytterligere for det.

Derfor synes jeg det er svært positivt at Regjeringen, slik statsråden varslet, vil lage en veileder for oppnevning av styrer, råd og utvalg, og gjennom det sikre en mer balansert sammensetning når det gjelder geografi, kjønn og alder. For å få gode beslutningsgrunnlag er jeg enig i at det er viktig at en først og fremst søker etter de mest kompetente personene, uavhengig av alder, kjønn eller hvor de måtte bo i landet.

Avslutningsvis vil jeg si meg svært tilfreds med at statsråden nå vil intensivere arbeidet med ulike tiltak som kan bidra til at flere kvinner får lederposisjoner i styrer, råd og utvalg. Det er nødvendig å skape en tilstrekkelig bredde, slik at ulike argumenter og ulike hensyn kommer godt nok fram, noe som vil være med på å gi et godt og tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for politiske vedtak.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [13:16:33]: Denne interpellasjonen er et eksempel på hvordan det er å gå baklengs inn i en problemstilling. Det viktige ved utvelgelse av personer til statlige styrer, råd og utvalg bør være hvor dyktige folk er, ikke hvor de bor, hvor gamle de er, eller om de går i skjørt.

Jeg er skikkelig lei av alt kvoteringsmaset. La meg ta et eksempel med utgangspunkt i kjønnskvotering. Det hevdes gang på gang at likestilling kun kan oppnås ved kvotering. Dette forstår jeg ingenting av. Det har sikkert sammenheng med at jeg er oppvokst med en yrkesaktiv mor i en ledende stilling. Hun ble ikke kvotert inn eller hadde spesiell støtte eller beskyttelsestiltak. Hun var enkelt og greit så dyktig at hun fikk den jobben hun ville ha. Nå var hun kanskje ikke typisk for 1970-tallet, men det finnes faktisk en overvekt av kvinner i ledende stillinger i dagens Norge som har kommet til disse posisjonene uten kvotering og særtiltak. Jeg har selv flere kvinnelige venner som er bedriftsledere, uten kvotering og uten å ha blitt sydd puter under armene på ved særtiltak. Hvorfor skulle de trenge det? De er jo dyktige.

Jeg tror det er her kjernen ligger. De folkene vi trenger i statlige råd, utvalg, bedriftsstyrer og i politikken, er de som er villige til å ta ansvar, de som har en utdanning og kompetanse, som er dyktige og vil stå på, enten man er mann eller kvinne, fra Finnmark eller Rogaland, er same, innvandrer eller etnisk norsk, ung eller gammel.

Jeg kan ikke fri meg for å bemerke at i SVs gruppe er det svært få eldre mennesker. Hvis man er så ivrig på dette med kvotering, burde man kanskje begynne i sin egen stortingsgruppe og kvotere inn noen eldre mennesker. Det ville sikkert vært en styrke for dette partiet.

Hvis det er så at denne interpellasjonen i hovedsak handler om kjønn kanskje mer enn alder og bosted, kunne det også være fristende å påpeke at kvinner i dag er i flertall ved våre universiteter og høyskoler. Dette vil avstedkomme at de om 10–15 år har minst halvparten av lederposisjonene i samfunnet, hvilket de også bør ha. Kvotering er derfor unødvendig.

Olav Gunnar Ballo (SV) [13:19:26]: Jeg opplever det temaet som interpellanten tar opp, som svært viktig. Det følger en lang historisk tradisjon. Kampen for ulike gruppers rettigheter har vært en kamp som ikke har ført fram uten videre, men nettopp gjennom at man aktivt har måttet gå inn på ulike områder. Representanten Knudsen fra Fremskrittspartiet argumenter her som om ting kommer rekende på en fjøl, og at hvis man bare har dyktige nok mennesker, skaper man et samfunn med likeverdighet, der alle får de samme rettighetene. Men slik er det jo ikke. Vi må ikke glemme at før 1914 hadde kvinner i Norge ikke stemmerett. Vi må ikke glemme at det har vært nasjonalforsamlinger her tidligere der kvinner ikke var representert i det hele tatt. Vi må ikke glemme at for å oppnå også det som f.eks. representanten Knudsen var opptatt av, nemlig representasjon av eldre, er man avhengig av å sette inn tiltak, eksempelvis eldreråd, for å oppnå slik representasjonen.

Når man beskriver begrepet kompetanse – og det la jeg merke til at Sonja Sjøli gjorde – som om det er noe som er uavhengig av alder, kjønn eller geografi, så overrasker det meg. Jeg skjønner at det er stor forskjell på Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder holdningen til disse spørsmål. Men kompetanse er jo også ofte knyttet nettopp til kjønn eller alder. Det er helt åpenbart at jeg som mann på en rekke områder vil mangle den nødvendige innsikten som kvinner vil ha i kraft av at de er kvinner. Og selv om jeg er aldri så mye opptatt av å ivareta respekten for kvinner, ser jeg også som mann at skal man ivareta det perspektivet, er det nødvendig å finne plass til en mer lik sammensetning av kvinner og menn. Og fordi veldig mye av representasjonen i styrer, råd og utvalg handler om makt, vil kvinner oppleve at de støter på menn som vil ha den makten de selv også søker. Og hvis man da ikke har et regjeringsorgan eller et storting som tilrettelegger for å utligne for den makten menn ofte har hatt, som går på bekostning av kvinner, vil det ta veldig lang tid før den utligningen skjer.

Det som har vært positivt, er å se at det faktisk har vært krefter i Regjeringen, slik som Ansgar Gabrielsen, som på et tidspunkt har tatt til orde for at man må finne ordninger for å utjevne forskjellene. Man skulle tro at nettopp fordi enkelte har tatt til orde for dette, burde man ønske denne type interpellasjon velkommen som et ledd i disse tiltakene. Derfor er jeg kanskje litt overrasket over hvor negativt Høyre virker når SV tar til orde bl.a. for å støtte næringsministerens tilnærming her.

Jeg tror også at det å komme fra distriktene i seg selv gir en type kompetanse man ikke har hvis man bor sentralt, f.eks. i østlandsområdet. Det betyr jo ikke at man alltid har rett, men sørger man ikke for en sammensetning der disse også er representert, vil det være aspekter som trekker i andre retninger, fordi de synspunktene ikke kommer fram. La oss ikke gjøre det vanskeligere enn det er.

Ola T. Lånke (KrF) [13:22:33]: Det er viktig å holde trykket oppe når det gjelder å få bukt med skjevfordelingen i lederposisjonene i samfunnet. Interpellasjoner

som denne fra Lena Jensen er derfor viktige. Jeg har bare lyst til å understreke i forbindelse med det representanten Gunnar Ballo etterlyste, at jeg synes det er positivt at vi har fått en slik interpellasjon. Selv reiste jeg nylig på vegne av Kristelig Folkeparti en interpellasjon hvor temaet var kvinneandelen i statlige topplederstillinger.

Nå har Lena Jensen valgt et videre perspektiv for sitt spørsmål, noe som også krever et nyansert og mer omfattende svar, og det har vi også fått fra statsråd Meyer. Kristelig Folkeparti er enig i at det må tas sterke styringsmekanismer i bruk for å sikre en bedre fordeling, enten det gjelder kjønn, alder eller geografisk spredning.

Jeg merket meg imidlertid at Lena Jensen i interpellasjonsteksten bruker uttrykket «å skape en rettferdig representasjon». Jeg tror dette kanskje ikke så mye handler om rettferdighet som om demokrati og det å sikre et bredest mulig utvalg fra hele befolkningen når ulike styrever og råd skal settes sammen. På generelt grunnlag er det ikke tvil om at vi får den beste sammensetningen der vi har et bredt tilfang av kandidater av begge kjønn fra ulike aldersgrupper og ulike landsdeler, og vi kan også ta med etniske minoriteter. Skal vi kunne få representativt sammensatte styrende organer som tar representative avgjørelser, må også utgangspunktet være representativt, kort og godt.

Lenge nok har vi godtatt en politikk der menn i sin såkalte beste alder, aller helst fra det sentrale østland, har vært rekrutteringsgrunnlag for ledende organer i Norge. Tiden er overmoden for en utvidelse i forhold til dette perspektivet.

Årsakene til skjevfordelingen er nok flere. Det meste som har vært sagt om dette, har dreid seg om likestilling mellom kjønnene. Forleden kunne vi imidlertid lese i Ukeavisen Ledelse nr. 21 om en interessant svensk forskningsrapport som forteller at det nå viser seg at kvinner har minst like stor appetitt på karriere og makt som menn.

Interessant er det også at de kvinner som vil gjøre karriere, har lært seg å forene barn og jobb, og – kanskje det mest interessante – at de har mer likestilte ektemenn.

Artikkelen konkluderer med at «dermed finnes det bare et stort hinder igjen: motstanden i arbeidslivet». Om det samme hinderet også gjør seg gjeldende i forhold til å bedre aldersbalansen og den regionale/geografiske fordelingen, vites ikke.

Bruk av styringsmekanismer som kvotering, i hvert fall i enkelte organer hvor det er egnet, o.l. er én ting. Framfor alt dreier det seg likevel om holdninger, om endring av holdninger hos dem som sitter med ansvar for rekrutteringen til de aktuelle organer. Bildet er heldigvis ikke entydig negativt. Eksempelvis var kvinneandelen i styrene i heleide statlige virksomheter i fjor på hele 45,7 pst. Vedtaket om utflytting av en rekke statlige tilsyn er et annet eksempel på det samme.

Det det gjelder, er altså å holde dette trykket oppe, slik at vi oppnår en bedre fordeling.

Marit Arnstad (Sp) [13:26:06]: Det er et viktig og nødvendig tema som tas opp til drøfting her i dag. Det er

også viktig at en her ikke nødvendigvis diskuterer det som et kvoteringsspørsmål, men som et spørsmål om selvjustis fra de ulike departement og offentlige organ – fordi bredden i seg sjøl er viktig, og fordi det supplementet av kunnskap og beslutningsgrunnlag som beslutningstakere av begge kjønn og fra alle miljø, aldersklasser og geografiske områder kan ha, er viktig.

42 pst. kvinner viser nok at Regjeringen er på veg. Den store utfordringen når det gjelder kjønnssammensetning i tiden framover, tror jeg blir å sikre bredden også i de mannstunge bastionene, særlig i departementer som Finansdepartementet og Forsvarsdepartementet.

Når det gjelder geografisk fordeling, er det dessverre verre. Jeg har her et eksempel fra i fjor høst, oppnevningen av et inntektssystemutvalg som skal vurdere om inntektssystemet i kommunene ivaretar kravet om rettferdig fordeling, og foreta en bred faglig gjennomgang av fordelingsmekanismene i finansieringen overfor de 434 kommunene vi har i Norge. I dette utvalget er altså ni medlemmer av tretten fra Oslo og Akershus. Oppegård har to, Bærum har to, og Oslo beslaglegger fem plasser i utvalget. Utenom Oslo og Akershus er det bare Tromsø, Trondheim og Notodden som er representert. Det må sies å være et grelt eksempel på en skjevfordeling, for det kan jo faktisk være ulike oppfatninger mellom Grong i Nord-Trøndelag, Sortland eller Averøya og Oslo om hva som er en rettferdig fordeling kommunene imellom, og det kan jo også være slik at en har forskjellige meninger om hva som styrker lokaldemokratiet. Derfor syns jeg det blir litt for enkelt når Høyres representant og også statsråden her er opptatt av at adressen alene ikke skal være noen kvalifikasjon. Men det er det jo ingen som har sagt! For et utvalg som skal vurdere inntektssystemet for alle de 434 kommunene her i landet, burde det faktisk være mulig på finne litt mer bredde enn det en har klart fra Regjeringens side.

Jeg må si at jeg synes å merke en smule nedlatenhet i statsrådets siste innlegg. Jo da, det kan være folk i Oslo som har forståelse for situasjonen i andre deler av landet. Men det er ikke slik at vi som bor i Distrikts-Norge, nødvendigvis går i bunad heller. Det er faktisk slik at noen av oss til og med har høyere utdanning. Tenk det! Dette handler ikke om kunnskap, dette handler ikke om å bo i Oslo, dette handler om bredde og hensynet til representativitet, som vi er opptatt av i alle andre sammenhenger. Og kanskje er spørsmålet om manglende geografisk bredde rett og slett et spørsmål om fantasiløshet, om det å kunne bedrive mer sjøljus og lete utenfor de mer etablerte salongfåhige kretser.

Lena Jensen (SV) [13:29:23]: Målet med denne interpellasjonen er å åpne blikket til Stortinget og blikket til Regjeringen, slik at de kan se at vi har kompetente miljøer, og at landet er stort. Som en norsk lyriker har sagt det: «Det er langt dette landet. Det meste er nord.»

Jeg ønsker gjennom denne interpellasjonen å beklage at vi sløser bort så mye ressurser, og at vi sløser bort unik kompetanse. For som vi vet, og som det er slått fast gjennom forskning – i det hele tatt kjenner vi det igjen, alle

sammen – har personer fra ulike ståsteder ulik kompetanse og ulike referanserammer, og de ser ulikt på ting og på situasjoner.

Jeg vil gjennom denne interpellasjonen vise og få konstatert overfor Regjeringen at kompetansen er fordelt utover hele landet. Jeg ønsker gjennom denne interpellasjonen og dette fokuset å få en bedre fordeling både geografisk og kjønns- og aldersmessig i styrer, utvalg og råd, for jeg mener at disse styrene, utvalgene og rådene er premisseleverandører for mange av de vedtakene vi fatter på Stortinget, og de vedtakene Regjeringen foreslår for Stortinget.

Jeg er overrasket over at statsråden mener at den skjevheten i representasjonen ikke har konsekvenser for den nasjonale politikken. Jeg mener tiden er overmoden for å endre på skjevheten i råd, utvalg og styrer. Jeg tror det er behov for at veldig mange, både i denne salen og andre steder, ser at kompetansen og innsikten ikke stanser ved Sinsenkrysset.

Statsråd Morten Andreas Meyer [13:31:53]: Det har vært en spennende og viktig debatt. Det viser at det er stor enighet om ønsket om en bredere representasjon i statlige styrer, råd og utvalg, men vi skiller i noen grad lag når vi diskuterer virkemidler.

For mitt eget vedkommende tror jeg på positive holdningsskapende tiltak som bl.a. innebærer at når nye råd og utvalg utnevnes, er det en bevissthet hos oss som gjør det, som innebærer at vi hele tiden går i riktig retning. Kvotering er ikke løsningen.

Jeg må også få lov til å minne om at den regionen som har vært best representert i denne debatten, jo viser seg å komme godt ut. Det er altså slik at Trøndelag og Nord-Norge har 18 pst. av medlemmene i disse kollegiale organene og representerer 19 pst. av befolkningen. Bedre kan man knapt treffe.

Vi har tatt et ganske betydelig skritt i riktig retning når det gjelder kvinnerepresentasjon i statlige styrer, råd og utvalg. Vi har nå passert 42 pst. Det er bra, men ikke bra nok. Kanskje har vi en særlig utfordring i det å få flere kvinner inn som ledere i disse utvalgene, men også her har vi gått i riktig retning under denne regjeringens ledelse, fra 26 pst. i 2001 til 28 pst. i 2002.

Så tilbake til Inntektssystemutvalget, som jeg også nevnte i min innledning som et eksempel på utvalg hvor det faktisk ikke er enkelt å skape den brede geografiske representasjonen, fordi det ikke finnes mange fagmiljøer i dette landet som har kommuneøkonomi og inntektssystem som spesielle. Når vi samtidig vet at de departementene som har et viktig ansvar for kjernetjenester i Kommune-Norge, faktisk er lokalisert i Oslo – det er her departementene ligger – er det ikke enkelt å finne fram til den brede representasjonen vi skulle ønske. Men her kunne faktisk lokaldemokratiets eget organ ha bidratt til en bredere representasjon, ved nettopp å bruke Kommune-Norges egen representasjon til å sørge for en bredere geografisk fordeling.

Jeg synes nedsettelsen av Inntektssystemutvalget er et svært dårlig eksempel å bruke hvis man er på jakt etter å

se hvordan Regjeringen ikke følger opp arbeidet med bedre representasjon fra Distrikts-Norge.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten i sak nr. 2 er dermed avsluttet.

S a k n r . 3

Innstilling frå kommunalkomiteen om styringsforhold på utlendingsfeltet (Innst. S. nr. 219 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 21 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet 10 minutter hver, Venstre og Kystpartiet 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:36:30] (leiar i komiteen og ordførar for saka): St.meld. nr. 21 for 2003-2004 omhandlar større politisk styring på utlendingsfeltet.

Komiteen er einig i at det trengst sterkare politisk styring og dermed endringar i lovverket. Eit fleirtal peiker på at det er eit uutnytta rom for styring gjennom forskrifter, men berre SV og Senterpartiet vil påleggja departementet å styra gjennom forskrifter. Komiteen meiner at Kongen i statsråd skal vera ankeinstans for vedtak i UDI som har med nasjonal tryggleik og utanrikspolitiske omsyn å gjera. Alle, bortsett frå Framstegspartiet, vil oppretta ei stornemnd i UNE.

Arbeidarpartiet, Framstegspartiet, Senterpartiet og SV går ut frå at departementet kjem tilbake med dei delane av evalueringa av UNE som departementet ikkje tek opp i denne omgangen. Dei same partia meiner UNHCR sin landkunnskap bør tilleggjast større vekt enn i dag.

10 organisasjonar som arbeider blant flyktingar, har levert ein felles kritisk uttale til fleire av forslaga i meldinga. Dei grunnjev skepsisen sin til departementet sitt forslag om myndigheit til å instruera UDI i lovtolking og skjønnsutøving, m.a. med følgjande: Departementet har inga eiga saksbehandling, og på den måten såleis ikkje direkte kjennskap til enkeltsaker eller landforhold. Dei peiker på faren for tilfeldige inngrep på kostnad av rettstryggleik og likebehandling. Departementet sitt høyringsbrev blir eintydig oppfatta som forsøk på ein meir restriktiv politikk. Organisasjonane er òg kritiske til forslaget om at departementet skal kunna påklaga positive vedtak, og meiner det har alvorlege ulemper og ingen fordelar når det gjeld rettstryggleiken.

Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet står saman om å understreka at

«det er eit utnytta rom for politisk styring gjennom forskrift ved klarare presisering av sentrale omgrep som «sterke menneskelege omsyn», «særlege omsyn», «innvandringspolitiske omsyn», «vesentlege tvilsspørsmål» og «særleg tilknytning til riket»».

Framstegspartiet står i lag med SV og Senterpartiet om å seia at departementet ikkje har nytta dei moglegheitene dei i dag har til gjennom forskrifter å ha større styring over utlendingsfeltet.

I Senterpartiet er vi overbeviste om at styring gjennom forskrifter er vegen å gå. I den løpande debatten vil det vera ein fordel for både utlendingsmyndigheitene, saksbehandlarane, rettleiarane og den enkelte søkjaren å sikra føreseielegheit, stabilitet og større grad av likebehandling enn i dag. Det er jo ikkje slik at forskrifter treng å ta lang tid. Vi vektlegg at ei utdjuping gjennom ei forskrift altså kan sikra ei høyring, med føregåande demokratiske prosessar.

Arbeidarpartiet sikrar Regjeringa fleirtal når det gjeld generell instruksjonsmyndigheit over UDI i forhold til lovtolkning og skjønnsutøving. Arbeidarpartiet sikrar òg høve til å overprøva eit positivt vedtak i UDI.

Utlendingsfeltet, og særleg flyktningspolitikken, er eit område der Kristeleg Folkeparti synest å ha skifta syn og side. I denne innstillinga ser vi det på minst tre område, for det fyrste når det gjeld synet på verdien av forskrifter. Bondevik I-regjeringa varsla uttømmende forskrifter, dei varsla ein gjennomgang og ei presisering i forhold til menneskelege omsyn. No har Kristeleg Folkeparti eit anna syn.

For det andre var Kristeleg Folkeparti ved opprettinga av UNE oppteke av at i asylsaker skulle hovudregelen vera at ei oppmoding om å møta i Utlendingsnemnda skulle imøtekommast. Ved asylliknande saker vart det understreka at adgangen skulle vera lettare jo større konsekvensar vedtaket ville ha for søkjaren. No viser ei evaluering av Utlendingsnemnda at på dette punktet har ikkje UNE følgt opp. Det er då beklageleg å konstatera at Kristeleg Folkeparti i dag forsvarer praksisen som er i dag, ein praksis som altså ikkje stemmer, som det utvalet som evaluerte Utlendingsnemnda, påpeikte. Senterpartiet og SV meiner at dette no må rettast opp.

Kristeleg Folkeparti er òg overraskande i standpunktet sitt når det gjeld samansetjinga av stornemnda. Det er det tredje punktet. Dei pleier å gå høgt på banen når det gjeld frivillige organisasjonar sin plass. Ved samansetjinga av stornemnda er det frå organisasjonane si side bedt om at dei blir representerte ved to av sju medlemmer. Frå Senterpartiet si side synest vi det er eit rettkomme krav. Då dei fyrste nemndene blei oppretta, møtte det to frå organisasjonane. Dei vart seinare reduserte til éin, slik at dei i dag er éin av tre. Organisasjonane har sjølve påpeikt at det er vanskeleg for dei å vera åleine og representera ein sjuandedel. Det er den same utsegna frå ti tunge organisasjonar på dette feltet som understrekar det.

I innstillinga tek komiteen òg opp nokre saker på eige initiativ. Det er praksisen med 48-timarsregelen, altså

den som skal gjelde i høve til dei ein trur er grunnlause asylsøklarar. Eit fleirtal i komiteen meiner at ankebehandling bør føregå før den einskilde blir send ut av landet. Det skal ikkje vera eit tiltak for å forlengja opphaldet i nokon særleg grad, vi meiner at dette kan gå veldig fort, men vi synest at det er ryddig og mest rett med omsyn til rettstryggleiken at det skjer på den måten. Vi ynskjer òg at denne regelen skal ekskludera arbeid i helgar, slik at ein tøyser desse 48 timane noko.

UNHCR si oppfatning av norsk flyktningspolitikk blir òg klartgjord. Frå Senterpartiet si side synest vi det er urovekkjande at UNHCR ved komiteen sitt besøk i Genève gav uttrykk for stor overrasking i forhold til at Noreg hadde redusert talet på kvoteflyktingar. Vi veit at dei òg har innvendingar i forhold til den praksisen som Noreg legg seg på når det gjeld retur. Dette handlar bl.a. om retur til Irak. Regjeringa framstiller det som at dei berre legg opp til frivillig retur. Det ligg ikkje så mykje «frivillig» i den returen som føregår pr. dato. Det vil seia at akkurat no har sjølv IOM, den organisasjonen som Noreg bruker, meldt pass.

Dei såkalla MUF-arane sin situasjon blir òg teken opp. Vi veit at UDI har teke eit initiativ og ynskjer å behandla dei sakene som der er ubehandla, med sikte på å vera imøtekommande. Dei peiker på at dette stort sett dreier seg om folk som både er i arbeid, har hus og er godt integrerte. Senterpartiet og SV står aleine om å be Regjeringa vurdere nøye både det initiativet som UDI har teke, og det at Utlendingsnemnda har eit anna syn, og komma tilbake til Stortinget i samband med det.

Heilt til slutt: Senterpartiet ynskjer ein streng innvandrings- og flyktningspolitikk, men meiner at det skal vera større rom enn i dag for menneskelege omsyn. Eg ser fram til at statsråden no vil utdjupa korleis ho har tenkt på det feltet.

Signe Øye (A) [13:47:07]: Gjennom opprettelse av Utlendingsnemnda i 2001 foretok Stortinget en lovendring som gjorde at departementet ved politisk ledelse ikke lenger kunne instruere Utlendingsdirektoratet i utlendingssaker, slik det kunne gjøres til da.

I dag kan Kommunal- og regionaldepartementet ved statsråden som kjent styre praksis i utlendingssaker bare ved å endre regelverket. Det finnes ett unntak, og det er saker der sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske hensyn gjør seg gjeldende. Her kan altså statsråden gripe inn.

Den lovendringen Stortinget gjorde i 2001, har nå virket i tre år, og det er på tide med en ny gjennomgang av et så komplisert regelverk. Har dette virket slik vi mente og ville at det skulle gjøre, eller er det ikke blitt etter de intensjonene et flertall i Stortinget hadde? Det kan selvfølgelig være flere konklusjoner på det, og jeg skal forholde meg til det Arbeiderpartiet mener. Det var vi som la fram saken for Stortinget, og det var vi som fikk flertall for vårt syn den gangen. Men det betyr ikke at alt bare skal være som det er. Og når Arbeiderpartiet kritiseres av Fremskrittspartiet i innstillingen fordi vi mener statsråden ikke bruker det styringsrommet som dog lig-

ger i dagens regler, må Fremskrittspartiet lese brevet fra statsråden datert 19. mai i år, der hun selv klargjør dette.

Men selv om det finnes et slikt handlingsrom også i dag, mener vi likevel det er behov for endringer i dagens lov, endringer slik at departementet igjen skal kunne gi UDI generelle instruksjoner om lovtolkning og skjønnsutøvelse av saker som er til behandling. En slik endring vil ivareta behovet for en bedre politisk styring, og det er ønskelig sett fra vår side.

Da Arbeiderpartiet gikk inn for å flytte styringen av enkeltsaker fra departementet til UNE i 2001, var dette bl.a. begrunnet i det store presset stortingspolitikere og fagstatsråden opplevde fra enkeltpersoner og grupper på asylområdet.

Men selv om stortingspolitikere og statsråden i de tre årene ikke har kunnet gripe inn i enkeltsaker, har nok presset stort sett vært til stede hele tiden. Mange enkeltsaker har likevel tilflytt oss. Det samme gjelder for grupper av mennesker som har søkt om asyl her i landet. Med et så åpent storting som det er her i landet, er det vanskelig å komme bort fra dette. Det kan ha sine fordeler og sine ulemper. For mange asylsøkere er det uvanlig å ha en så åpen vei til sentrale politikere, og det kan fort skapes et inntrykk og en forventning som ikke kan innfris. Det er uheldig.

Arbeiderpartiet mener det er viktig at saksbehandlingen knyttet til enkeltsaker fortsatt skal holdes utenfor departementet og Stortinget, og går inn for det. Men samtidig er vi enig i at det er viktig at det politiske ansvaret tydeliggjøres, og at det er samsvar mellom politiske mål og praktiseringen av utlendingsloven. Med dagens praksis, hvor styringen foregår gjennom lover og forskrifter, er dette en tidkrevende prosess. På innvandrerfeltet vet vi alle at det kan skje ting fort. Da er en tidkrevende prosess med lov- og forskriftsendringer en for lang vei fram for å få til endringer. Det er ikke akseptabelt i enkelte tilfeller. Derfor er det behov for å foreta noen endringer.

Arbeiderpartiet går derfor inn for den foreslåtte endringen, slik at UDI i visse tilfeller kan instrueres av statsråden. Men det er grunn til å merke seg at det ikke betyr at enkeltvedtak som er fattet av UDI, skal kunne oppheves eller settes til side, med mindre de viser seg å være ugyldige. Men en slik ny vurdering vil være retningsgivende for framtidige vedtak. Det er en viktig presisering.

SV og Senterpartiet skriver i sine merknader at det kun er de positive vedtakene som skal vurderes, med andre ord: Det skal legges opp til en strammere innvandringspolitikk. Det er ikke riktig. Den instruksjonsmyndigheten statsråden nå får, vil være generell og gå på både positive og negative vedtak.

Arbeiderpartiet går også inn for at det skal opprettes en stornemnd. En slik nemnd skal vurdere prinsipielle saker, vedtak fra UDI og saker der det er tendenser til ulik praksis i UNE og UDI.

Det eksisterer i dag ingen slik ordening som sikrer lik praksis i UDI og UNE. Det kan føre til ulik behandling, inkonsekvente avgjørelser og gale avgjørelser, som ikke minst rammer asylsøkerne. Stornemndas funksjon vil

være å skulle sikre lik behandling gjennom at vedtak i stornemnda skal være presedensskapende.

Arbeiderpartiet er enig i at det ville være ufornuftig å be om full nemndbehandling av saker som åpenbart ikke har noe element av tvil i seg. Men vi mener likevel at flere saker enn i dag bør behandles i full nemnd. Og det bør være en forutsetning at klageren skal møte i nemnda, dersom det er tvil om utfallet.

For øvrig mener vi at stortingsmeldingen kun tar opp noen av evalueringsrapportens forslag til forbedringer av UNE, og flertallet, Arbeiderpartiet, SV, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, forventer at Regjeringen kommer tilbake med en oppfølging av de øvrige deler av evalueringen på en egnet måte.

Arbeiderpartiet går også inn for at det opprettes en felles enhet for landkunnskap. Vi mener at rettssikkerheten fortsatt vil kunne ivaretas, ved at alle instanser som fatter vedtak, fortsatt vil etterprøve faktagrunnlaget. Disse har en utredningsplikt som innebærer at dersom de mener at det foreligger mangelfull eller feilaktig landinformasjon, kan de returnere en sak og be om utfyllende opplysninger.

Så vil jeg gi en stemmeforklaring.

I innstillingens forslag til vedtak II ber Stortinget Regjeringen omorganisere 48-timersprosedyren slik at Utlendingsnemnda behandler klagen til en antatt grunnløs asylsøker før asylsøkeren sendes ut. Jeg vil anbefale Arbeiderpartiets medlemmer å stemme mot II.

Begrunnelsen for det er at Arbeiderpartiet har vært for å innføre 48-timersprosedyren, og mener at den har fungert bra. Det kan være grunner for at søkeren bør bli i landet til klagebehandlingen er ferdig. Men etter flere runder om hvor lang tid dette vil ta, at det vil medføre at man må sette inn ekstra ressurser, og at man vil få en forskjellsbehandling mellom de saker som behandles etter 48-timersprosedyren, og andre saker som er åpenbart grunnløse, mener vi at vi ikke kan stemme for en slik endring nå. Vi viser også til brevet fra statsråden datert 3. juni 2004.

Det foregår også en harmoniseringsdebatt innenfor EU om nettopp dette spørsmålet om de antatt grunnløse asylsøkerne, der forskjellige prosedyrealternativer blir drøftet, og der det skal være en klagemulighet. Det er grunn til å avvente også dette resultatet. Det er også grunn til å avvente Regjeringens evaluering av saken, i og med at 48-timersregelen kun har fått virke siden nyttår.

Kari Lise Holmberg (H) [13:55:37]: Da Utlendingsnemnda ble etablert den 1. januar 2001, var det bl.a. et resultat av et sterkt press på politikere og ansvarlig statsråd for stadig å gripe inn i enkeltsaker på utlendingsfeltet. Klagebehandlingen av enkeltsaker ble derfor flyttet fra departementet til UNE. Det hører med til historien at Høyre den gang var imot opprettelsen av UNE, fordi Utlendingsnemnda i den formen som forelå, ville fjerne det politiske ansvaret bak behandlingen av utlendingssaker.

Vel tre år etterpå konstaterer vi at ordningen har sine svake sider, noe Regjeringen nå ønsker å rette opp ved å

(Holmberg)

foreslå endringer i utlendingsloven. Det er med tilfredshet jeg registrerer at Regjeringen får bred støtte for sine forslag om å endre styringsforholdene på utlendingsfeltet.

Alle mener det er viktig at saksbehandlingen knyttet til enkeltsaker fortsatt holdes utenfor departementet. Men samtidig er vi enige om viktigheten av at det politiske ansvar tydeliggjøres, og at det er samsvar mellom politiske mål og praktiseringen av utlendingsloven.

Regjeringen får støtte for hovedregelen om at statsråden og departementet skal ha generell instruksjons- og kontrollmyndighet, men ikke instruksjonsmyndighet i enkeltsaker.

Regjeringen ønsker en mulighet til å øke kontrollen med vedtak og praksis i UDI. I dag er det slik at når UDI har gjort et negativt vedtak, skal søkerens rettsikkerhet ivaretas ved at søkeren som part kan bringe et avslag i UDI inn for klagebehandling i UNE. Når UDI imidlertid har fattet et positivt vedtak, er det ingen som har rett eller anledning til å få en ny vurdering av vedtaket. Dette innebærer at det ikke er noen kontroll med positive vedtak i UDI, verken når det gjelder skjønnsmessige spørsmål, når det gjelder rettsbruken, eller når det gjelder vurderingen av fakta. Dette ønsker vi å gjøre noe med. Men SV og Senterpartiet vil ikke.

Jeg finner kritikken fra SV og Senterpartiet underlig. På meg virker det som om disse to partiene tar Regjeringens forslag i verste mening og ser helt bort fra at departementet ønsker å følge med på UDIs praksis helt generelt.

Opposisjonen, fra den ene siden til den andre siden, har samlet sett flere kritiske merknader i denne innstillingen. Jeg finner det merkelig, ikke minst fordi vår regjering faktisk har grepet fatt i og iverksatt forbedringstiltak på en rekke områder innen utlendingsfeltet. Samlet sett er det tiltak som gir oss langt bedre styring med feltet enn det vi tidligere har hatt.

Dette får meg til å gå direkte over til hurtigbehandling av asylsaker, som jeg holdt på å si at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet er imot. Nå har Signe Øye utredet godt for at Arbeiderpartiet i så måte har kommet på andre og bedre tanker. Men SV og Senterpartiet er fortsatt imot. Resten av partiene støtter praksisen der antatt grunnløse søknader skal behandles innen 48 timer, og der søkeren ved avslag straks skal forlate landet. En eventuell anke må fremmes fra utlandet. Flere viktige argumenter taler for denne praksisen. Raskere saksbehandling og mindre tilstrømming er to elementer. Dessuten er det viktig at asylinstituttet ikke uthules. Ved enhver tvil blir søknaden tatt ut av ordningen og lagt til ordinær behandling. Man sikrer rettsikkerheten, selv om man iverksetter nye prosedyrer.

På den ene siden vil opposisjonen ha raskere saksbehandling og bedre tiltak, på den andre siden vil de ikke være med når tiltakene kommer. Det kan være fristende å spørre i hvert fall SV og Senterpartiet om de har tenkt på at ved å endre 48-timersprosedyren vil den prioriterte saksbehandlingen endres drastisk i forhold til dagens situasjon. Og vil ikke da situasjonen bli verre?

Det er et bredt flertall som støtter forslaget om at Kongen i statsråd er klageinstans i saker som gjelder sikkerhetspolitiske eller utenrikspolitiske hensyn.

Nå ser jeg at tiden er ute, president. Da får jeg bare avslutte med å si noen ord om UNHCR og kritikken der. I Norge legger vi stor vekt på det som kommer fra UNHCR, men vi må også få lov til å gjøre våre egne vurderinger som er relevante i forhold til landet vårt.

Per Sandberg (FrP) [14:00:23]: Tidligere var Justisdepartementet klageinstans for asylsaker og andre utlendingsaker, som arbeidstillatelse m.m. På grunn av høyt politisk press og en dramatisk økende mengde asylsaker ble Utlendingsnemnda opprettet i 2001. Fremskrittspartiet og Høyre var de eneste som stemte imot. Begge disse partiene hadde det samme grunnlaget, at dette ville fjerne all makt og myndighet hos den ansvarlige statsråd. Det har vært et viktig prinsipp at den ansvarlige statsråd også måtte kunne stilles til ansvar for de vedtak som ble truffet i UDI og UNE.

Ved opprettelsen av UNE ble politiske myndigheter avskåret fra alle muligheter til å gripe inn, så fremt ikke rikets sikkerhet stod på spill eller enkeltsaker berørte utenrikspolitiske hensyn. Dette har vært en håpløs situasjon. Til tross for at det har foreligget gode grunner til å sette den ansvarlige statsråd til veggs for hvordan enkeltsaker har blitt avgjort, har statsråden alltid kunnet skjule seg bak at man uansett ikke har kunnet gjøre noe i enkeltsaker.

Til forslagene: Regjeringens forslag om at departementet skal kunne be om at et positivt vedtak i UDI behandles av UNE, støttes av Fremskrittspartiet. Vi mener i tillegg at UNE også skal kunne overprøve UDIs skjønnsbruk. Forslaget som Regjeringen presenterer, er relativt udramatisk. At departementet skal ha anledning til å klage et positivt vedtak i UDI inn for UNE, er et svakt grep for å få politisk ansvar i utlendingsaker. Dessuten er det et vesentlig poeng at det ikke legges opp til at UNE skal kunne overprøve UDIs skjønnsbruk. I ordinær klagesaksgang, der parten i saken klager UDIs vedtak inn for UNE, er skjønnsvurderingen sentral. Derfor blir det kunstig og ikke minst snillistisk at UNE ikke skal kunne overprøve et vedtak i UDI, basert på annerledes skjønn. Her vil jeg presisere at Fremskrittspartiet ønsker å erstatte dagens UNE med en politisk oppnevnt nemnd, og at denne vurderingen er av subsidiær karakter.

Regjeringens forslag om at departementet skal kunne anke positive vedtak i UNE inn for retten, støttes også av Fremskrittspartiet. At departementet gis anledning til å la retten vurdere et positivt vedtak i UNE, er positivt, men det illustrerer hvor langvarig og omfattende dagens praksis er i utlendingsaker. Fordi UNEs vedtak ikke er endelig, og fordi politiske myndigheter ikke har et konkret ansvar, må saksgangen utvides med bøtende tiltak. Det er kritikkverdigg. Jeg viser derfor til Fremskrittspartiets forslag om en politisk sammensatt utlendingsnemnd som skal kunne treffe endelige vedtak. Da vil den nye prosessutvidelsen være unødvendig, samtidig som vi vil lette

te rettssystemet for stadige ankesaker fra parter i utlendingssaker.

Kongen i statsråd som klageinstans: Regjeringens forslag om å gjøre Kongen i statsråd til klageorgan for utlendingssaker som berører rikets sikkerhet, eller som har utenrikspolitiske følger, støttes også av Fremskrittspartiet. Det er svært få enkeltsaker som berører rikets sikkerhet, eller som har utenrikspolitiske følger. Det betyr at Kongen i statsråd ikke vil bli belemret med et stort antall klagesaker slik at det går ut over det ordinære arbeid som tilligger embetet. Dessuten er det jo det å bemerke at saker som gjelder nettopp de nevnte hensyn, er av en slik karakter at det er naturlig at en politisk myndighet på dette planet behandler klagene. Her vil jeg også få lov til å vise til Fremskrittspartiets forslag i Dokument nr. 8-47 og til Innst. O. nr. 89, som behandles i Odelstinget senere i dag. Der har Fremskrittspartiet gått mye lenger enn det som ligger i Regjeringens forslag. Det er fordi vi rett og slett ønsker at den type saker skal gå direkte til departementet og statsråden.

Regjeringens forslag om at Koordineringsutvalget skal erstattes av en stornemnd, støttes under tvil av Fremskrittspartiet. Vi mener at sammensetningen burde endres, slik at legfolk byttes ut med politiske representanter, all den tid nemnda skal komme med presedensvirkende avgjørelser for hvordan landet skal innrette behandlingen av utlendingssaker. Vi har derfor fremmet et forslag om at stornemnda skal settes sammen av tre nemndledere, inkludert direktøren i UNE, en representant fra Regjeringen samt en representant fra hvert av de tre største partiene på Stortinget.

UNE er delt inn slik at klagesaker som helt åpenbart er grunnløse, behandles av sekretariatet. Saker med litt mer tvil behandles av nemndleder, mens saker som er av dypere prinsipiell karakter, og som innebærer tvil, behandles av en full nemnd. En full nemnd består av en nemndleder som leder forhandlingene, og utvalgte legfolk.

90 pst. av alle klagene som UNE mottar, blir behandlet av sekretariatet. Det sier noe om behovet for en utvidelse av saksprosessen. En stornemnd må derfor kunne anses for å være unødvendig av hensyn til ankesakens karakter. Men Fremskrittspartiet mener likevel at det er behov for å sørge for at alle nemndas avgjørelser er konsistente i forhold til hverandre. Det er i et rettssikkerhetsperspektiv uaktuelt at like saker gis ulik behandling. Det var bl.a. dette Koordineringsutvalget skulle ta seg av. Etersom den nye stornemnda skal erstatte Koordineringsutvalget, samt at avgjørelsene skal være presedensvirkende, er det grunnlag for å hevde at dette bare er en bedre innordning av eksisterende løsninger. At departementet skal gis rett til å be om at saker blir behandlet i stornemnda, er et moment som taler for endringer, all den tid dette gir mer politisk myndighet i saksgangen.

Forslaget om en ny stornemnd er likevel ikke annet enn et bøtende tiltak for at dagens organisering av klagesaksbehandling av utlendingssaker er mangelfull med tanke på politisk styring. Jeg viser her igjen til Fremskrittspartiets alternative forslag om å erstatte UNE med

en nemnd bestående av representanter for de politiske partiene.

Fremskrittspartiet mener videre at det kunne ha vært gjort mer i organiseringen av en stornemnd for å understreke det politiske ansvaret for utlendingssaker. Fremskrittspartiet mener at legfolk i stornemnda bør erstattes, som jeg tidligere har sagt. Det ville ha gitt et mer tydelig signal om at det er de politiske myndighetene som skal avgjøre hvordan utlendingssakene skal behandles. Jeg vil igjen gjøre oppmerksom på at når vi nå støtter en stornemnd, er det subsidiært, til erstatning for den politiske nemnda som Fremskrittspartiet ønsker i stedet for UNE. Jeg kan allerede nå signalisere at Fremskrittspartiet ved neste korsvei eventuelt vil måtte komme tilbake med et eget Dokument nr. 8-forslag om nedleggelse av UNE.

Etablering av felles landkunnskapsenhet: Fremskrittspartiet støtter det under noe tvil når Regjeringen foreslår å opprette en felles landkunnskapsavdeling for UDI og UNE, men vil bemerke at et vedtak i utlendingssaker ikke absolutt må begrunnes innenfor avdelingens anbefalinger. I bestrebelsen etter å få til en så kort saksbehandlingstid som mulig samt at vedtak treffes på en god måte, er det positivt at det opprettes en egen landkunnskapsavdeling. Dessuten har det kommet kritikk mot UNE for at parter med hjemmel i forvaltningsloven ikke har fått innsyn i viktige dokumenter i sin egen sak. En utfordring er imidlertid at en slik enhet skal fungere som et uavhengig faglig organ, uten at departementet skal ha anledning til å instruere om tolkning eller prioritering av saker. Det kan føre til problemer med tvangsutsendelser til land der det er politisk enighet om at det er trygt å sende avviste asylsøkere, mens denne enheten kan si noe annet. Fremskrittspartiet presiserer at vedtak i UDI eller UNE ikke eksplisitt må begrunnes innenfor landkunnskapsavdelingens anbefalinger. Eksempelet som er høyst relevant, er at Norge i dag ikke tvangsutsender avviste irakiske asylsøkere til Irak, mens Danmark anser det som trygt.

Til slutt vil jeg fremme Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp det forslaget han refererte til.

Heikki Holmås (SV) [14:09:07]: Jeg opplever St.meld. nr. 21 først og fremst som et tiltak i rekken av innstramminger i den norske flyktningspolitikken, der statsråden ønsker mer makt på flere områder. Hun ønsker makt i enkeltsaker for å få muligheten til å dra positive vedtak inn for Utlendingsnemnda. Hun ønsker muligheten til å foreta lovtolkning raskere uten å gjennomføre høring. Jeg vil gjerne påpeke at jeg la merke til at Kari Lise Holmberg mente at vi leste denne stortingsmeldingen på en litt skjev måte. Men det er jo umulig å la være å legge merke til slagsiden i stortingsmeldingen, når f.eks. statsråden sier at problemet med styring gjennom lov og forskrift.

«blir forsterka ved at raske endringar i omgivnadene ofte fører til at styresmaktene finn grunn til å leggje om praksis. Dette kan til dømes vere tilfellet dersom

eit naboland brått legg om asylpraksisen i ei meir restriktiv retning. Det kan då vere *politisk* ønskjeleg å gjennomføre ei tilsvarande omlegging også i Noreg, for erfaringar viser at straumen av asylsøklarar finn vegen dit sjansen til å få opphald er størst».

Jeg synes det er interessant at man legger til grunn at de innvandringspolitiske hensynene i disse tilfellene skal veie tyngre enn de selvstendige flyktningpolitiske hensynene, som i utgangspunktet har dannet grunnlag for hvordan vi har utformet lov og regelverk i Norge. Med andre ord: Dette er en innstramming også på det punktet.

Innstramningen her ligger i at statsråden og Regjeringen helt klart gjennom stortingsmeldingen sier at det er de positive vedtakene i Utlendingsdirektoratet man ønsker å overvåke, ikke de negative. Det er ikke de negative vedtakene som trekkes fram, og som man synes man føler behov for å overvåke for å finne ut om man skal sende en ny lovtolkning til utlendingsmyndighetene for å gi en lovinstruksjon om å dreie i mer positiv retning. Jeg er også veldig spent på å se hvordan definisjonen på «ugyldig» kommer til å bli i lovforslaget, når det gjelder det som går på Utlendingsnemndas muligheter til å avvise ugyldige enkeltsaker som kommer av positive vedtak i UDI som ankes inn for Utlendingsnemnda.

Det andre spørsmålet, som er det sentrale i meldingen, er spørsmålet om det er behov for mer styring. Der er det også slik at et samlet storting i den henseende sier ja, det er det. Det er ikke tilfredsstillende i den politiske debatten – som ofte blusser opp i kjølvannet av enkeltsaker, og som ofte har prinsipielle overtoner – at vi både på Stortinget og fra statsrådens side sier at vi ikke har noe med dette å gjøre, dette ligger til utlendingsmyndighetene å forvalte. Statsråden har jo absolutt bidratt til at det er dette synet som er rådende og gjeldende oppfatning blant folk flest. Men poenget er at et slikt syn på dagens virkelighet ikke er riktig. Virkeligheten er at statsråden har muligheten til å gripe inn med forskrifter i større grad enn det hun har gjort, som hun selv bekrefter i brev til Stortinget om saken.

Det er stort rom for å lage forskrifter. Da jeg gikk nøyere inn i evalueringsrapporten som er utarbeidet av Knoff på Utlendingsnemndas virkeområde, kom det klart fram at utlendingsmyndighetene – og spesielt Utlendingsnemnda – har bedt om klarere forskrifter på en rekke punkter, uten at det har ført til at statsråden har kommet med disse forskriftene. Det gjelder sentrale punkter som sterkere menneskelige hensyn, innvandringspolitiske hensyn og begrepet «tilknytning til riket», som er spesielt sentralt når det gjelder utvisningssaker. Alt dette er vesentlig for utlendingsmyndighetenes forvaltning av utlendingsloven, og det forundrer meg at statsråden mener det er behov for en endring i lovverket, når hun selv ikke har gjennomført en sterkere styring gjennom forskrifter. Jeg mistenker statsråden for i denne saken å ønske å ha en sterkere styring på et lavere nivå i mer begrensede saker, uten å være nødt til å sørge for at de samme prinsippene som skal legges til grunn i de mindre sakene, skal gjelde på hele feltet. Hvis man hadde ønsket å gjennomføre prinsipielle endringer på hele feltet, hadde det nem-

lig ikke vært noe i veien for å gjennomføre dette gjennom forskrifter.

Jeg vil inn på et annet punkt her som mindretallet trekker fram, nemlig spørsmålet om nemndbehandling. Det har nemlig vært en avtagende grad av nemndbehandling, og Knoffs rapport sier at man i virkeligheten ønsker å avskaffe muligheten for sekretariatet til å fatte vedtak i enkeltsaker. Et mindretall på Stortinget støtter evalueringsrapporten i det. Vi synes det er merkelig at man ikke har gått sterkere inn på akkurat dette punktet fra statsrådens og Regjeringens side.

I den anledning understreker også UNE at begrepet «vesentlig tvil», som jo er det som er styrende for i hvilken grad man kan trekke saker inn for full nemnd, er et punkt i lovverket som ikke er utdypet gjennom forskrift, noe statsråden hadde hatt muligheten til å gjøre. Et mindretall på Stortinget har ved flere anledninger sagt at vi ønsker at flere saker skal behandles i full nemnd.

Det jeg synes er særlig graverende i denne saken, er at på det punktet der det faktisk er full enighet i Stortinget, nemlig i spørsmålet om partsinnsyn, virker det på meg som om det har skjedd for lite fra Regjeringens side. Jeg vil gi statsråden anledning til å kommentere det senere. Det er på dette punktet, dvs. hvilke tiltak som kunne vært gjort for å sørge for at man i større grad kunne fått partsinnsyn for den enkelte klager, Knoff-rapporten er klarest i sine anbefalinger og konkrete vurderinger. Igjen er dette i liten grad kommentert, både fra departementets side og fra stortingsflertallets side.

Jeg vil bruke litt tid på 48-timerspraksisen. 48-timersprosedyren, som ble innført fra nyttår, har jo ført til at vi har fått en raskere behandling, og den har etter Stortingets oppfatning vært et av bidragene til at det har vært en nedgang i antallet antatt grunnløse asylsøkere. Det er riktignok en nedgang i asylsøkere over hele Europa, men jeg tror at dette har vært et riktig grep. Vi avventer den evalueringsrapporten som skal komme på prosedyren i løpet av året.

Vi ønsker imidlertid å komme med noen viktige innvendinger, for det at vi har fått en så rask behandling av søknader, gir utvilsomt noen viktige utfordringer for rettssikkerheten i den enkelte sak. Dette er også kommentert av flere forskjellige humanitære organisasjoner.

På to viktige punkt har Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV stått sammen om forslag som er blitt applaudert av omtalte organisasjoner. Men jeg legger nå merke til at Arbeiderpartiet, både gjennom brev fra statsråden og åpenbart på andre måter, har blitt dupert til å gå vekk fra det siste forslaget. Det gjelder forslaget om å gi klageadgang for de asylsøkere som er inne på 48-timersløpet, mens vedkommende oppholder seg i landet. Fordi advokat er til stede bare den andre dagen under denne prosedyren, gis det etter min oppfatning liten mulighet til å komme med korrigerende opplysninger som ville gjort det mulig å komme ut av 48-timersløpet. Meg bekjent er det vel bare en eller to saker som har blitt tatt ut av 48-timersløpet i løpet av denne perioden, noe som i seg selv burde være grunn nok til å prøve dette en annen gang innenfor det systemet vi har i dag, mens vedkommende

oppholder seg i landet. Jeg kan heller ikke se, slik det jevnt over har vært i den siste tiden, med en nedgang i arbeidet på UNEs kontorer, noen grunn til at det skulle være vanskelig å stå klar til å gjennomføre en klagebehandling den siste dagen og utvide 48-timersregelen til å vare et døgn til når man får beskjed om at det kommer et menneske inn på 48-timersprosedyre. Dette ville etter SVs og Senterpartiets oppfatning styrke rettssikkerheten og gjøre oss sikrere på at folk får en skikkelig behandling i 48-timersprosedyren.

Anita Apeltun Sæle (KrF) [14:19:42]: Kristeleg Folkeparti var med på å oppretta Utlendingsnemnda. Vi hadde tru på at nemnda, som skulle ha domstolsliknande karakter, skulle auka rettstryggleiken for asylsøklarane. Det vart særleg grunngeve med at asylsøklarane skulle få møta for nemnda og leggja fram si sak. Det står ved lag at ein skal kunna det. Vi har ikkje endra dei føresetnadene.

Så la vi til grunn at humanitære organisasjonar med landkunnskap skulle vera sterkt til stades i nemnda. Det er dei framleis. Det var også viktig å få klagebehandlinga ut av departementet, og alle parti som har hatt ein statsråd med ansvar på dette området, skjønner kvifor. Så vart statsråden etter måten vengeklipt i enkeltsaker der det ikkje dreia seg om rikets sikkerheit.

Eg er tilfreds med at statsråd og regjering no får moglegheit til ein smule styring, slik at praksis i utlendingssaker skal vera i samsvar med politiske mål og prioriteringar. Det er det viktigaste i denne saka, slik eg ser det. Kristeleg Folkeparti er ikkje klar for å føra enkeltsakene tilbake til Regjeringa, berre for å ha understreka det.

Så er det vorte problematisert at dette berre skal gjelda positive vedtak frå UDI, og at det derfor berre er ei innstramming. Det er ikkje riktig. Og det er heller ikkje poenget. Statsråden får ei generell instruksjons- og kontrollmyndigheit i denne saka. Men negative vedtak i UDI kan verta overprøvde ved anke, både til UNE og til domstolane. Det vil jo ikkje positive vedtak verta.

Kristeleg Folkeparti vil understreka at vi ikkje er ueinige i at politisk styring gjennom forskrifter er ei moglegheit som kan utnyttast betre. Likevel er det bruk for eit litt meir lettbeint system, nemleg instruksjonsmyndigheita, som no vert tilgjengeleg for statsråden.

Kristeleg Folkeparti er oppteke av at ein gjennom ei hurtig behandling av grunnlause asylsøknader skal få meir ressursar til dei som bør få ei breiare behandling, eller som kanskje bør få vera her.

Kristeleg Folkeparti synest det er positivt at 48-timersregelen har ført til nedgang i talet på søknader som ein reknar med er grunnlause. Men ved den aller minste tvil, og det vil eg understreka, skal søknaden takast ut frå dette systemet og behandlast individuelt eller likt med søknader frå andre asylsøklarar. Dersom det er tvil om at dette er ein grunnlaus søknad, skal han heller ikkje behandlast som ein grunnlaus søknad.

Vi registrerer at mange klagar på at klagebehandlinga ikkje vert reell når ho etter 48-timersregelen må skje frå heimlandet. Men eg ser det slik at det er stor fare for at

48-timersregelen vert til 48-dagarsregelen dersom vi skal akseptera klage frå norsk jord. Vi føreset dermed at grunnlause asylsøklarar har ein grunnlaus søknad, men at klagan sjølv sagt skal verta seriøst behandla når han kjem.

Føresetnadene for UNE var at ein skulle styrkja rettstryggleiken. Kristeleg Folkeparti vil derfor understreka at berre heilt grunnlause klagar skal kunna avvisast av sekretariatet åleine.

Elles vil eg presisera at UNE får medhald også ved domstolane i 90 pst. av sakene. Det er eit ganske høgt tal. Men 10 pst. går altså asylsøkjaren sin veg. Det er jo grunn til å merka seg at etter så mange avslag fungerer likevel rettssystemet og endrar nokre avslag, sjølv om dei har gått igjennom alle instansar med klagar og fyrst får medhald heilt på slutten.

Kristeleg Folkeparti gjev også si tilslutning til ei stornemnd, og at nemnda skal erstatta det eksisterande koordineringsutvalet. Det er forskjellige meiningar om kven som bør sitja i stornemnda. Regjeringa har ei brei tilnærming. Fleirtalet i komiteen meiner at dei humanitære organisasjonane skal ha to medlemmer. Eg har nok ein viss sans for det, eg skal innrømme det, men vil òg understreka at dei humanitære organisasjonane uansett vil vera representerte. Kristeleg Folkeparti ser det slik at Regjeringa har ei tilnærming som tek omsyn til fleire instansar. Vi har derfor funne at vi kan gå med på det.

Det som er svært viktig med dei humanitære organisasjonane, er at dei representerer ein kunnskap om forholda i landet som asylsøkjaren kjem frå. Dei har ein landkunnskap. Faktagrunnlaget er ofte grunnleggjande for om asylsøklarane vert trudde. Alle instansar har då også ei sjølvstendig plikt til å etterprøva faktagrunnlaget. Sjølv om vi no får ei felles avdeling for landkunnskap i UDI og UNE, er det altså fleire instansar som skal ha faktakunnskap om landet i desse sakene.

Så vil eg understreka at anbefalingar frå UNHCR vert tillagde svært stor vekt i Noreg – det skulle elles berre mangla. Kristeleg Folkeparti vil påpeika at ingen i dag vert tvangsreturnert til Irak. Vi har også merka oss UDI sine utsegner om dei med MUF-status, men meiner vel – og det meiner vel for så vidt heile komiteen – at dette er enkeltsaker, og at dei må behandlast andre stader enn i denne sal. Eg vil berre understreka at vi har merka oss kva som er sagt om dei, men dette er ikkje staden for å behandla det.

Statsråd Erna Solberg [14:26:20]: Bakgrunnen for den stortingsmeldingen vi har til behandling nå, er først og fremst min opplevelse av hvordan utlendingsfeltet fungerer, og at det var et behov for å korrigere kursen for den reformen som ble gjennomført av styringsområdene og styringen innenfor utlendingsfeltet.

Jeg synes det er litt paradoksalt å oppleve at de som er minst villige av de politiske partier til å gi effektive styringsinstrumenter, også hvis jeg samler bunkene av skriftlige spørsmål om enkeltsaker som gjøres om til prinsipper, nok representerer dem som har stått for de største bunkene i en slik sammenheng, og som gjerne i medieoppslag ønsker å ansvarliggjøre statsråden for sa-

ker som man mener har store prinsipielle sider, men hvor det i en rekke av dem ville vært helt umulig å tenke seg at man kunne forskriftsregulert og fått andre resultater.

Det er ikke fordi jeg synes det er ubehagelig å stå til ansvar for saker eller annet i den sammenhengen, som er viktig, men det er faktisk slik at på utlendingsfeltet har vi den minste politiske styringen av noen uavhengige klageorganer og annet som eksisterer innenfor norsk offentlig forvaltning. Det pares altså med det lovverket som har størst skjønnsrom. Jeg må si at styringsmessig henger ikke de to tingene sammen. Når man på toppen av det hele gjør dette til et meget stort politisk diskusjonstema i dette landet, blir det en ganske vanskelig situasjon. Jeg tror også at velgerne har store problemer med å skjønne at man på den ene siden har påtatt seg rollen å være i opposisjon til alt som skjer, og på den andre siden på en måte har flyttet mesteparten av ansvaret vekk fra å kunne finne løsninger.

Jeg er enig i at det er større rom for å skrive forskrifter enn det vi har brukt, men ikke i forhold til en rekke saker hvor forskrifter aldri ville være et mulig virkemiddel. Forskrifter kan man bruke når man skal klargjøre prinsipper og områder. Jeg tenker ikke da først og fremst på asylområdet, som jo utledes av våre internasjonale konvensjoner og forpliktelser, men f.eks. på den store mengden oppholdssaker vi har i utlendingsforvaltningen, der det av og til kan være at regelverket ikke må tolkes så firkantet, og at det må kunne gjøres en rask endring, fordi man ser at regelverket blir for firkantet. Da er det ikke bare forskriftsregulert, men det er ganske mange småting, f.eks. knyttet til arbeidstillatelse, skoleopphold og den typen spørsmål, hvor det også blir oppfattet som urimelig at vi ikke kan gjøre noe med det uten å ha en prosess som krever en forskrift som skal på høring.

Men så er det noen viktige, store prinsipper som, selv om vi får denne adgangen, selvfølgelig bør forskriftsreguleres. Ett av dem er spørsmålene knyttet til begrepet «sterke menneskelige hensyn». Men spørsmålet om dette med sterke menneskelige hensyn har jeg svart på flere ganger fra denne talerstolen i løpet av denne perioden. Vi gav i mandat til Utlendingslovutvalget å gå igjennom spørsmålene knyttet til begrepet «sterke menneskelige hensyn». Vi venter på uredningen fra Utlendingslovutvalget, som dessverre er forsinket, for å ha et grunnlag for også å kunne se om det juridisk sett, i lovtekst, skal gjøres noe med det, eller om det forskriftsmessig må reguleres på en annen måte. Det er vi altså klar over. Men det er også lange prosesser nettopp for å definere en del av disse tunge, vanskelige begrepene. Men det vil vi komme tilbake til.

Jeg har lyst til å understreke at jeg er glad for at vi i hovedtrekk får gjennomslag for dette. Jeg tror ikke meldingen primært speiler de standpunktene Høyre hadde ved forrige behandling, men den er et forsøk på å justere kursen noe, slik at vi får et bedre grep.

Komiteen tar opp spørsmålet om å legge UNHCRs anbefalinger til grunn. Til det vil jeg si at vi legger stor vekt på UNCHRs vurderinger i mange saker, særlig i saker knyttet til beskyttelsesbehovet. Men jeg må presisere

at UNHCR kommer med mange rapporter og spørsmål som ikke dreier seg om beskyttelsesbehov. Det dreier seg stort sett om to forskjellige ting. Det ene er beskyttelsesbehov, og det andre er kapasitetshensyn. Her har vi en annen politisk holdning enn UNHCR til spørsmålet om vi skal vente til alle flyktingene i nærområdet først har kommet seg hjem, og så skal vi komme med dem som har kommet enda lenger vekk. Hvorfor har vi en annen holdning til den kapasitetsbiten? Jo, fordi det er da vi får den lange ventetiden, som vi oppfatter som et problem, fordi søkerne delvis er integrert i det norske samfunnet før de skal returneres. Og det er da vi oppdager en sekundærbevegelse i verden, nemlig at når nærområdene tømmes, flytter en del av dem, fordi de ikke vil hjem, og søker asyl i de andre landene. Derfor har vi hele tiden ikke vært enig med Høykommissæren i at vi kan vente til man har ryddet opp i nærmiljøet, og så komme med våre, for dette er en menneskelig tragedie, ikke minst for de barna som da kanskje opplever å ha bodd to–tre år et sted, for så å bli returnert. Derfor kan vi ikke alltid legge vekt på det UNHCR sier, for det er ikke alltid bare et spørsmål om beskyttelse. Det er ofte også et spørsmål om hvordan man skal organisere tilbakereisen, og der tror jeg mye av den norske debatten viser at vi må gjøre noe annet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [14:32:13]: Arbeiderpartiet er enig i at statsråden har behov for å ha kontroll over både positive og negative vedtak gjort av UDI, såfremt vurderingene ikke vil få tilbakevirkende kraft, for gyldige vedtak må kun være retningsgivende for framtidig praksis. Men SV og Senterpartiet hevder jo i innstillingen, og også her i debatten i dag, at den fullmakten som nå gis til statsråden, kun innebærer en vurdering av positive vedtak. Dette skal altså være en innstramming.

Mitt spørsmål til kommunalministeren er: Kan kommunalministeren bekrefte at fullmakten gjelder både positive og negative vedtak?

Statsråd Erna Solberg [14:33:14]: I dag er det slik at negative vedtak kan overprøves, og i stor grad blir de da vurdert på nytt gjennom UNE. Da vil en del av UNEs vurderinger i enkeltsaker være presedensvirkende for samme type saker i ettertid. Det finnes ikke noen nr. 2-vurdering av positive vedtak, og derfor har vi ment at det her var usymmetri i forhold til beslutningene. Vi kunne valgt å la departementet gå inn i noen av disse positive sakene, men vi har vært opptatt av at det viktigste med de positive sakene ikke er enkeltavgjørelsen, men om de skaper presedens som f.eks. gir ringvirkninger som vi måtte være uenig i. Og for å opprettholde uavhengigheten i enkeltsaker synes vi det ville være bedre å be UNE gå igjennom sakene og se om det er presedensvirkninger som gjør at vedtakene som er blitt fattet, ikke bør ha gyldighet for andre typer vedtak senere. Derfor kan det se usymmetrisk ut, men det skyldes faktisk at vi nå lager symmetri med en togangsbehandling og vurdering av saker som ikke finnes i dagens lov.

Per Sandberg (FrP) [14:34:34]: Det er to områder jeg gjerne vil utfordre statsråden på. Det første er et enkelt spørsmål. Er de strukturendringer som nå foretas i styringen på utlendingsfeltet, endringer som er basert på at asyltilstrømmingen til Norge vil gå ned, eller bygger vi nå en struktur der vi stabilt skal ha 10 000–15 000 asylsøkere til Norge?

Det andre går på 48-timersprosedyren. Jeg må først få lov til å si at Fremskrittspartiet er veldig fornøyd med at Stortinget nesten gir honnør til noe som Fremskrittspartiet har jobbet for i mange, mange år og har fått gjennomslag for nå. Men mitt spørsmål til statsråden er: Vi vet at fortsatt får mellom 70 og 80 pst. av alle asylsøkere som kommer til Norge, før eller senere avslag. Da er det grunn til å tro at det er flere asylsøkere som er antatt grunnløse. Er det da grunnlag for at vi kanskje kan vurdere en utvidelse av 48-timersprosedyren med sikte på å fange opp også andre grunnløse asylsøkere?

Statsråd Erna Solberg [14:35:57]: De strukturene vi bygger her, og som er juridiske strukturer for behandling av saker, er helt uavhengige av hvilket antall personer som måtte komme. Jeg vil minne om at hoveddelen av vedtak som fattes på utlendingsfeltet, er vedtak som er knyttet til oppholdssaker og ikke til asylsakene. Hvis det totalt sett blir et betydelig lavere antall klagesaker, vil jo det kunne medføre at vi f.eks. må redusere UNEs og UDIs størrelse. Men jeg tror ikke de juridiske strukturene er avhengige av det. For eksempel er kanskje den største strukturendringen internt i UNE spørsmålet om etablering av en stornemnd. Den stornemnden tror jeg vi vil trenge så lenge vi ikke kommer ned til et veldig lite antall nemndledere. I dag har vi 15, så vidt jeg kan huske.

Når det gjelder 48-timersprosedyren, er det vi holder på med, og som vi har bedt UNE utrede, spørsmålet om vi kan ha en preskrivning av alle som kommer, for å se om de er antatt grunnløse eller ikke. Men jeg har også sagt at det gjør vi bare hvis vi er sikre på at vi kan følge rettssikkerhetsspørsmålene godt, og hvis vi kan sørge for at det ikke blir en dyrere prosess fordi vi må behandle en sak to ganger.

Heikki Holmås (SV) [14:37:26]: Jeg har et oppfølgingsspørsmål, siden statsråden ikke benyttet anledningen til å svare på utfordringen min i forhold til 48-timersprosedyren.

Vi mener at hvis man vil, kan man utvide 48-timersprosedyren med 24 timer og lage en 72-timersprosedyre, og i den omgang la UNE gjennomføre en klagebehandling på den andre dagen for å vurdere om vedkommende skal tas ut og sikres opphold i landet mens prosedyren går, eller om vedkommende skal få et endelig avslag. Det er vel ingen, så langt, som har fått et positivt vedtak etter at de er reist ut av landet, og det betyr etter min oppfatning at her bør det være mulig å gjøre en grei jobb den ene dagen ekstra.

Imidlertid bruker statsråden i brevet sitt tid på å si at dette vil få konsekvenser for alle andre åpenbart grunnløse søknader. Det er vi uenig i. Vi lurte på om statsråden

kan gjøre rede for hvorfor det ikke lar seg gjøre å utvide denne prosedyren med én dag?

Statsråd Erna Solberg [14:38:52]: Det er fullt mulig å utvide prosedyren til å ha klagebehandling på ett døgn i ettertid. Men det ville altså innebære at man da hadde prioritert denne klagebehandlingen fremfor klagebehandlingen av sakene til personer som har vært her lenge, og ville sannsynligvis ha forlenget klagebehandlingstiden for alle andre typer saker. Vi hadde måttet konsentrere mer ressurser der, og vi hadde med dagens 48-timersregel gitt en bedre behandling av dem som er i 48-timersprosessen, enn av alle de andre – som helt riktig er en mye større gruppe – og hvor saker, etter asylsøknadsbehandling, som blir karakterisert som grunnløse, ikke får oppsettende virkning. Da hadde vi forskjøvet tiden for alle de andre sakene som måtte ha en skikkelig klagebehandling. Vi hadde brukt mer ressurser på 48-timersprosessen. Og hvis vi ikke skulle sendt ut alle de andre som er grunnløse asylsøkere, så hadde vi altså i realiteten forskjellsbehandlet på en måte som vi synes er urimelig. Vi er helt overbevist om at dette hadde blitt en betydelig dyrere prosess enn det vi har i dag.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [14:40:23]: Eg vil følgja opp litt i høve til omgrepet «menneskelege omsyn», for statsråden nærast raljerte over nokre av dei spørsmåla som ho har fått frå Stortinget for å svara på skriftleg. Til det vil eg seia at det er einskildsakene som gir norsk flyktningpolitikk eit ansikt, og eg trur ho er vel kjend med at svært mange av dei sakene nettopp skaper undring i mange lokalsamfunn, for dei kan ikkje skjønna at det ikkje er teke menneskelege omsyn. Det er vel ikkje slik at statsråden ikkje kan, dersom ho vil, prioritera det å laga ei forskrift i høve til dette med menneskelege omsyn, for det kunne ho ha gjort sjølv om ho har sett ned eit utlendingslovutval, all den tid ho faktisk har planlagt både ei stortingsmelding og ein proposisjon.

Mitt andre spørsmål er i forhold til høyringsrunden i samband med proposisjonen. Er statsråden påverkeleg i forhold til dei innvendingane som ho har fått? Er det noko ho kan varsla at ho kjem til å endra i forhold til meldinga? I så måte ville det ha vore interessant for Stortinget å få vita det.

Statsråd Erna Solberg [14:41:45]: Jeg har ikke raljert over sakene. Men jeg synes det er påfallende at det er representanter fra de samme partiene som ikke vil gi mer politisk styring, som i det daglige driver politikk for å forlange mer politisk styring av dem som da er blitt fratatt muligheten til å gjøre det. Det synes jeg er en betimelig påpekning å gjøre i forhold til hvordan denne debatten utvikler seg.

Når det gjelder spørsmålet om dette med sterke menneskelige hensyn, så er det slik at skal man lage en forskrift som skal stå over lang tid, så er det å definere juridiske begreper en ganske tung og komplisert sak, også forskriftsmessig. Og da er man altså nødt til å bruke en del utredningskapasitet og annet. Og når vi har gitt den

utredningsjobben til Utlendingslovutvalget, så er det også naturlig å vente til de er ferdige med dem.

Når det gjelder spørsmålet om vi vil gjøre endringer i forhold til høringen, vil jeg si at det er vi ikke ferdig med. Men det viktigste vi gjorde, var å bestemme oss for å sende en stortingsmelding til Stortinget for at vi skulle være sikre på at de politikerne som har ansvaret for å lage retningslinjer på utlendingsfeltet, fikk sagt sin mening før vi kom med selve lovproposisjonen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [14:43:29]: Eg skal vera ganske kort.

For det fyrste vil eg følgja opp det siste som vart sagt her. Det er streka under frå SV og Senterpartiet si side at vi ynskjer sterkare politisk styring. Men vi trur, på same måten som i høve til andre direktorat, at det å ha forskrifter er vegen å gå, framfor denne generelle instruksjonen. Vi trur òg at ein god del av desse førespurnadene, som statsråden då ikkje likar, men som fortel om den flyktningpolitikken som ho i dag har ansvaret for, kunne ho ha unngått, fordi det då hadde vore eit ryddigare regelverk å halda seg til.

Så har eg behov for å ta opp to andre tema. Det eine gjeld den gruppa som fekk eit kollektivt vern i form av ein såkalla MUF-status. Der har UDI teke eit initiativ, og statsråden har i svar til komiteen sagt at ho vil vurdere UDI sitt initiativ og UNE sitt syn i høve til kvarandre. Eg deler det som er sagt, f.eks. frå Anita Apelthun Sæle, om at dette er ei sak som i denne omgangen ikkje eignar seg for Stortinget. Men det er slik at det i si tid faktisk var eit initiativ frå ein statsråd og ei regjering som med støtte i Stortinget gav dette vernet for ein periode. Og det er slik at dette er enkeltpersonar som har ein uavklart status, og som førebels ikkje kan returnerast, og der UDI har teke eit initiativ.

Så har det òg av Kari Lise Holmberg nærmast vorte framstilt som om statsråden, for å ha god kontakt med UDI, må ha denne instruksmoglegheita. Det ber eg statsråden tilbakevisa. Eg går ut frå at det er slik at ho, som den øvste ansvarlege på dette feltet, har god kontakt med UDI, uavhengig av den nye myndigheita som ho no får.

Heilt til slutt vil eg nemna eit viktig spørsmål som ikkje har vorte teke opp i meldinga, men som blir teke opp i det høyringsnotatet som no har vore ute. Det er den avgrensinga som vart foreslått i forhold til nemnda sitt tilgjenge til å godkjenna omgjeringssoppmodingar. Der har eg berre ei sterk oppfordring til statsråden om å sjå veldig nøye på dei innvendingane som er komne frå organisasjonane.

Per Sandberg (FrP) [14:46:50]: Jeg registrerte at statsråden fant det som enkelte partier i Stortinget gjorde i denne saken, påfallende. Jeg synes det er påfallende og må få lov til å kommentere at statsråd Solberg er statsråd i en regjering som har norgesrekord i antall asylsøkere til

Norge, en regjering som har tatt over etter to regjeringer som har sørget for at økningen har vært av den karakter som vi ser nå.

Jeg vil også – hvis jeg får lov – presisere at siden statsråden også er leder i Høyre, og sannsynligvis også den største garantisten for en sosialistisk regjering etter 2005, så kan vi kanskje snakke om andre ting som er påfallende.

Men det jeg registrerte i replikkrunder med statsråden tidligere, var at det ikke var noen sammenheng mellom de endringene som jeg forstod ble gjort i forhold til styringsforhold på utlendingsfeltet, og antallet asylsøkere. Da tar jeg det for gitt at det at vi har hatt en enorm tilstrømning av asylsøkere til Norge, ikke på noen måte påvirker de endringene som nå er foreslått av Regjeringen i denne saken.

Da er min utfordring til regjering og statsråd: Hvorfor gjør vi da disse endringene, når statsråden selv påpeker at Høyre var i en helt annen situasjon og av en helt annen oppfatning da de endringene ble gjort i 2001? Selvfølgelig er det slik at de strukturendringene som foretas her, har stor sammenheng med antallet asylsøkere som kommer til Norge. Når det gjelder det med en stornemnd i UNE og den saksbehandlingen som skal pågå der, må jo den struktureres ut fra hvor mange asylsøkere som kommer til Norge.

Jeg skal ikke utfordre statsråden og kommentere dette mer. Jeg registrerer bare hva som blir sagt i denne sammenhengen. Det skal bli gledelig å se i den proposisjonen som skal følge opp denne meldingen, hvilke antydninger, føringer og ønsker som legges fra Regjeringen i denne sammenheng.

Heikki Holmås (SV) [14:49:20]: Jeg må bare få lov til å begynne med å replisere til Fremskrittspartiet: Det er ikke slik at Fremskrittspartiet synes det har vært et behov for å få ned antallet grunnløse asylsøkere. De har syntes det har vært et behov for å få ned antallet asylsøkere. Og dette er to vesentlig forskjellige standpunkter. Jeg står for det første standpunktet.

Jeg har et par ting som jeg fremdeles føler behov for å utfordre ministeren på, for jeg føler at det ikke svares grundig nok på de spørsmålene jeg stiller. Derfor stiller jeg dem en gang til.

Det ene spørsmålet mitt dreier seg om hurtigprosedyre. Er det slik at statsråden mener at det vil bli vesentlig dyrere å behandle de – hvor mye var det? – 84 sakene som har kommet i løpet av første kvartal, dagen etter, istedenfor å behandle dem senere, la oss si to uker senere, fire uker senere, som er den praksis som man ligger på i dag? Er det slik at man mener at det vil bli vesentlig dyrere å behandle dem raskere i en slik saksprosedyre? Det kan jeg ikke forstå. Jeg mener at det må være et logisk spørsmål.

Det andre spørsmålet er om politisk styring. Jeg synes det er fascinerende at statsråden svarer såpass åpent og ærlig på det som er Signe Øyes spørsmål, og dermed bekrefter det som er påstanden fra Senterpartiet og SV i innstillingen til Stortinget, nemlig at man ønsker å over-

våke de positive vedtakene, fordi man mener at det allerede eksisterer en asymmetri i systemet i dag. Men jeg synes det er interessant. Hvis man bare ønsker å sørge for å få prøvet alle vedtak som man synes er tvilsomme, to ganger, er dette et greit utgangspunkt. Men hvis man ønsker og har ambisjoner om en sterkere politisk styring, må det for en statsråd være akkurat like interessant om Utlendingsdirektoratet legger seg på en for streng linje, som om de legger seg på en for positiv linje. Men det er altså ikke statsråden interessert i å få undersøkt og få rapportering om, og det synes jeg er besynderlig, og jeg vil understreke det som er Senterpartiets og SVs poeng.

Jeg vil bare understreke det som er kommet fram i debatten, nemlig at det finnes et stort mindretall, bestående av Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som ønsker å styrke de humanitære organisasjonenes rolle i en stornemnd, som vi alle er positive til, men vi ønsker altså å styrke de humanitære organisasjonene.

Så er det det siste spørsmålet som statsråden ikke svarte på. Det går på partsinnsyn. I meldingen sier man at man er enig i det som står i rapporten om at det her må gjøres noe i forhold til partsinnsyn. Det er bra. Men det er altså 14 måneder siden denne rapporten kom. Det som er spørsmålet mitt til statsråden, er: Er det slik at det har skjedd noe i Utlendingsnemnda – i og for seg i UDI også, men det er jo Utlendingsnemnda som omhandles spesielt i rapporten – som styrker partsinnsyn og uttaleretten til dem som er klagere i prosessen? Hvis ikke: Hva slags konkrete ting er det statsråden har tenkt å gripe fatt i?

Statsråd Erna Solberg [14:52:31]: Jeg skal ikke la meg invitere til en generell politisk debatt, som forsøksvis ble gjort av representanten Sandberg. Jeg har bare lyst til å si at når det gjelder strukturen og det lovmessige her, har ikke det noen betydning for antallet, men selvfølgelig kan det hjemle en mulighet til å gjøre noe med antall asylsøkere. Det vil være avhengig av hvordan man velger å bruke f.eks. en instruksrett. Det betyr bl.a. at man kan gjøre ting hurtigere enn i dag, og det er begrunnelsen for det vi har foreslått, at vi hurtigere kan gå inn og se på endringer uten at vi trenger å avklare spørsmålet om vi må gjøre det gjennom en forskrift eller ikke. I så måte legger det grunnlaget for at det kan skje noe, men i seg selv betyr ikke det at disse endringene som vil komme, vil forandre seg avhengig av hvilket antall asylsøkere vi har.

Når det gjelder omgjøringsbegjæringer, ser vi på høringsene. Jeg vil ikke kommentere det nærmere. Vi kommer tilbake med denne saken til Stortinget, som eventuelt skal vedta endringer i loven.

Jeg har lyst til å understreke en viktig ting når det gjelder MUF-saker og andre utlendingssaker. Jeg mener at en av de viktigste rettssikkerhetsmekanismene er spørsmålet om individuell behandling av saker og likebehandling av saker. Det betyr at det er den individuelle situasjonen for den enkelte person som skal være utgangspunktet i forbindelse med behandlingen av saker om hvorvidt en person skal være her eller ikke. Jeg er ganske bestemt på at det som ligger til grunn for vårt utlendings-

område, er våre forpliktelser. Når så mange av dem faktisk har kunnet reise hjem tidligere, og frivillig har gjort det – at det har vært en betydelig aktivitet over grensen – føler ikke jeg at de ikke selv også har vært delaktige i at man har blitt værende så lenge i Norge. Det er selvfølgelig mer attraktivt å være i jobb og være i Norge, men jeg mener at likebehandlingen skal være som i andre land, og da er det ikke avgjørende hvilken tillatelse vedkommande opprinnelig har hatt. Det er lenge siden disse tillatelsene opphørte.

Når det gjelder spørsmålet om partsinnsyn, har vi bedt UNE om å gå igjennom dette og komme med forslag til å finne ut på hvilken måte vi kan målrette inn, slik at vi får bedre partsinnsyn. Det er ikke alt man kan gi partsinnsyn i. For eksempel er det veldig viktig hvor informasjonen kommer fra, så vi ikke blåser i personer som gir oss informasjon om menneskerettighetssituasjonen i andre land, for noen ganger står de som klager, faktisk i ledtog med myndigheter i land med sterke negative menneskerettighetstradisjoner. Det er viktig for oss å sikre den typen informasjonstilfang i fremtiden.

Når det gjelder spørsmålet om symmetrien, er poenget at vi følger med på de negative vedtakene. Vi får årsrapporter fra UE som forteller om utviklingen på de enkelte områdene. Vi følger med i den praksisen, men vi trenger også å følge bedre med på de positive vedtakene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 3065)

S a k n r . 4

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Audun Bjørlo Lysbakken, Magnhild Meltveit Kleppa og Rune J. Skjælaaen om tiltak for barn som har sittet lenge i mottak (Innst. S. nr. 210 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:50 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anita Apelthun Sæle (KrF) [14:56:52] (ordfører for saka): Ein barndom er kort. Ein trygg barndom er føresetnad nr. 1 for eit harmonisk vaksenliv. Å vera på flukt år etter år og leva med ein uavklara situasjon over lang tid skapar sjølvstapt dårlege vilkår for ein sunn barndom.

Derfor har ein samla komite sagt at saksbehandlingstida for barn og barnefamiliar som søkjer asyl i Noreg, må vera kort, og effektuertinga av negative vedtak må skje

omgåande. Det har ikkje skjedd for ei rekkje barn som i dag oppheld seg i Noreg. Somme har vore her i fem–seks år, og det er unekteleg spesielt å høyra ein 12–13-åring som har vore her sidan ho var seks–sju år og snakkar klingande bergensk, spørja: Kva har eg i Iran å gjera? Vil du reisa dit, kanskje? Eg har ikkje noko med det landet å gjera.

Uavhengig av årsakene til at desse barna har vorte verande i Noreg, har vi ansvar for å sikra barn dei rettar som er nedfelte i norsk lov. Derfor har ein samla komite bedt om at alle barn og barnefamiliar som har budd i Noreg i meir enn tre år, skal få si sak opp til fornya behandling. Vi kjem dermed forslag nr. 2 i Dokument nr. 8:50 i møte. Det førande for vurderinga er altså kor lenge dei faktisk har vore i Noreg.

Så må eg på vegner av fleirtalet seia at det ved eit mistak har snike seg inn eit feil ord i komiteen si tilråding, på side 2, andre spalte, der det står:

«Komiteen finner det rimelig at det som et minimumskrav skal omfatte alle som har fått første avslag på søknad frå 1. juli 2003.»

Ordet «første» skal strykast, då det heile refererer seg til «endelig avslag», som står i setninga før.

Så vil eg presisera på vegner av heile komiteen at ingen vil tolka «første avslag», slik det står i den setninga, som at dei barna som har fått slikt avslag, skal få ein rett som dei naturlegvis allereie har etter fyrste avslag i vårt system for ankerrett. Men fleirtalet finn det altså tryggast å stryka ordet «første», slik at inga misforståing skal kunna oppstå. Dette dreier seg om endeleg avslag frå 1. juli 2003.

Men så er det jo slik – som eg ber om at ein legg merke til – at dersom det kjem nye moment til i ei sak, har ein i alle høve rett til ny prøving av saka når ein ber om det. Denne saka som no vert behandla i denne salen, vert vel å sjå på som nye moment for alle som har vore her i meir enn tre år – så er det avklara.

Eit samla storting understrekar at ei ny behandling må byggja på ei sjenerøs vurdering med utgangspunkt i barnets konkrete situasjon, menneskelege omsyn og FN sin barnekonvensjon artikkel 3, der det vert slått fast at barnets beste skal vera eit grunnleggjande omsyn. Det er også viktig at barna vert høyrde i den nye behandlinga, og det er altså barnet som må få hovudfokus.

Av omsyn til legitimitet og tillit til utlendingsforvaltninga er det også viktig at sakene vert vurderte av ein ny saksbehandlar, noko som elles er i tråd med god forvaltningsskikk. Vi ber departementet om å fastsetja ein ny søknadsfrist til 1. juli. Komiteen er også oppteken av at saksbehandlinga skal skje raskt. Desse barna må sleppa å venta, venta og venta endå meir.

Fleirtalet meiner også at barna og familiane skal få vera i Noreg til sakene er ferdigbehandla. Stortinget skal ikkje driva saksbehandling. Vi har ikkje skrive ut eit amnesti. Vi kan derfor naturlegvis ikkje garantera at alle får opphaldsløyve. Men landets nasjonalforsamling gjev med dette eit så klart uttrykk for si holdning som vel mogleg. Denne bør høyrast, og barnets beste skal prioriterast. Nok er nok, det er ikkje akseptabelt å lata barn leva i årevis i usikkerheit om liv og framtid.

Så vil eg presisera at dette er ei eingongssak, og komiteen er oppteken av at ein må arbeida systematisk for å sikra ein saksbehandlingsprosess som hindrar at barn i framtida får altfor lange uavklara opphald i Noreg. Vi vil slett ikkje ha ein ny, liknande runde om lengeverande barn om tre–fire års tid. Likevel ser vi at problemstillinga ikkje er enkel, heller ikkje eineståande for Noreg, og komiteen ber derfor Regjeringa om å greia ut problemstillinga og så komma tilbake til Stortinget med ei utgreiing i eigna sak. Dermed er også det fyrste forslaget i Dokument nr. 8:50 i nokon grad imøtekomme. Eg anbefaler innstillinga.

Presidenten: Den reglementsmessage tid for formiddagens møte er omme. Nytt møte vil bli satt igjen kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.02.

Møte tirsdag den 8. juni kl. 18

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 94):

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 4

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Audun Bjørlo Lysbakken, Magnhild Meltveit Kleppa og Rune J. Skjælaaen om tiltak for barn som har sittet lenge i mottak (Innst. S. nr. 210 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:50 (2003-2004))

Signe Øye (A) [18:02:27]: Det finnes barn som har bodd her i landet mesteparten av sitt liv, men som fortsatt ikke våger å kaste innpakningen på den bilen eller den dukken som de fikk til bursdagen sin, fordi usikkerheten med hensyn til om de blir sendt ut, fortsatt er stor. Det er best å ta vare på eskene.

På Vestlandsheimen i Bergen startet noen barn gruppen «Se og hør oss» etter å ha bodd på mottaket i opptil fem år uten at det hadde kommet til noen løsning for dem, og der tilhørigheten til Norge ble sterkere for hver dag som gikk. Mottakene er ment å skulle være midlertidige botilbud, og er ikke lagt til rette for eller ment å skulle være permanente bosteder, spesielt ikke for barn. Barn i kirkeasyl er sannsynligvis i en enda vanskeligere situasjon.

Spørsmålet er: Hva gjør dette med disse barna? Helt klart har dette negative virkninger på de barna dette gjelder, og over tid kan det utvikle seg til noe mye verre. Mange bekymringsmeldinger har kommet til alle oss som jobber med disse sakene, og sikkert til mange andre også. Det er folk som bor og jobber nær disse barna, som melder fra. De ser problemene på nært hold og opplever hva det er som skjer i hverdagen. Det er derfor de sier fra.

Derfor er det en god dag når Stortinget i dag behandler Innst. S. nr. 210, om tiltak for de barna som har vært her i landet i mer enn tre år, men der situasjonen fremdeles er uløst. Slike saker er vanskelige. Det er mange grunner til at noen barn blir boende lenge i mottak, sitter i kirkeasyl i mange år eller bor andre steder uten å ha en lovlig oppholdstillatelse. Jeg vil ikke gå inn på de mange årsakene til at de har havnet i en slik situasjon, men det er nødvendig å gjøre noe nå. Her er det mange parter som har medvirket til at det har blitt slik. Men nå er det viktig å sette en strek over det som har skjedd. Nå er det barna som skal i førersetet.

Derfor er det gledelig at en samlet kommunalkomitee går inn for at disse barna skal få sin sak behandlet på nytt. Det er viktig å presisere at det ikke ligger i vedtaket at dette er et amnesti, men det er en ny saksbehandling, der man skal ta utgangspunkt i barnas situasjon, ikke for-

eldrenes. Barnets tilknytningstid til Norge skal vektlegges. Tre år i et lite barns liv er mye. Det skal gis en raus vurdering, der menneskelige hensyn sterkt vektlegges.

Hovedbegrunnelsen må knyttes opp til barns behov og rettigheter i Barnekonvensjonen. Norge ratifiserte Barnekonvensjonen i januar 1991 og har siden vært forpliktet til å etterleve denne. Utlendingsloven har også en egen bestemmelse om at utlendingsloven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av.

Statsråden har i brev til komiteen den 27. april 2004 uttalt seg om Dokument nr. 8:50 for 2003-2004 fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. I brevet var viljen til å løse noe som helst svært liten, til tross for at UDI har anbefalt statsråden å gjøre noe med de barna som har vært lenge i mottak. Derfor er det positivt at representantene fra Høyre og Kristelig Folkeparti i Stortinget satte foten ned. Jeg vil gi ros til saksordføreren.

Det vedtaket som blir fattet i dag, er en engangsføretelse. Dokument nr. 8:50 fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti inneholder også et forslag om en generell foreldelsesordning. Det var å gå for langt og ville ha hatt mange uheldige sider, der barn kunne ha blitt brukt kynisk for å få oppholdstillatelse her i landet.

Men komiteen vil likevel at Regjeringen skal utrede nærmere denne problemstillingen med at barn og barnefamilier blir sittende lenge i mottak, og komme tilbake til Stortinget med det som egen sak.

I dag skal vi først og fremst glede oss på vegne av de barna som kan få en løsning på sine problemer, som de har hatt gjennom mange år.

Kari Lise Holmberg (H) [18:07:27]: La meg først få si at dette er en sak med en lang forhistorie. Det er også en sak som ikke vil bli avsluttet her i dag, men vedtaket som et enstemmig storting vil fatte, innebærer nye muligheter for de menneskene saken omfatter.

Mange har vært involvert i asylbarnas skjebne, og både politiske partier og enkeltpersoner har engasjert seg sterkt. Ingen vil hevde at det er bra for barn å bo på mottak i flere år. Ingen vil være uenig i at barn i en slik livssituasjon kan slite med psykiske problemer, som usikkerhet, søvnløshet og frykt. De er prisgitt en voksen og uforståelig verden.

Spørsmålet har vært om vi skal ta et sosialt ansvar for asylbarna og gi dem opphold i Norge. Hadde dette spørsmålet vært enkelt å besvare, hadde Stortinget konkludert tidligere. Når saken har vært vanskelig, er det fordi det er flere hensyn å ta, hensyn som kan krysse hverandre. På den ene siden står hensynet til FNs barnekonvensjon, Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og andre konvensjoner som Norge har sluttet seg til. På den andre siden står hensynet til asylinstituttet, som også er nedfelt i internasjonale konvensjoner. I tillegg kommer hensynet til den innvandringspolitikken vi ønsker å føre.

Etter Barnekonvensjonens artikkel 3 skal hensynet til barnets beste være et grunnleggende hensyn i alle vedtak som direkte berører barn. Dette står fast. Det er vi alle enige i. Det står ett grunnleggende hensyn, ikke at det

skal være det eneste hensynet. Det ville selvfølgelig ikke la seg praktisere, heller ikke i denne saken. Det er vanlig rettspraksis også å vurdere andre hensyn og gjøre en helhetsvurdering. Det er også adgang til å legge avgjørende vekt på andre hensyn når situasjonen krever det. UNE har rettens kjennelse på å ha fattet vedtak i samsvar med Barnekonvensjonen. Det er et faktum, enten en er enig eller ikke.

Spørsmålet er hvor tungt en skal vekte innvandringspolitiske hensyn. Høyre er svært opptatt av å verne om asylinstituttet. Dersom et generelt amnesti ble gitt, ville en risikert en økt tilstrømming av asylsøkende barnefamilier uten et reelt beskyttelsesbehov. Regjeringens politikk har gitt en betydelig reduksjon i antall grunnløse asylsøkere. En ny økning av grunnløse asylsøkere vil kunne bety en uthuling av asylinstituttet. Våre erfaringer med den tidligere 15-månedersregelen tilsier dessuten at en skal være forsiktig med å lage generelle ordninger som kan innebære at det lønner seg å trenere saken eller holde igjen relevant informasjon. Det er ikke til barns beste at tiden i mottak blir lengre enn høyst nødvendig. Barn skal ikke sitte lenge i mottak, og myndighetene har et ansvar for å gjøre denne tiden så kort som mulig. Men her har foreldrene også et helt klart ansvar for å samarbeide med myndighetene.

I denne konkrete engangssaken ønsker Høyre å stå sammen med resten av Stortinget for å få til en pragmatisk løsning på en sak som har mange sider og mange konsekvenser, ikke minst for de menneskene det gjelder. Asylbarn og deres familier som har bodd i Norge i mer enn tre år og har fått endelig avslag på søknad før 1. juli 2003, får nå ny saksbehandling. Det innebærer en ny sjans til å få prøvd saken enda en gang, i lys av FNs barnekonvensjon, barnas situasjon og andre menneskelige hensyn.

Avslutningsvis vil jeg gi uttrykk for at denne saken er, og må være, en engangsordning. Regjeringen har iverksatt en lang rekke tiltak for å bedre innvandringspolitikken. Jeg ser det samtidig som positivt at en enstemmig komite understreker betydningen av en rask saksbehandlingsprosess som forhindrer at barn får unødig lange opphold i mottak, og dessuten at det sørges for rask effektivering av de vedtak som er fattet. Jeg imøteser Regjeringens videre arbeid med dette.

Per Sandberg (FrP) [18:11:31]: Jeg skal ikke legge opp til et innlegg som vil skape noen ytterligere debatt om denne saken. Jeg tror saken er for viktig til det.

Men jeg vil umiddelbart få lov til å avklare én ting, og det er det utfallet denne saken fikk i etterkant av at en enstemmig komite traff sine beslutninger. Særlig presse og media presenterte innstillingen fra komiteen som om komiteen og Stortinget ville gi amnesti til barn som satt i mottak, noe jeg synes var meget uheldig. Jeg så de forskjellige reportasjene på fjernsyn, og det at barn da ble gitt falske forhåpninger og jublet rundt i det ganske land fordi de hadde fått opphold, synes jeg faktisk er et like stort overgrep som det at de faktisk har sittet i mottak i så mange år.

Jeg vil også få lov til å presisere at Fremskrittspartiet ikke på noen som helst måte har gitt noe amnesti. Jeg har fått mange henvendelser om hvorfor Fremskrittspartiet har sluttet seg til denne innstillingen. Det er selvfølgelig rett og slett fordi vi ser at det nå i mange mottak er tragedier på gang med hensyn til barn.

Selv om jeg kunne stått på talerstolen her og holdt et femminutters innlegg, hvor jeg påpekte det kritikkverdige som flertallet i Stortinget har stått for når det gjelder asylpolitikken, skal jeg ikke gjøre det. Fremskrittspartiet vil i denne saken etter beste evne prøve å få en forståelse for at vi må finne løsninger når det gjelder de ca. 60 barna som blir omtalt her. Det kan være, har jeg sagt, at for noen av disse barna ville det faktisk ha vært det beste – både for barna og for familien – at de fikk permanent opphold i Norge. Men jeg tror nok at for majoriteten av disse barna ville den beste løsningen være at vi nå fikk en politisk avklaring her i huset, i Regjeringen og i UDI om at disse barna med familier umiddelbart må sendes ut av landet. Begge disse avklaringene tror jeg ville være til det beste for barna, og det er jo det det handler om.

Vi i Fremskrittspartiet er nå villige til å være med og løse opp i den situasjonen som har oppstått i norske mottak. Når vi nå opererer med mellom 18 000 og 19 000 mennesker som sitter i mottak, sier det seg selv at vi har flere problemstillinger som må løses. Vi har også tidligere i dag diskutert dette med styring på utlendingsfeltet. Vi har flere saker som kommer i kjølvannet, som går på styring av utlendingsfeltet, utlendingslovgivningen, introduksjonslov osv. Jeg tror at det politiske miljøet nå samlet sett må finne løsninger som ikke minst i første rekke tar sikte på å avvikle den situasjonen som er i mottakene. Det har Fremskrittspartiet vært klare på. Men vi er også selvfølgelig villige til å finne kompromissløsninger når det gjelder disse utfordringene. Vi har gått så langt som til å si at vi er villige til å bruke store ressurser for å få avklart situasjonen for disse menneskene som sitter i mottakene.

Andre som har holdt innlegg her, har pekt på de problemstillingene som står opp mot hverandre når vi gjør slike ting som dette. Derfor er det viktig at dette er en engangsforeteelse, og at det ikke blir noen permanent politisk løsning for den type ting, noe som da vil sette press på asylinstituttet og kanskje føre til at flere vil benytte seg av barn for å få opphold i Norge. Vi har flere problemstillinger knyttet til barn som jeg også vil nevne, som vi er nødt til å sette i fokus. Det gjelder ikke minst alle de barna som forsvinner fra norsk grunnskole, og alle de barna som jeg har registrert at statsråden også er veldig opptatt av, som rett og slett blir plassert og forlatt av sine foreldre i Norge og i andre land i Europa. Det er mange ting rundt dette som jeg mener Stortinget bør sette i fokus. Det får vi muligheten til framover.

Jeg vil bare avslutningsvis slå fast at her ligger det ikke noen form for amnesti. Der er jeg enig i statsrådets uttalelser i forhold til den innstillingen som foreligger.

Jeg skulle egentlig ha fremmet et forslag, men vi har muligheten igjen på torsdag. Jeg ønsker at vi skal se på

bosetting av flyktninger og asylsøkere i sammenheng. Et slikt forslag skal jeg legge fram for Odelstinget på torsdag.

Heikki Holmås (SV) [18:17:42]: Den saken vi behandler i dag, er et av de mest meningsfulle initiativene jeg har fått lov til å være med på som politiker. Denne saken handler ikke om tall i en asylsøkerstatistikk, den handler om sprell levende unger og ungdommer som helt uten å ville det selv, og helt uten å velge det selv, har blitt boende i minst tre år i et land som de altså ikke er blitt født i, og som de kanskje ikke helt tør å ta til sitt bryst som sitt nye hjemland, fordi det inntrykket som en god del politikere skaper hos unger som har sittet tre år i asyl, er at de ikke er ønsket. Jeg synes vi skal tenke igjennom hva det gjør med en unge og en ungdom – selv om de kanskje størsteparten av sitt liv har flyktet i en eller annen sammenheng – hele tiden å få som tilbakemelding fra oss som storsamfunn: Vet dere hva, dere bør helst bare reise hjem igjen, dit dere kommer fra.

Vi skal ta vare på unger, og vi skal vise unger hva de er verdt. Denne saken handler også om at det spiller en rolle å engasjere seg for sin egen situasjon, og at det nytter å appellere til folks hjertelag og rettsoppfatning, slik som de ungene har gjort, som har sittet på Vestlandsheimen og organisert seg i Se oss, Hør oss og fått med seg biskoper, Redd Barna og andre folk som taler ungers sak. Saken handler også til sjuende og sist om at det går an å lage politikk på et utlendingsfelt som har ligget tomt for politiske kamper under dekke av at her har det vært byråkratiet som styrer. Men det er, som kjent fra forrige debatt, ikke riktig.

Jeg er veldig glad for at en enstemmig komite for det første mener at barnefamilier som i dag har blitt værende i mottak i lang tid, må få muligheten til å få sakene sine vurdert på nytt, som det står i komiteinnstillingen, for det andre mener at fristen for å søke på nytt skal settes til 1. juli 2004, for det tredje er positiv til at dette skal omfatte både barn og barnefamilier som bor i og utenfor mottak, for det fjerde legger til grunn at alle familier med barn som har bodd i Norge i mer enn tre år, vil bli omfattet av ordningen, for det femte – som alle bortsett fra Fremskrittspartiet er med på – legger til grunn at familien og barna dette omfatter, får være i Norge til sakene deres er ferdigbehandlet, og for det sjette, det som er det viktigste, sier at en ny behandling må bygge på en sjenerøs vurdering med utgangspunkt i barnas konkrete situasjon, menneskelige hensyn og FNs barnekonvensjon Artikkel 3, der det slås fast at barnets beste skal være ikke bare et hvilket som helst hensyn, men et grunnleggende hensyn.

Jeg vil utfordre statsråden til i sitt innlegg å svare på om hun kan garantere for at alle disse tingene vil bli fulgt opp. Det er veldig viktig for oss. I denne saken har det nemlig allerede begynt å komme inn meldinger om at unger har fått beskjed om at de skal utvises fra landet, og at de har fått avslag på sine søknader om å få lov til å bli i landet inntil saken er ferdigbehandlet, altså uten oppsettende virkning. Jeg vil gjerne ha statsrådens ord for at alle

disse punktene som komiteen her har understreket, vil stå fast.

Det er mange som har stilt spørsmål om hva dette dokumentet betyr. Jeg tenkte at jeg kort skulle si to ting både om de rettslige og de politiske virkningene av dette. Rettslig sett er det lovenes forarbeider som er mest forpliktende og mest bindende når man skal tolke lovene. Videre har vi forskrifter som departementet lager, og i tillegg til dette kommer etterarbeidene til Stortinget. Og spesielt når det gjelder en lov som dette, der det åpnes for så mye skjønn, må Stortingets etterarbeid absolutt tillegges vekt – ikke så tung vekt som lovarbeidene eller forarbeidene, men det er ingen tvil om at Utlendingsnemnda og Utlendingsdirektoratet ikke kan la være å se på hva det er Stortinget har ment om denne saken, når vi nå behandler dette spørsmålet her i dag. De politiske konsekvensene er langt enklere. Det er nemlig sånn at Regjeringen jo må forholde seg til det et enstemmig storting mener, og et enstemmig storting mener det som står svart på hvitt i denne saken. Og så må vi altså se når sakene behandles, om vi får en generøs vurdering, om vi får en vurdering som legger vekt på barnas konkrete situasjon. Regjeringen vet jo godt at dersom det er nødvendig, har den full anledning til å lage en forskrift som sørger for å følge opp det som er Stortingets intensjoner.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [18:23:15]: Overskrifta på denne debatten må vera: Det nyttar. Det nyttar for ungar å engasjere seg i forhold til sin eigen situasjon, det nyttar for alle dei frivillige organisasjonane som er opptekne av ei betre framtid for nokre fleire i Noreg, og det nyttar for stortingsrepresentantar å ta initiativ.

Dokument nr. 8:50, frå SV og Senterpartiet, hadde overskrifta «tiltak for barn som har sittet lenge i mottak». Intensjonen var i fyrste omgang det, men det står òg heilt klart i dokumentet at det også er meint å gjelda «andre som av forskjellige grunner ikke lar seg returnere til hjemlandet». Og eg vil gi ros til saksordføraren fordi ho har utvist eit sterkt engasjement for, så langt ho kunne, å finna ei løysing i samsvar med forslaget. Senterpartiet hadde gjerne sett at vi i denne salen i dag hadde samla oss om heilt konkrete og presise vedtak frå punkt til punkt, men det skal jo ikkje vera nødvendig når vi her har fleirtalsmerknader og komitemerknader å halda oss til. Dei skal det takast omsyn til, og eg reknar med at statsråden seier korleis ho har tenkt å følgja dette opp.

Så er det veldig bra at det så klart er sagt kven som skal bli omfatta. Det er altså ungar både i og utanfor mottak, og det betyr at desse familiane som det har vore eit engasjement rundt, anten dei er i Suldal, eller dei er på Toten, får moglegheit til å prøva sine saker på nytt.

Det står svart på kvitt her:

«Komiteen legger til grunn at alle familier med barn som i dag har bodd i Norge i mer enn tre år vil være omfattet av ordningen.»

Eg er svært nøgd med at komiteen så klart slår fast at dei familiane og ungane dette gjeld, skal få vera i Noreg til sakene er ferdigbehandla. Saksordføraren siterte frå komiteinnstillinga det ho kalla for nye moment. Og det er

rett, det er jo nye moment når ein her har eit eige stortingsdokument der det heiter at «en ny behandling må bygge på en generøs vurdering med utgangspunkt i barnas konkrete situasjon», at sakene skal vurderast av ny saksbehandlar, og at dei barna dette gjeld, skal høyrast. Det er dessverre representantar frå departementet som har reist tvil om det er nye moment i det heile. Eg går ut frå at statsråden klargjer akkurat det, slik at det ikkje er nokon tvil i ettertid, og at ho òg seier på kva måte ho vil kunnigjera den fristen som no er sett til 1. juli.

Dette ei eit eingongsvedtak. Difor er det òg slik at sjølve innstillinga inneheld to grep. Det eine er det som eg allereie har omtalt, og det andre er altså dei «lengeværende» barna som framleis kan bli sitjande på mottak. Her er det altså fokus både på raskare saksbehandling og på at det finst land ein ikkje kan returnera til ved eit eventuelt avslag. Departementet blir her bedt om å komma tilbake til Stortinget med ei eiga vurdering.

Så må eg seia til slutt at det er jo eit tankekors i denne tida når Regjeringa er klar til å opna for fri flyt av arbeidskraft frå nye EU-land, at det i landet vårt er barnefamiljar og enkeltpersonar som har moglegheit til å arbeida, som er godt integrerte, men som altså då ved saksbehandlinga er avviste fordi dei er frå feil land. Eg håper at statsråden òg tek med seg det i sitt vidare arbeid med flyktningpolitiske og innvandringspolitiske spørsmål. Ho har altså òg der no moglegheit til å rydda opp noko betre enn det så langt har skjedd.

May Britt Vihovde (V) [18:28:16]: Først vil eg seia at dette er ei sak som har engasjert veldig mange i Venstre, spesielt våre folkevalde i dei kommunane der desse barna no bur. Dette var eit aktuelt tema på vårt landsmøte i mars, der ein gav uttrykk for at ein ønskte å gi amnesti for barn som har vore i asylmottak i meir enn tre år. Utgangspunktet og argumentasjonen var den same som ligg til grunn for denne saka og denne innstillinga, som på alle vesentlege punkt er samrøystes. Det er Venstre svært glad for.

Det er viktig og nødvendig at vi finn løysingar på dette problemet, som er i ferd med å bli ein humanitær verkebyll. Eit avgrensa tal barn har komme i ein særsvanskeleg situasjon, som ikkje kan vara ved. Desse barna er uskuldige, men foreldra har brukt dei for å komma hit. Det må ikkje barna lida for. Mange av dei har gått frå å vera barn til å bli ungdom på asylmottak, medan dei yngste ikkje veit om noka anna tilvere enn den på eit asylmottak i Noreg. Mange av desse barna slit med psykiske problem som følgje av ein livssituasjon prega av mangel på tryggleik og frykt for framtida. I den tida dei har vore i Noreg, har dei lært norsk, dei går i norsk skule, har norske venner og reknar Noreg som sitt heimland.

Venstre meiner at inkorporeringa av FN's barnekonvensjon i norsk lov må takast på stort alvor. Noreg må alltid ha ei humanistisk tilnærming i saker som angår mennesket sitt liv og helse. Mennesket er viktigare enn systema. Sjølv sagt er det dilemma i slike saker. Vi må ha reglar som gjer at gode ordningar ikkje blir misbrukte og

utnytta og får konsekvensar i form av nye menneskelege tragediar.

Venstre meiner Noreg må ta imot fleire innvandrarakar i åra som kjem. Det er nødvendig og bra for samfunnet vårt. Men det må skjje innanfor eit ordna system for arbeidsinnvandring, ikkje gjennom utholing av asylinstituttet. Vi må òg kunna ta imot fleire kvoteflyktningar enn i dag.

Like fullt må vi ha grenser, og det er viktig å ha klare, rettferdige reglar som tek vare på humanitet, rettferd og rettsprinsipp. Vi kan ikkje lukka auga igjen for at nokre vil tøyje grensene og kanskje misbruka reglane. Einskilde vil ikkje retta seg etter avgjerder og nekta å reisa heim etter avslag. Men til sjuande og sist er det ansvaret til styresmakterne å syta for at vedtak blir sette ut i livet, og at saker ikkje dreg ut i årevis.

Behandlingstida for asylsøknader er no korta mykje ned. Venstre ventar at ein då ikkje vil få mange fleire saker der barn blir sitjande i fleire år i mottak utan å kunna planleggja si eiga framtid.

Komiteen si innstilling strekar under at dette er ei ein-skildavgjerd og ikkje ein invitasjon til å motverka avslag gjennom trenering. Det er Venstre einig i.

Eg må få seia: Det er lettvent av Framstegspartiet å seia at med deira asylpolitikk hadde ikkje problemet oppstått. Heller ikkje Framstegspartiet kan senda folk heim til land som ikkje vil ta imot dei. Heller ikkje Framstegspartiet kunne ha komme unna dilemma i slike saker dersom dei hadde hatt ansvar.

Men trass i dette vil eg gi ros til Framstegspartiet, som òg sluttar seg til at det må finnast ei løysing for dei barna som denne saka no gjeld. Det er nemleg svært positivt at eit samla storting ber om ny handsaming av desse sakene. Barn som har vore i Noreg i meir enn tre år, bør ikkje kastast ut.

Statsråd Erna Solberg [18:32:26]: La meg få lov til å begynne med noe av det siste som komiteens leder sa, nemlig at vi burde vurdere endringer i forhold til disse spørsmålene når det gjaldt at folk skulle få lov til å bli selv om de hadde fått avslag på en asylsøknad, hvis de altså var kommet i jobb i Norge som asylsøkere istedenfor gjennom arbeidsinnvandring.

Jeg tror det viktigste vi gjør i forhold til å ha en kontrollert innvandring til dette landet, er å sørge for én ting, og det er at vi holder et klart skille når det gjelder hva asylinstituttet dreier seg om: Det dreier seg om beskyttelse. Det dreier seg om å sørge for at personer som har behov for beskyttelse i dette landet, får opphold. Dersom man bruker asylinstituttet som arbeidsinnvandring, som jeg oppfatter at Senterpartiet åpner for, må jeg faktisk få lov å si at jeg tror vi har ødelagt asylinstituttet for årene som kommer.

Dette er en vanskelig sak. Det er en vanskelig sak fordi alle kan føle at man skulle ønske man kunne hjelpe barn som har det vanskelig, og noen av disse barna har en veldig vanskelig situasjon. Men samtidig er man nødt til å holde noen prinsipper i hevd. For meg er individuell behandling av saker det viktigste innenfor dette området.

Det andre er at vi er nødt til å se at det vi gjør i enkeltsaker, får konsekvenser også for holdningene i forhold til andre saker.

Det er ingen tvil om at hvis man hadde vedtatt Dokument nr. 8-forslaget slik som det forelå, hadde det vært en invitt til at flere barn ville ha kommet hit og vært her lenge, og flere barn ville dermed ha fått en vanskelig skjebne i vårt land. Det er faktisk den vanskelige konsekvensen. Der vi ønsker å være snille, kan vi altså ødelegge for betydelig flere barn i årene som kommer.

Dette vet vi f.eks. i forhold til kirkeasylantproblematikken. Derfor er det også ganske viktig at vi ser på hva det er som er grunnlaget for at noen saker tar lang tid. Hovedgrunnen er at man velger å ikke rette seg etter beskjeden om å reise fra landet. Man motsetter seg uttransportering, har gjentatte omgjøringsbegjæringer og får hjelp av mange grupper som i neste omgang klager over at det tar lang tid før vi klarer å gjennomføre det. Det tar sikkert lang tid før vedtakene er fattet i saken, det tar lang tid før de kan gjennomføres, og da er det mange gode hjelpere som blir til dårlige hjelpere på denne veien.

Jeg har behov for å si det, for jeg har vært igjennom og sett på noen av disse enkeltsakene, og det er klart at man kunne ha skåret igjennom fra norske myndigheters side og sendt dem ut på et tidligere tidspunkt. Men det hadde blitt oppfattet som meget traumatisk også hvis man hadde gjort det på det tidspunktet, og i noen saker har man valgt å vente litt lenger. Jeg møter mange slike ønsker, som at barn skal få gjøre ferdig skolegangen, osv.

Jeg har også lyst til å understreke at nye momenter i en individuell sak i forhold til dette er saksforhold knyttet til det. Ett moment er selvfølgelig hvor lenge man er. I barnesaker er det større grunnlag for å vurdere det enn i saker som gjelder voksne.

Når det gjelder selve forslaget som nå er utkrystallisert gjennom Stortingets behandling, registrerer jeg at det er en viss ulik fortolkning av det i det jeg hører fra talerstolen. Jeg har lyst til å understreke at når det gjelder det jeg så i media den dagen innstillingen var avgitt, er jeg enig med Per Sandberg i at dette kan gjøre skade mer enn det hjelper, for man gir falske forhåpninger til en del personer. Man tror saken er avgjort, og fortsatt er det slik at det er individuell behandling av Utlendingsnemnda som ligger til grunn.

Vi skal instruere i tråd med den instruksjonen vi allerede har gitt, om å innføre en spesiell ordning for dem som har vært her i tre år, og hvor endelig vedtak er fattet for ca. et år siden, hvor man ber om prioritet for disse sakene i behandlingen av omgjøringsbegjæringen.

Jeg har lyst til å understreke at alle har rett til å få behandlet omgjøringssakene sine. Jeg vil jo også ha med det forslaget vi har på høring, hvis det er nye momenter i forhold til saken. Det man altså instruerer om i en slik sak, er at man prioriterer disse sakene og får dem raskt behandlet.

Så har jeg registrert at man ønsker å ha en sjenerøs behandling, uten at man spesifiserer hva en sjenerøs behandling er. Vi må se på om det må forskriftsfestes, og i hvilken grad det kan forskriftsfestes. Når det gjelder

spørsmålet om behandlingsform internt i UNE, er det slik at det eksplisitt i forhold til loven og dagens forskrifter er nemndleder som velger behandlingsform. Vi holder akkurat nå på å se på spørsmålet om hva man i så fall må gjøre for å følge opp Stortingets vedtak.

Men jeg har samtidig lyst til å si at det er noen medieuttalelser i denne sammenhengen som gjør det vanskelig for dem som jobber i Utlendingsnemnda, for det oppleves som en relativt sterk mistillit, når man jo forvalter de reglene som faktisk finnes. Av og til skal man ikke skyte på pianisten, man får være med på at det kan være at det er politisk uenighet om hvordan noen regler faktisk er utformet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [18:38:14]: Kommunalministerens statssekretær uttalte til NRK Radio 28. mai, altså etter at saken var avgitt, at de barnefamilier som har fått mulighet til å få saken sin behandlet på nytt, ikke skal få sine saker vurdert på et nytt grunnlag. Når vi har hørt på debatten her i dag, har alle partiene i sine innlegg presisert at det her skal legges til grunn et annet grunnlag enn det som disse søknadene har vært vurdert på tidligere. Statssekretær Cathrin Bretzeg sa også i samme radiosending at Stortinget ikke har anledning til å tolke regelverket for dem.

Da er mitt spørsmål til kommunalministeren: Er kommunalministeren enig med sin statssekretær i at det ikke skal vurderes på et nytt grunnlag?

Statsråd Erna Solberg [18:39:25]: Grunnlaget i en asyl- og oppholdssak dreier seg om historien til det barnet og historien til den familien. I så måte er det ikke noe nytt grunnlag å behandle disse sakene på, annet enn at det faktisk eksisterer en historie, hvor ett moment er tilknytningen til landet jo lenger man har vært her. Det vil i mange saker være slik – det vil vi også se i de kirkeasylsakene der vi instruerte om en fornyet, hurtig behandling for to år siden – at det blir tillagt vekt etter en viss periode, lange opphold blir tillagt vekt.

Hva som da defineres som nye momenter eller annet grunnlag – grunnlaget ligger uansett i sakene slik som de behandles. Det er ikke gjort noen endringer i loven med den innstillingen som kommer fra Stortinget her, og da er det loven og retningslinjene gitt av den loven som er der, som gjelder.

Barnekonvensjonen har blitt praktisert i alle saker, og vi har domsavgjørelser fra retten også etter at Barnekonvensjonen ble inkorporert med forrang, som tilsier at den fortolkningen som er brukt i Norge av Barnekonvensjonen, er en korrekt fortolkning også ut fra rettens syn.

Per Sandberg (FrP) [18:40:55]: Statsråden svarte sånn noenlunde på mitt spørsmål i sin forrige replikkrunde også, men jeg vil gjerne spørre statsråden om det som komiteen har sagt om sjenerøs vurdering.

Statsråden sier at her må Regjeringen vurdere hvorvidt dette må få en forskriftsmessig behandling. Mitt

spørsmål er: Vil da statsråden orientere Stortinget, hvis det viser seg at det er nødvendig? Og hvis en sjenerøs vurdering skal behandles forskriftsmessig, vil det da bety at dette ikke blir et engangstilfelle, men at det da vil bli en generell forskrift, som gjelder alle saker av den typen?

Statsråd Erna Solberg [18:42:03]: Jeg legger til grunn at dette er en engangsvurdering av disse sakene. Hvis det blir aktuelt å gjøre dette gjennom forskrift, som jeg altså fortsatt må ha en juridisk gjennomgang av – jeg må få lov til å si at ordet sjenerøs ikke er spesielt juridisk veiledende for utlendingsforvalterne å forholde seg til – vil det måtte være en forskrift knyttet til noen saker i en enkeltperiode. Det er også et problem i forhold til å foreta den form for styring. De vurderingene må vi fortsette å gjøre.

Det viktigste synes jeg er at det juridiske grunnlaget i disse sakene fortsatt er den enkelte individuelle sak og det enkelte barns individuelle situasjon. Det er da veldig vanskelig å drive forskriftsbehandling av hva som er sjenerøsitet i en slik sammenheng.

Det gir meg grunn til å understreke at det ikke bare er statsråden som er bundet av den nye utlendingsloven i forhold til å kunne instruere Utlendingsforvaltningen, Stortinget er også bundet i forhold til det.

Heikki Holmås (SV) [18:43:24]: Jeg vil bare begynne med å si følgende: Statsråden kom i skade for å si at denne nyordningen vil gjelde alle som har bodd i Norge i mer enn tre år og fått endelig avslag på søknad før 1. juli 2003. Jeg vil gjerne presisere at komiteinnstillingen sier at det som et minimumskrav skal omfatte alle som har fått avslag før 1. juli 2003, og at vi legger til grunn at det dermed vil gjelde alle som har bodd i Norge i mer enn tre år. Det var bare den presiseringen som jeg syntes det var nødvendig å gjøre.

Men til spørsmålet: Det er ikke noen tvil om at for både forslagsstillerne og flere av dem som har uttalt seg i denne saken, betyr en sjenerøs vurdering at det at de har vært i Norge i mer enn tre år, i seg selv skal tillegges så stor vekt at det er et selvstendig grunnlag for å få bli.

Spørsmålet er: Kan statsråden garantere at ingen barn blir sendt ut av landet før de har fått behandlet sin sak?

Statsråd Erna Solberg [18:44:45]: Jeg viser til saksordførers innlegg, som er helt i tråd med det jeg nå har skissert som ordning. Det vil omfatte dem som har vært mer enn tre år i Norge, og som har bodd i mottak eller i en annen type institusjon – for å hjemle inn dem som nå er under barnevernsomsorg og annet – og som har endelig vedtak som er eldre enn fra juni i fjor. Det er det jeg oppfattet at et flertall i Stortinget står bak, ifølge de uttalelsene som er gitt så langt i denne debatten.

Det er vanskelig, for det er åpenbart at det også i denne debatten spriker noe når det gjelder hvilke premisser som ligger til grunn, og fortolkningen av dem. Jeg velger å forholde meg til det, hvis det ikke gis uttrykk for noe annet av stortingsflertallet enn at det er den gruppen.

De som søker og har levert inn en begjæring om ny behandling i UNE innenfor en slik ordning, vil ikke bli

utsendt før saken deres er ferdigbehandlet, for det skal vi sikre. Men det betyr ikke at en gruppe personer som f.eks. ikke omfattes – og som er barn – av denne ordningen, ikke vil bli utsendt i den perioden.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [18:46:15]: Fyrst ei presisering: Det er inga usemje mellom statsråden og meg, mellom Høgre og Senterpartiet, når det gjeld kva som er «beskyttelse», og kva som er arbeidsløyve. Der er vi på linje, så det treng vi ikkje å bruka meir tid på.

Så til det som no er sagt av statsråden. Sjølv om det er nyansar i det som blir sagt av enkelte, kan det ikkje vera tvil om at ho har klare komitemerknader å halda seg til. Blant anna har ho det å halda seg til at det her skal takast utgangspunkt i barna sin konkrete situasjon, altså ikkje slik som det har stått før, «hensyn» til barnas konkrete situasjon, men «utgangspunkt» i barna sin konkrete situasjon, og at barn som det gjeld, skal høyrast. Dersom ho på nokre område skulle finna ut at ho treng forskriftfesting, går eg ut frå at ho vil ha ein dialog med Stortinget, og at ho òg sørgjer for å forlengja fristen 1. juli.

Statsråd Erna Solberg [18:47:40]: Ja, man skal ta hensyn til den konkrete situasjonen barna har, først i forhold til behovet deres for beskyttelse og så til hvordan situasjonen er når de ikke har beskyttelse, i forhold til deres individuelle humanitære eventuelle grunnlag for å bli her av sterke menneskelige grunner.

Så til om det er konkrete og klare merknader. Jeg har sagt det jeg mener. Begrepet «sjenerøs» tolkes nok litt ulikt av ulike grupper i denne sammenhengen. Det er viktig å si: Det er en individuell behandling. Vi har ikke innført noen regel. Jeg synes det er ganske klart, også ut fra synspunktene knyttet til det generelle amnestiet for denne gruppen, at det ikke er innført en regel som tilsier at bare du har vært her i tre år, skal du få lov til å bli.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, får en taletid på inntil 3 minutter.

Heikki Holmås (SV) [18:48:52]: Jeg var nødt til å ta ordet på grunn av at statsråden etter min oppfatning gjør seg skyldig i noen mistolkninger av det som står svart på hvitt i innstillingen.

Jeg vil be om at statsråden istedenfor på en måte å legge sine egne vurderinger til grunn når det gjelder hvem denne ordningen omfatter, legger til grunn de tingene som Stortinget helt klart har uttrykt. Vi sier bl.a.:

«Komiteen» – og det er en enstemmig komitee – «er positiv til at dette skal omfatte barn og barnefamilier som bor både i og utenfor mottak, og vil således gjelde asylsøkerbarn som bor i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, personer som har fått midlertidig arbeidstilrettelse og forsørger seg selv utenfor mottak eller som av andre grunner bor utenfor asylmottak.»

Det er det som står i innstillingen, og det er det Stortinget mener.

Det andre er at komiteen finner det rimelig at det som et minimumskrav skal omfatte alle som har fått «første avslag», som det står i innstillingen. Og her har det altså, slik som saksordfører sa, vært noe uenighet om hvorvidt det skulle stå «første» eller «endelig» avslag. Men resten av det som står, har det vært enighet om, at komiteen finner det rimelig at det som et minimumskrav skal omfatte alle som har fått første avslag på søknad før 1. juli 2003, og komiteen legger til grunn at alle familier med barn som i dag har bodd i Norge i mer enn tre år, vil være omfattet av ordningen. Det er slik som Stortinget mener det er. Det er på en måte de ungene jeg i sted spurte om ikke ville bli sendt ut, og som jeg regner med at statsråden i virkeligheten svarte: Ja, de vil ikke bli sendt ut.

Statsråd Erna Solberg [18:50:33] Jeg er ikke uenig i noen av de fortolkningene som nå er gitt – med unntak av den helt klare presiseringen som er gitt av saksordfører – og som jeg oppfatter et representativ for et flertall i denne salens holdning, nemlig at denne ordningen gjelder dem som ikke har nyere avslag enn fra juni i fjor. Det er selvfølgelig slik at de må søke om å få omgjort saken sin for å være garantert mot å bli utsendt fra landet. Det er også den eneste måten vi vil kunne ha oversikt og kontroll over det på, for hvis ikke står de facto de gamle vedtakene ved lag.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [18:51:22]: Som medforslagsstiller hadde jeg også lyst til å ta ordet, for jeg synes debatten ble preget av en diskusjon som ikke har fanget opp den ånden som jeg har følt har vært over de merknadene som kom fra komiteen, og den vilje som jeg oppfatter at komiteen og resten av Stortinget faktisk er ganske samstemte om. Jeg deler ikke den oppfatning som statsråden legger til grunn, at det her har vært så mange sprikende meldinger. Jeg oppfatter at her har de fleste partier meldt det samme: et klart ønske, en klar retning om hvor vi vil, som er et resultat av det sterke engasjement, den politiske kamp, som har vært rundt disse barnas situasjon, deres egen kamp og organisering.

Min og statsrådens felles hjemby har vært sentrum for mye av denne debatten. Der har det vært et sterkt tverrpolitisk engasjement. Både mitt parti og statsrådets parti lokalt har vært sterkt engasjert i dette. Kirken og veldig mange har engasjert seg i asylbarnas situasjon.

Jeg har lyst til å gi regjeringspartiene og særlig saksordfører honnør for at man har trosset all den politiske prestisjen som en stund lå i denne saken – det var nemlig en veldig opphetet debatt her i vinter – og kommet fram til en innstilling som jeg oppfatter er veldig tydelig på retning. Jeg er litt forbauset over at vi skal få denne debatten om fortolkning, fortolkning av f.eks. hva en sjenerøs behandling med utgangspunkt i barnas situasjon betyr. Jeg tror det er rimelig klart for de fleste som har vært med på dette, hva man mener at det bør bety.

Jeg synes vi bør avslutte debatten i den ånd som saksordfører begynte den i, nemlig med et klart engasjement for, og så si at det vil tjene Norge og Stortinget til ære å

komme disse barna i møte, og at det er det denne saken til syvende og sist handler om.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [18:53:42]: Eg ynskjer korkje å medverka til å forlengja debatten eller forandra ånda. Men det er eitt moment som eg synest vi skal få bekrefte, og det er kor mange dette kan gjelda.

Det er slik at saksordførar har skrive eit avisinnlegg, som eg har sett i fleire aviser, der ho fokuserer på dei ungene som bur i mottak, og dei er ca. 60. Dei er lette å telja. Per Sandberg sa i sitt innlegg at dette gjaldt ca. 60. No er det slik at i komiteinnstillinga snakkar vi om både dei ungene som er i mottak, og dei som bur utanfor mottak, anten dei då av ein eller annan grunn har fått til å busetja seg i ein kommune som førebels busette, ikkje er reiste ut eller er i kyrkjeasyl. Difor synest eg vi berre skal avklara og òg få statsråden si stadfesting av at dette gjeld fleire enn 60 i tal. Og som ho sjølv sa, det er når dei har meldt seg, at vi har oversikt over kor mange dette handlar om.

Statsråd Erna Solberg [18:55:31]: Vi vil selvfølgelig se på opplysningene i innstillingen og legge dem til grunn. Men jeg er ikke sikker på om man her mener f.eks. personer som eventuelt ikke har søkt asyl, eller som har oppholdt seg 100 pst. ulovlig over lengre tid i dette landet. Nå tror jeg ikke det er mange barnefamilier i den gruppen i det hele tatt, men vi må selvfølgelig legge til grunn det som står om personkretsen i innstillingen.

Når det gjelder tall, er vi enige om at det er vanskelig å være 100 pst. sikker på hvor mange det er. I begynnelsen av februar var det 103 barn som bodde i mottak som hadde vært i Norge lenger enn tre år. Av dem var det noen som hadde fått opphold og ventet på bosetting. Det er nok flere enn 60. Og hvis vi tar med dem som er under andre omsorgssituasjoner, må vi regne med at det i alle fall er over 100 personer dette gjelder, som får en fornyet behandling.

Jeg har lyst til å si til Audun Lysbakken at vi kan godt holde det i den ånden som er. Men jeg må si at den ånden som bl.a. representanten Lysbakken hadde da han omtalte disse sakene i media, er farlig for disse barna, fordi det er altså ikke skrevet ut noen sjekk, det er ikke gitt et amnesti, det er enkeltvis behandling. Og når man da gir en fortolkning som i alle fall ikke mitt parti står bak, og som ikke Fremskrittspartiet står bak, og som jeg ikke tror andre partier heller står bak, nemlig om at nå er alle garantert opphold, da er vi nødt til å si fra at det er litt byråkratisk å gå inn i dette. Og det er ikke gitt et generelt amnesti.

Representanten Lysbakken har ikke fått gjennomslag for det Dokument nr. 8-forslaget han har fremsatt. Og dessverre, tror jeg, er det noen barn som kommer til å sitte igjen og føle seg sveket når prosessen er ferdig. De har rett og slett ikke saker hvor det er grunnlag for opphold.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 3066)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi er da klar til å gå til votering over de saker som er oppført på dagens kart.

Presidenten vil gjenta oppfordringen om at det er en fordel når man kommer til salen til votering, at man setter seg på plassen sin. Da blir det lettere for dem som skal telle.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt fram to forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for forsøk med 6-timersdag og andre arbeidstidsreformer som er fleksible og tar hensyn til ulike faser i et yrkesaktivt liv.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for nødvendige endringer i regelverket slik at også frivillige organisasjoner og institusjoner som får støtte fra staten, pålegges å innkalle minst én kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn ved tilsettinger.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 77 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.06.24)

Komiteen hadde innstillet:

I

St.meld. nr. 19 (2003-2004) - om et velfungerende arbeidsmarked - med unntak av kapittel 5, vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen i budsjettet for 2005 fremme forslag om måltall for oppfylning av hovedmål 2 i IA-avtalen og rekruttering av ansatte med innvandrerbakgrunn i all statlig virksomhet.

III

Stortinget ber Regjeringen foreta en fullstendig og uavhengig gjennomgang av finansieringssystemene i Aetat.

IV

Stortinget ber Regjeringen innføre en ungdomsgaranti, slik at alle ungdommer under 25 år sikres rett til arbeid, utdanning eller tiltaksplass.

V

Stortinget ber Regjeringen innføre en garanti for langtidsledige slik at alle som har vært ledige i to år, skal garanteres et tilbud om enten arbeid, utdanning eller tiltaksplass.

VI

Stortinget ber Regjeringen vurdere opprettelse av flere traineestillinger i offentlig sektor.

VII

Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag om økning av det statlige tilskuddet til lærlingplasser.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot. – Det er riktig oppfattet? Ja.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 54 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.07.01)

Presidenten: Det foreligger ikke noe voteringstema i sak nr. 2.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

I

St.meld. nr. 21 (2003-2004) - Om styringsforhold på utlendingsfeltet - vert å leggje ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen omorganisere 48-timersprosedyren slik at Utlendingsnemnda (UNE) behandler klagen til en antatt grunnløs asylsøker før asylsøkeren sendes ut.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot. Og det er registrert at Arbeiderpartiet ønsker å gjøre det samme.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 71 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.07.49)

Videre var innstillet:

III

Stortinget ber Regjeringen sørge for at de 48 timene som et hurtigbehandlingsløp varer som hovedregel kun skal regnes på arbeidsdager, slik at asylsøkernes advokater og saksbehandlere i UDI får de mulighetene de trenger til også å kunne foreta undersøkelser i asylsøkerens hjemland.

IV

Stortinget ber Regjeringa om å leggje til grunn ved oppnemning av stornemnd i Utendingsnemnda (UNE) at to av dei sju medlemene i nemnda skal vere oppnemnde frå humanitære organisasjonar.

Presidenten: Her regner presidenten med at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 54 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.08.23)

Per Sandberg (FrP) (fra salen): Det er et forslag fra mindretallet.

Presidenten: Det stemmer. Det blir votert over forslaget fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å sørge for at stornemnda i Ulendingsnemnda (UNE) settes sammen av tre nemndledere, inkludert direktøren i UNE, en representant fra Regjeringen samt en representant fra hvert av de tre største partiene på Stortinget.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.09.42)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:50 (2003-2004) – forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Audun Bjørlo Lysbakken, Magnhild Meltveit Kleppa og Rune J. Skjælaaen om tiltak for barn som har sittet lenge i mottak – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 5

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 19.10.
